

Statens stöd till idrotten

UPPFÖLJNING 2014

Statens stöd till idrotten

Uppföljning 2014

Centrum för idrottsforskning är statens sektorsorgan för idrottsforskning med uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten.

Statens stöd till idrotten – uppföljning 2014 är huvudrapport i 2014 års uppföljningsuppdrag.

Rapporten finns att ladda ner som pdf på www.centrumforidrottsforskning.se

© **Centrum för idrottsforskning 2015:1**

Författare: Johan R Norberg

Redaktion och projektledning: Christine Dartsch & Johan Pihlblad

Språkgranskning: Björn Gustavsson

Omslagsfoto: Bildbyrån

Tryck: TMG Tabergs

ISBN: 978-91-981833-4-4

Förord

Centrum för idrottsforskning (CIF) har sedan år 2009 i uppdrag av regeringen att genomföra en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten. Uppföljningen ska bestå av en fortlöpande bevakning av det statliga idrottsstödet betydelse utifrån ett indikatorsystem, tematiska fördjupningsstudier i teman som regeringen bestämmer samt bevakning av forskningsresultat med relevans för statens stöd till idrotten.

För 2014 års uppföljning beslutade regeringen att CIF skulle undersöka i vilken utsträckning idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. Analysen skulle i första hand omfatta hur idrotten når olika grupper i samhället utifrån till exempel kön, ålder, sexuell läggning, utländsk bakgrund och socioekonomiska förhållanden. CIF skulle särskilt titta på vilka kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. CIF skulle dessutom peka på goda exempel samt belysa metoder och arbetssätt som bidrar till att utöva idrott och motion.

I denna rapport sammanfattas 2014 års uppföljning av statens stöd till idrotten. Rapporten inleds med en redogörelse av statsanslagets utveckling. I kapitel 2 följer en sammanfattning av de övergripande resultaten från 2014 års fördjupningsstudie. I kapitel 3 redovisas vår övergripande och kontinuerliga uppföljning av statens idrottsstöd utifrån en uppsättning indikatorer. Slutligen, i kapitel 4, sammanfattar vi kort CIF:s verksamhet för år 2014.

Rapporten är skriven av Johan R Norberg, utredare vid CIF.

Vi hoppas att vår uppföljning ska ge ökad kunskap och ett tydligare perspektiv på idrottens roll i samhället och samtidigt fördjupa den idrottspolitiska diskussionen.

Trevlig läsning

Per Nilsson

ordförande i Centrum för idrottsforskning

Innehåll

Sammanfattning och övergripande slutsatser	7
Föreningsidrottens tillgänglighet ur ett fågelperspektiv.....	8
Två studier om avgifter och kostnader inom idrotten	9
Gör idrottsrörelsen det möjligt för människor att utöva idrott och motion?	11
1. Statens stöd till idrotten 2014.....	13
Den statliga idrottspolitikens utgångspunkter	13
Den statliga idrottspolitikens organisatoriska ramar	14
Det statliga idrottsstödet utformning och omfattning	15
2. Om idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion.....	17
Inledning	17
Utgångspunkter för 2014 års uppdrag.....	18
Föreningsidrottens tillgänglighet ur ett fågelperspektiv.....	19
Två studier om avgifter och kostnader inom idrotten	22
Gör idrottsrörelsen det möjligt för människor att utöva idrott och motion?	26
3. Indikatorer för uppföljning av statens stöd till idrotten	28
Inledning	28
<u>Målområde 1:</u> Idrotten som folkrörelse.....	34
<u>Målområde 2:</u> Idrottens betydelse för folkhälsan	56
<u>Målområde 3:</u> Alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande	67
<u>Målområde 4:</u> Skolning i demokrati, ansvarstagande och etik	90
<u>Målområde 5:</u> Idrottens internationella konkurrenskraft	95
<u>Indikator 5.4</u> Deltagare i talangutvecklingsverksamhet.....	103
4. Centrum för idrottsforsknings verksamhet 2014.....	105
Stödja och initiera	105
Uppföljning av statens stöd till idrotten	111
Samordna	111
Informationsverksamhet.....	112
Centrum för idrottsforsknings styrelse	113

Sammanfattning och övergripande slutsatser

Under 2014 har Centrum för idrottsforskning (CIF) haft i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av hur idrotten når olika grupper i samhället. Viktiga frågor är i vilken utsträckning som idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion samt hur idrotten når olika grupper i samhället med avseende på exempelvis kön, ålder, sexuell läggning, utländsk bakgrund och socio-ekonomiska förhållanden. I uppdraget ingår även att undersöka vilka kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. Slutligen ska CIF peka på goda exempel inom idrotten som bidrar till att fler människor idrottar och motionerar. Förutom inom idrotten ska goda exempel hämtas från övriga föreningslivet, näringslivet samt från kommuner och landsting.

Uppdraget har genomförts efter två huvudlinjer. Den första har varit att sammanställa befintlig kunskap i de mer övergripande frågeställningarna om hur idrotten når olika grupper i samhället samt i vilken utsträckning som idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. För denna sammanställning har vi tagit utgångspunkt i vårt eget indikatorsystem. Resultatet redovisas i denna rapport i kapitel 3.

Den andra huvudlinjen har varit att generera ny kunskap i den mer specifika frågan om de kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. Här har vi valt att bredda perspektivet till att omfatta ett antal frågeställningar kopplat till kostnader inom idrotten och de kommersialiseringstrender som kunnat skönjas inom barn- och ungdomsidrotten under senare år. Två studier har genomförts i samarbete med Karlstad universitet och Ersta Sköndal högskola. Resultatet redovisas i en särskild rapport med titeln *Idrottens pris – om idrottens kostnader och medlemskapets betydelse*.

I publikationen *Recept för rörelse – 10 berättelser med hög puls* redovisas slutligen tio goda exempel på idrottsrelaterade aktiviteter med avsikt att bidra till att fler människor idrottar och motionerar.

Föreningsidrottens tillgänglighet ur ett fågelperspektiv

En första slutsats är att idrotten når många – men att tillgängligheten till idrott och motion varierar mellan olika grupper. Ifråga om kön så visar uppföljningen att det råder en viss manlig dominans inom föreningsidrotten men att fler kvinnor än män säger sig motionera regelbundet. Detta indikerar att båda kön motionerar men att kvinnor i större utsträckning än män väljer att träna och vara fysiskt aktiva utanför den organiserade idrottsrörelsen. Uppföljningen visar även att idrotten engagerar personer i alla åldersgrupper. Samtidigt framkommer tydliga åldersrelaterade mönster såtillvida att idrottsdeltagandet är högst bland unga för att därefter minska i takt med ökad ålder.

I flera av uppföljningssystemets indikatorer framkommer även socioekonomiska mönster. Som exempel idrottar barn med högskoleutbildade föräldrar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Likaså idrottar barn i tjänstemannahushåll i större omfattning än barn i företag- eller arbetarhushåll. Barn till ensamstående idrottar i mindre utsträckning än barn till sammanboende föräldrar.

I frågan om bakgrund framkommer små skillnader i idrottsdeltagande bland pojkar med svensk respektive utländsk bakgrund. Bland flickor är skillnaderna större: 43 procent av flickor med utländsk bakgrund säger sig föreningsidrotta jämfört med 65 procent av flickor med svensk bakgrund. Flickor med invandrarbakgrund är därmed den grupp som idrottar i minst utsträckning.

Bilden av föreningsidrotten som socioekonomiskt och demografiskt skiktad framkommer även i en jämförelse av det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödets) spridning på kommunal nivå. LOK-stödet baseras på antalet deltagare och antalet träningstillfällen i barn- och ungdomsidrotten. Variationer i utdelat stöd per bidragsberättigad ungdom och kommun blir därmed en indikator på skilda aktivitetsnivåer i olika lokala kontexter. Jämförelsen visar stora skillnader. Mest stöd år 2013 tillföll medelstora och socioekonomiskt välmående städer och förortskommuner, särskilt i Stockholms- och Skåne-regionen. Lägst stöd tillföll på motsvarande sätt små kommuner huvudsakligen belägna i landsbygd eller glesbygd. En regional granskning av Stockholms län och Skåne län uppvisade ett liknande mönster. Högst stöd – och därmed högst idrottsaktivitet – återfanns i

förortskommuner med hög genomsnittlig förvärvsinkomst medan det omvända gällde för de kommuner som tilldelats lägst stöd.

Ifråga om kostnader så visar uppgifter från Riksidrottsförbundet att det svenska folket i genomsnitt lägger ned drygt 6 000 kronor om året på idrottsrelaterad verksamhet. Män har högre idrottsrelaterade utgifter än kvinnor. Unga har högst utgifter för avgifter kopplade till aktivt idrottande. Vidare visar statistiken att medlems- och träningsavgifterna är betydligt lägre i små orter jämfört med större orter och storstäder. Slutligen ökar utgifterna i takt med stigande inkomster.

Två studier om avgifter och kostnader inom idrotten

I årets fördjupningsuppdrag ingår två studier angående kostnader inom idrotten och de kommersialiseringstrender som kunnat skönjas inom barn- och ungdomsidrotten under senare år. Stefan Wagnsson och Christian Augustsson vid Karlstad universitet har undersökt hur föräldrar till idrottsaktiva barn ser på kommersialiserad barn- och ungdomsidrott. Karin Robertsson och Johan Hvenmark vid Ersta Sköndal högskola har studerat hur företrädare för idrottsföreningar tänker och resonerar i frågor rörande kostnader, medlemskap och ideellt engagemang.

Idrottsföräldrars tankar om idrott i föreningsmässig eller kommersiell regi

Wagnssons och Augustssons studie genomfördes genom fokusgruppsintervjuer och via en enkät. Samtliga som deltog i studien var föräldrar till barn som deltagit i både föreningsmässig och kommersiellt arrangerad idrottsverksamhet.

Undersökningen visade att föreningsidrotten är mycket uppskattad av föräldrar till idrottande barn. Enligt föräldrarna var föreningsidrotten en miljö där deras barn kunde ha roligt och lära känna andra barn. Vidare tillskrevs verksamheten en fostrande roll genom att både aktivera de unga och främja sunda ideal. För föräldrarna tillkom en viktig social gemenskap med andra idrottsföräldrar.

Föreningsidrottens krav eller förväntningar på ideella insatser upplevdes dock som betungande. Det handlade både om rent praktiska bekymmer att förena arbete och familjeliv med ett föreningsengagemang (i form av exempelvis lottförsäljning, kioskarbete eller olika former av ledar- eller styrelseuppdrag) samt de känslor av stress och otillräcklighet som kunde uppstå om man inte ansåg sig

leva upp till bilden av en engagerad idrottsförälder. Mot denna bakgrund uppfattade flera föräldrar möjligheten att köpa sig fri från beting som ett lockande alternativ. Detta bekräftades även i enkäten där ungefär hälften av de svarande menade att klubbarnas krav var för höga och att man kunde tänka sig att betala för att slippa ideellt engagemang.

Kommersiellt bedriven barn- och ungdomsidrott kan bedrivas på många och skilda sätt: från företag som erbjuder lek och prova-på-verksamhet för de allra minsta till bred ungdomsverksamhet i form av "camps" och akademier/idrottsskolor och individuella extraträningar för de allra mest talangfulla.

I fokusgruppsintervjuerna gav föräldrarna uttryck för en ambivalens i synen på kommersiell idrottsverksamhet för unga. Å ena sidan uppskattades den professionalism och höga kvalitet ansågs prägla kommersiella idrottsaktiviteter. Därtill saknade sådan verksamhet de krav på ideellt engagemang som ofta präglar föreningsidrotten. Å andra sidan riskerar kommersiella aktiviteter att utsluta barn från ekonomiskt svaga familjer. På så sätt ansåg de intervjuade föräldrarna att den ökade kommersialiseringen av barn- och ungdomsidrotten både riskerar att leda till ökad utslagning och att föreningsidrotten tappar mark.

Idrottsföreningar om betydelsen av medlemskap, ideellt engagemang och nivåer för medlems- och träningsavgifter

Utgångspunkten för Robertssons och Hvenmarks studie är två aktuella förändringsprocesser i det svenska civilsamhället: att många ideella organisationer börjat anlägga ett alltmer kundliknande perspektiv på sina medlemmar samt att det traditionella medlemskapet börjat omprövas och ersättas av andra engagemangsformer i form av exempelvis volontärer, faddrar, givare och supportrar. I studien förenas därmed frågor om hur moderna idrottsföreningar fastställer nivån på sina medlems- och träningsavgifter med bredare frågor om ideellt engagemang och betydelsen av medlemskap. Undersökningen genomfördes i form av intervjuer med företrädare för 16 idrottsföreningar i Stockholmsområdet.

I undersökningen gav föreningsföreträdare möjlighet att reflektera över ett brett spektrum av frågor med koppling till avgifter och medlemskap. Även om deras erfarenheter, synsätt och idéer varierade, återkom diskussionen närmast ständigt till en motsättning mellan en traditionell föreningslogik och ett nytt "marknadstryck". Denna motsättning var särskilt tydlig i diskussionen om de kriterier som uppgavs ligga till grund för diskussionen om besluten om avgiftsnivåer. Å ena

sidan betonades att syftet med avgifter inte är att generera vinst men att få verksamheten att gå runt. Å andra sidan fördes samtidigt resonemang om att avgiftsnivåerna styrs av större samhällsliga och idrottsliga förändringsprocesser. Här var budskapet att idrottsrörelsen kommersialiserats och professionaliserats under senare decennier och att omkostnaderna för att driva en idrottsförening ökat i takt med att verksamheten blivit allt mer företagslik i form av anställd kanslipersonal, utbildade tränare och så vidare. Dessa höjda kostnader har i sin tur tvingat föreningarna att höja nivån på sina medlemsavgifter.

En motsvarande spänning mellan traditionell föreningslogik och ett ökat ”marknadstryck” framkom även i föreningsrepresentanternas syn på de egna medlemmarna. Samtliga intervjuade underströk att medlemmarna utgör grunden för all föreningsverksamhet. Däremot rådde det både oklarhet och delade meningar om vad ett medlemskap innebär: medan vissa av de intervjuade betonade medlemskapets demokratiska eller juridiska dimensioner lade andra tyngdpunkten på sociala värden, ideella insatser eller vikten av att få in medlemsavgifter. Flera föreningsrepresentanter – särskilt de som hade anställd personal i klubben – betonade även betydelsen av att anlägga ett kundperspektiv gentemot sina medlemmar. I dessa resonemang skiftades fokus från medlemmarnas betydelse för den ideella verksamheten till föreningens roll att erbjuda service och tjänster till sina medlemmar.

Gör idrottsrörelsen det möjligt för människor att utöva idrott och motion?

CIF konstaterar att den organiserade idrottsrörelsen utgör en imponerande kraft i det svenska samhället som engagerar och aktiverar miljontals människor. Men möjligheterna att idrotta och motionera är inte jämnt fördelade. Många av de demografiska och socioekonomiska villkor som präglar det svenska samhället återspeglas även i medborgarnas motionsvanor och i deras deltagande i organiserad idrottsverksamhet. En utveckling mot ökade kostnader inom idrotten kommer även att förstärka denna ojämlikhet.

Våra fördjupningsstudier om kostnader inom barn- och ungdomsidrotten ger en intressant inblick i hur både idrottsföräldrar och föreningar förhåller sig till de kommersialiserings- och professionaliseringstrender som kunnat skönjas under senare år. Å ena sidan har föreningsidrotten alltså en stark ställning. Å andra sidan upplever båda grupperna ett starkt marknadstryck. För idrottsföräldrar

handlar det både om ökade kostnader för barnens idrottande i form av ”camps”, idrottsakademier med mera och att föreningarnas förväntningar på ideella insatser känns betungande. För idrottsföreningarna bottnar marknadstrycket på motsvarande sätt i upplevda krav på att bedriva en alltmer professionaliserad och kundorienterad verksamhet. Detta marknadstryck tenderar att höja idrottens kostnader. Därtill utmanas och förtunnas relationen mellan en förening och dess medlemmar såtillvida att föreningens verksamhet får karaktären av en tjänst eller vara som kan köpas utan motkrav på varken medlemskap eller ideellt engagemang.

Både idrottsföräldrar och föreningsrepresentanter beskriver det rådande marknadstrycket som en sorts oundviklig samhällsprocess och ett uttryck av tidsandan. Därmed bortser de emellertid från att de själva är aktörer och delaktiga i att skapa de förändringar som marknadstrycket ger för svensk idrottsrörelse. CIF avslutar därför årets uppdrag med en varning och en uppmaning. En utveckling där idrottsrörelsens föreningar möter ett ökat marknadstryck och kommersiellt bedriven idrottsverksamhet genom att själva utveckla företagslika strategier och synsätt, riskerar att underminera föreningsidrottens mest grundläggande principer om öppenhet, frivilligt engagemang och medlemsinflytande. Om ambitionen är att erbjuda ett alternativ till kommersiella idrottsaktiviteter bör rimligen rakt motsatt strategi väljas: håll ner avgifterna istället för att höja dem, betona medlemskapets olika dimensioner snarare än att betrakta medlemmarna som kunder och betona de sociala värden och den gemenskap som skapas i ideella verksamheter. I en sådan strategi förenas både idrottsrörelsens intresse av en stor och engagerad medlemskår med statens folkhälsopolitiska ambition att göra det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion.

1. Statens stöd till idrotten 2014

Den statliga idrottspolitikens utgångspunkter

Statens stöd till idrottsrörelsen har långa anor. Ett första engångsbidrag beviljades av regeringen redan år 1877. Med början år 1913 följde ett permanent och av riksdagen beviljat statsbidrag för idrottsverksamhet. Det första bidraget var på 100 000 kronor. Därefter har beloppet höjts successivt. År 2013 uppgick det totala statliga idrottsstödet till drygt 1,8 miljarder kronor.

Motiven till statens idrottsstöd har varierat över tid och i takt med samhällsutvecklingen. På ett övergripande plan har bidraget emellertid alltid tjänat två syften. Det första syftet är att uppmuntra och tillvara de positiva effekter som frivilligt organiserad idrottsutövning anses leda till. I början av 1900-talet formulerades detta gärna i form av (manlig) karaktärsdanning, fosterländskhet och att skapa ”en sund själ i en sund kropp”. I dag framhålls på motsvarande sätt att idrott och motion är positivt för folkhälsan och att det skapar glädje, rekreation och meningsfull fritid för både unga och gamla. Som belysande exempel framhåller regeringen i 1999 års idrottspolitiska proposition – *En idrottspolitik för 2000-talet* – att god folkhälsa utgör en ”betydelsefull komponent för välfärden i vårt samhälle” och att det därför är viktigt att barn och ungdomar tidigt skapar sig ”motionsvanor som varar hela livet” samt att även äldre människors och funktionshindrades behov av motion förtjänar uppmärksamhet.¹

Statens andra syfte är att stödja ”en fri och självständig folkrörelse”. Denna strävan har två dimensioner. Först och främst är det ett erkännande till den frivilliga idrottens många ideella krafter. Ur detta perspektiv utgör statens stöd en sorts hjälp till självhjälp där offentliga medel har som mål att stärka idrottsrörelsens förutsättningar att vara och förbli en omfattande, mångfacetterad och självständig massrörelse i en ideell samhällssektor. Den andra dimensionen rör de demokratiska ideal och värderingar som finns inbäddade i själva folkrörelseperspektivet, såsom allas lika förutsättningar att få vara med och delta utifrån sina egna förutsättningar, likvärdiga villkor för pojkar och flickor, integration av eftersatta grupper samt ett värnande av god etik och sunda ideal. Viktigt är även att idrotts-

¹ Prop. 1998/99:107, *En idrottspolitik för 2000-talet. Folkhälsa, folkrörelse och underhållning*, s. 28.

rörelsen aktivt verkar för alla medlemmars reella möjlighet till inflytande och delaktighet.

Regeringen vill betona vikten av att idrottsrörelsen fortsätter sitt arbete att kontinuerligt utveckla och förbättra sin verksamhet efter de aktivas behov och önskemål. Det är en viktig del av idrottsrörelsens demokratiska fostran att varje människa kan påverka såväl genom en demokratiskt uppbyggd mötesverksamhet som i den vardagliga träningen och tävlingen. Det är således väsentligt att varje deltagare blir delaktig i de beslut som formar verksamheten.²

Den statliga idrottspolitikens organisatoriska ramar

I den statliga beslutsprocessen ingår idrottspolitik som ett led i kulturpolitiken. I Regeringskansliet handläggs idrottsfrågor sedan 2015 av socialdepartementet. I regeringens förslag till statsbudget ingår idrott i området *Politik för det civila samhället* under utgiftsområde 17, *Kultur, medier, trossamfund och fritid*. I riksdagen bereds idrottsfrågor av kulturutskottet.

Statens idrottspolitik är rättsligt reglerad. En förordning om statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 1999:1177) inrättades 1999. I förordningen preciseras mål och syften med statens idrottspolitik samt förutsättningar för bidragsfördelning, återrapportering med mera. Samma år instiftade riksdagen även en lag som fastslår att Riksidrottsförbundet ”prövar frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet i enlighet med vad regeringen bestämmer”.

De övergripande idrottspolitiska mål som fastslås i förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet konkretiseras på framför allt tre sätt. I budgetpropositionen kommenterar regeringen idrottspolitikens inriktning och utveckling. För anslaget över statsbudgeten utfärdar regeringen dessutom årliga så kallade riktlinjer till Riksidrottsförbundet. I dessa preciseras den statliga idrottspolitikens mål, syften och återrapporteringskrav fördelat över olika verksamhetsgrenar. Slutligen utfärdar regeringen även ett regleringsbrev (ställt till Kammarkollegiet) som preciserar bidragets anslagsposter och särskilda villkor.

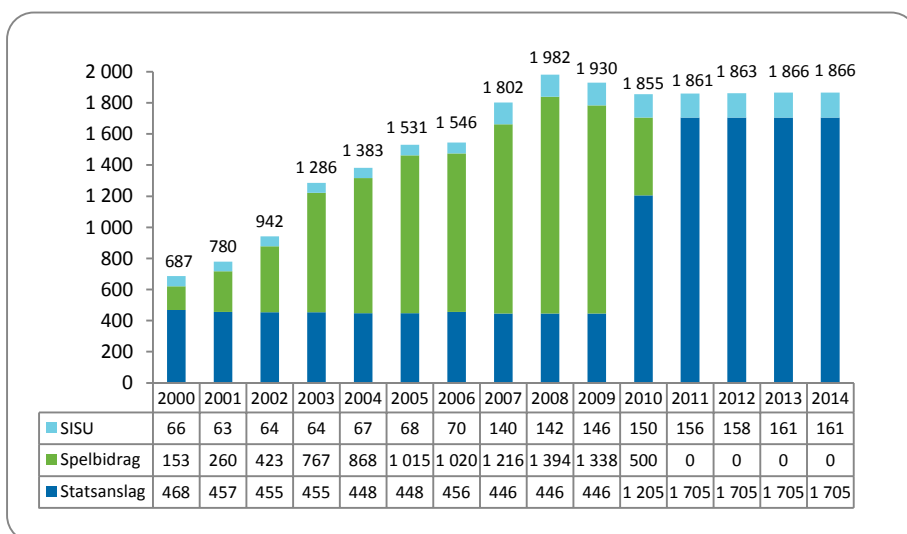
---

² Ibid., s. 37.

Det statliga idrottsstödet utformning och omfattning

Statens stöd till idrotten ökade kraftigt under 2000-talets första decennium. Bidragande till detta var att idrotten fram till och med år 2010 tilldelades bidrag från det statliga spelbolaget AB Svenska Spels överskott. Sedan 2011 har bidraget via AB Svenska Spel emellertid ersatts av traditionellt statsbidrag via statsbudgeten. Denna nyordning sammanhänger med ökad osäkerhet om den svenska spelmarknadens utveckling och en ambition från regeringen att tillförsäkra idrottsrörelsen en finansieringsform som är stabil och långsiktig.

I figur 1.1 redovisas det statliga idrottsstödet utveckling under perioden 2000–2014

Figur 1.1. Statens stöd till idrotten 2000–2014

Figur 1.1 visar att statens idrottsstöd ökat de senaste tio åren från 1 383 miljoner kronor år 2004 till 1 869 miljoner kronor år 2014. I tabell 1.1 redovisas bidragets fördelning över olika anslagsposter. Den största enskilda anslagsposten är ”Verksamhet av gemensam natur inom idrottsrörelsen samt bidrag till lokal barn- och ungdomsverksamhet”. I denna post ingår både organisationsstöd till Riksidrottsförbundet och dess medlemsförbund samt medel till idrottens statliga lokala aktivitetsstöd (LOK-stöd). Det näst största bidraget är de 500 miljoner kronor som avser 2014 års finansiering av utvecklingssatsningen Idrottslyftet (anslagsposten *Särskild satsning på idrott och motion*).

Tabell 1.1. Statens stöd till idrotten 2014 (kronor)

	Stöd i kronor	Stöd i kronor
Anslagspost Stöd till idrotten		1 705 451 000
Verksamhet av gemensam natur inom idrottsrörelsen samt bidrag till lokal barn- och ungdomsverksamhet (ram)	1 120 451 000	
Bidrag till internationellt samarbete m.m. (ram)	1 100 000	
Insatser mot dopning (ram)	26 300 000	
Bidrag till idrottsforskning (ram)	16 000 000	
Bidrag till specialidrott inom gymnasieskolan (ram)	41 600 000	
Särskild satsning på idrott och motion (ram)	500 000 000	
Anslag för vuxenutbildning		164 078 000
Särskilt verksamhetsstöd till Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna (ram)	164 078 000	
Summa		1 869 529 000

2. Om idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion

Inledning

Internationella studier visar att offentligt stöd till idrott kan utformas på olika sätt och med helt skilda motiv. I vissa länder och politiska system läggs stor vikt vid elitidrottsliga framgångar. Ett prioriterat mål med det statliga idrottsstödet är följaktligen att stärka den egna idrottens internationella konkurrenskraft vilket i sin tur ska ge internationell prestige och samtidigt främja nationell samhörighet och identitet. Andra kan lägga fokus på ekonomiska aspekter och se stöd till idrott som ett sätt att främja exempelvis turism, arbetstillfällen och regionalpolitik.

I Sverige har det offentliga idrottsstödet alltid främst byggts på välfärdspolitiska grunder. Idrott har uppfattats som en aktivitet som främjar folkhälsa, demokratiska ideal och en sund livsstil. Det statliga idrottsstödet övergripande syfte har därmed varit att uppmuntra den frivilligt organiserade idrottsrörelsens ideella strävanden att erbjuda en nyttig och lustfylld fritidsverksamhet till så många människor som möjligt. Under parollen ”Idrott åt alla” har därmed idrottsrörelsen och staten haft det gemensamma målet att göra det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion.

Mot denna bakgrund aktualiseras emellertid frågan om idrotten i praktiken är lika tillgänglig för alla. I den idrottspolitiska debatten diskuteras sedan länge i vilken utsträckning som medborgarnas idrotts- och motionsvanor påverkas av olika demografiska och socioekonomiska förutsättningar. Till detta kan läggas ett antal aktuella förändringsprocesser som indikerar att idrottens tillgänglighet under senare år snarare minskat än ökat. Som exempel har CIF:s tidigare uppföljningar visat att aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten är nedåtgående. Kartläggningar av det statliga lokala aktivitetsstödet visar nämligen att antalet bidragsberättigade deltagare och träningsstillfällen sjunkit sedan 2008 i en omfattning som inte kan förklaras med hänvisning till variationer i ungdomspopulationen.

Minskningen rör framför allt äldre ungdomar och flickor i större utsträckning än pojkar.

En andra förändringsprocess handlar om att den traditionella och föreningsmässigt bedrivna barn- och ungdomsidrotten fått konkurrens av nya idrottsverksamheter i kommersiell regi. De nya företagen erbjuder allt från prova på-verksamhet för de minsta till breda idrottsläger och individuella spelarutbildningar på hög teknisk nivå. Denna trend har även upptagits av många idrottsföreningar med följderna att dagens unga visserligen har ett ökat utbud av idrottsliga valmöjligheter att välja mellan – men endast under förutsättning att deras familjer har råd att betala.

Det fördjupningsuppdrag som Centrum för idrottsforskning (CIF) har fått av regeringen för 2014 måste ses mot denna bakgrund. Uppgiften är att genomföra en fördjupad analys av hur idrotten når olika grupper i samhället. Viktiga frågor är i vilken utsträckning som idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion samt hur idrotten når olika grupper i samhället med avseende på exempelvis kön, ålder, sexuell läggning, utländsk bakgrund och socioekonomiska förhållanden. I uppdraget ingår även att undersöka vilka kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. Slutligen ska CIF peka på goda exempel som bidrar till att fler människor idrottar och motionerar. De goda exemplen ska hämtas från idrotten, övriga föreningslivet, näringslivet samt från kommuner och landsting.

Utgångspunkter för 2014 års uppdrag

I utformningen av 2014 års fördjupningsuppdrag har CIF:s insatser fördelats efter två huvudlinjer. Den första har varit att sammanställa befintlig kunskap i de mer övergripande frågeställningarna om hur idrotten når olika grupper i samhället samt i vilken utsträckning som idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. För denna sammanställning har vi tagit utgångspunkt i vårt eget indikatorsystem. Mycket av den statistik som regelbundet används i uppföljningen av statens stöd till idrotten handlar nämligen om idrottsrörelsens sammansättning och det svenska folkets idrotts- och motionsvanor. Särskilt indikatorsystemets tre första målområden (idrotten som folkrörelse, dess betydelse för folkhälsan samt medborgarnas förutsättningar till deltagande) ger ett både brett och aktuellt fågelperspektiv på hur idrotten når olika grupper i samhället. Den konkreta strategin har följaktligen varit att utveckla och fördjupa

analysen av indikatorsystemets tre första målområden samt i vissa fall komplettera redogörelsen med aktuella forskningsresultat. Resultatet redovisas i denna rapport i kapitel 3.

Vår andra huvudlinje har varit att generera ny kunskap i den mer specifika frågan om de kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. Här har vi valt att bredda perspektivet till att omfatta ett antal frågeställningar kopplade till kostnader inom idrotten och de kommersialiseringstrender som kunnat skönjas inom barn- och ungdomsidrotten under senare år. Två studier har genomförts: forskare vid Karlstad universitet har undersökt hur föräldrar till idrottsaktiva barn förhåller sig till kommersialiseringsprocesser inom barn- och ungdomsidrotten medan forskare vid Ersta Sköndal högskola har studerat hur företrädare för idrottsföreningar tänker och resonerar i frågor rörande kostnader, medlemskap och ideellt engagemang. Båda dessa studier redovisas i en särskild rapport med titeln *Idrottens pris*.

Slutligen har vi producerat en särskilt skrift om goda exempel inom idrotten som bidrar till att fler människor idrottar och motionerar. I publikationen *Recept för rörelse* har vi samlat tio exempel på idrottsrelaterade aktiviteter med gemensam nämnare att de alla avser att uppmuntra till idrott och fysisk aktivitet hos grupper som av olika skäl haft svårt att finna sig tillrätta i den traditionella föreningsidrotten. Rapporten har författats av Johan Pihlblad, handläggare på CIF. Vår förhoppning är att denna skrift ska ge inspiration och uppmuntra till nytänkande för alla som är engagerade i att göra idrotten tillgänglig för olika samhällsgrupper.

Föreningsidrottens tillgänglighet ur ett fågelperspektiv

I årets uppföljning av statens stöd till idrotten har CIF:s indikatorsystem reviderats. Detta beror framför allt på att Riksidrottsförbundet har omarbetat sin årliga enkätstudie om medborgarnas idrottsvanor samt infört det elektroniska verktyget IdrottOnline som källa för information om specialidrottsförbunden. Reformerna har i huvudsak förbättrat kunskapsläget i idrottsfrågor men medfört att vissa uppgifter om idrottsrörelsens omfattning och utformning måste omprövas. Ett sådant exempel är uppskattningen av idrottsrörelsens antal medlemmar. Enligt Riksidrottsförbundets nya enkätstudie uppgick idrottsrörelsens medlemskår år 2013 till sammanlagt 2 799 000 personer, vilket är 400 000 färre än vad 2012 års mätning visar. På motsvarande sätt har övergången till

IdrottOnline inneburit att Svenska Fotbollförbundets medlemsantal skrivits ned från en dryg miljon medlemmar år 2012 till 373 000 medlemmar år 2013. En allmän slutsats av det nya statistikunderlaget är följaktligen att idrottsrörelsen alltjämt är en imponerande stor kraft i det svenska samhället – om än inte lika stor som tidigare mätningar indikerat.

En mer ingående granskning av idrottsrörelsens struktur och sammansättning visar emellertid inga drastiska förändringar jämfört med tidigare mätningar. Den bild av svensk idrott som framträtt i tidigare uppföljningar gäller fortfarande. Nedan presenteras härmed CIF:s övergripande resultat med avseende på hur idrotten når olika grupper i samhället.

Idrotten når många – men tillgängligheten till idrott och motion varierar mellan olika samhällsgrupper

En första slutsats är att idrotten når många – men att tillgängligheten till idrott och motion varierar mellan olika grupper.

Ifråga om kön visar uppföljningen att det alltjämt råder en manlig dominans inom föreningsidrotten. I mätningar av medlemskap uppgår männen till 58 procent och kvinnorna till 42 procent. Ungefär samma förhållande kännetecknar aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten. I beslutande positioner är skillnaderna större. I 44 av Riksidrottsförbundets 70 grenförbund är andelen kvinnor i förbundsstyrelsen under 40 procent.

I studier av medborgarnas motionsvanor råder inte samma manliga dominans. Enligt SCB:s levnadsvaneundersökningar uppger betydligt fler kvinnor än män att de motionerar sammanhängande minst två gånger i veckan. Detta indikerar att både kvinnor och män motionerar men att kvinnor i större utsträckning än män väljer att träna och vara fysiskt aktiva utanför den organiserade idrottsrörelsen.

Vår uppföljning visar även att idrotten engagerar personer i alla åldersgrupper. Samtidigt framkommer tydliga åldersrelaterade mönster såtillvida att andelen medlemmar i idrottsföreningar är högst bland barn och unga: i ålderskategorin 6–12 år tillhör drygt 65 procent en idrottsförening. Därefter sjunker andelen medlemskap i takt med stigande ålder. Liknande mönster framträder i fråga om fysisk aktivitet i allmänhet. Andelen medborgare som ägnar sig åt regelbunden motion och träning är högst bland ungdomar och unga vuxna för att därefter minska i takt med ökad ålder.

I flera av uppföljningssystemets indikatorer framkommer även socioekonomiska mönster. Som exempel visar SCB:s levnadsvaneundersökningar att barn med högskoleutbildade föräldrar idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Likaså idrottar barn i tjänstemannahushåll i större omfattning än barn i företag- eller arbetarhushåll. Barn till ensamstående idrottar i mindre utsträckning än barn till sammanboende föräldrar.

I frågan om bakgrund framkommer endast små skillnader i idrottsdeltagande för pojkar med svensk respektive utländsk bakgrund. Bland flickor är skillnaderna större: 43 procent av flickor med utländsk bakgrund säger sig föreningsidrotta jämfört med 65 procent av flickor med svensk bakgrund. Flickor med invandrarbakgrund är därmed den grupp som idrottar i minst utsträckning.

Bilden av föreningsidrotten som socioekonomiskt och demografiskt skiktad framkommer även i en jämförelse av det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödets) spridning på kommunal nivå. LOK-stödet baseras på antalet deltagare och träningstillfällen i barn- och ungdomsidrotten. Variationer i utdelat stöd per bidragsberättigad ungdom och kommun blir därmed en indikator på skilda aktivitetsnivåer i olika lokala kontexter. Jämförelsen visar stora skillnader. Mest stöd år 2013 tillföll medelstora och socioekonomiskt välmående städer och förortskommuner, särskilt i Stockholms- och Skåne-regionen. Lägst stöd tillföll på motsvarande sätt små kommuner huvudsakligen belägna i landsbygd eller glesbygd. En regional granskning av Stockholms län och Skåne län uppvisade ett liknande mönster. Högst stöd – och därmed högst idrottsaktivitet – återfanns i förortskommuner med hög genomsnittlig förvärvsinkomst medan det omvända gällde för de kommuner som tilldelats lägst stöd.

Medborgarnas utgifter för idrott och fysisk aktivitet varierar med avseende på ålder, kön samt geografiska och ekonomiska förutsättningar

Det saknas longitudinella studier av hushållens utgifter för idrottsverksamhet. Det är därför svårt att uttala sig om i vilken omfattning som kostnaderna ökat över tid. Sedan 2013 har Riksidrottsförbundet emellertid infört nya frågor om idrottsrelaterade kostnader i sin enkätstudie om medborgarnas idrotts- och motionsvanor. Dessa uppgifter visar att det svenska folket i genomsnitt lägger ned drygt 6 000 kronor om året på idrottsrelaterad verksamhet. Män har högre idrottsrelaterade utgifter än kvinnor. Unga har högst utgifter för avgifter kopplat till

aktivt idrottande (medlems- och träningsavgifter med mera). Vidare visar statistiken att medlems- och träningsavgifterna är betydligt lägre i små orter jämfört med större orter och storstäder. Slutligen ökar utgifterna i takt med stigande inkomster – detta gäller både i fråga om avgifter och idrottskonsumtion (träningskläder, biljetter, medier och så vidare).

Två studier om avgifter och kostnader inom idrotten

I årets fördjupningsuppdrag ingick att bedöma de kriterier som ligger till grund för idrottsrörelsens beslut om nivån på medlems- och träningsavgifter. Frågeställningen är central i den diskussion som uppstått under senare år angående ökade kostnader inom barn- och ungdomsidrotten. Kunskapsläget är emellertid begränsat. I denna del av uppföljningen har vi därför valt att bredda perspektivet till att omfatta ett antal frågeställningar kopplade till kostnader inom idrotten och de kommersialiseringstrender som kunnat skönjas inom barn- och ungdomsidrotten under senare år. Vi har även valt att undersöka dessa frågor ur både hushållens och idrottsföreningars perspektiv. Stefan Wagnsson och Christian Augustsson vid Karlstad universitet har undersökt hur föräldrar till idrottsaktiva barn ser på kommersialiserad barn- och ungdomsidrott medan Karin Robertsson och Johan Hvenmark vid Ersta Sköndal högskola har studerat hur företrädare för idrottsföreningar tänker och resonerar i frågor rörande kostnader, medlemskap och ideellt engagemang. Nedan presenteras studiernas övergripande resultat.

Idrottsföräldrars tankar om idrott i föreningsmässig eller kommersiell regi

Syftet med Wagnssons och Augustssons studie var att undersöka hur föräldrar till idrottsaktiva barn tänker och funderar i frågor kopplade till kommersialiserad barn- och ungdomsidrott. Undersökningen genomfördes genom fokusgruppsintervjuer och via en enkät. Samtliga som deltog i studien var föräldrar till barn som deltagit i både föreningsmässig och kommersiellt arrangerad idrottsverksamhet. I fokusgruppsintervjuerna ingick sammanlagt 48 föräldrar. Urvalet var strategiskt såtillvida att föräldrarna representerade olika geografiska miljöer (storstad, mellanstor stad och småstad) samt olika erfarenheter av kommersiell idrottsverksamhet för barn. Enkäten samlades in både i samband med barns träningar och matcher samt via internet. Sammanlagt 269 enkätsvar ingår i studien.

Den positiva men kravfyllda föreningsidrotten

En viktig utgångspunkt i studien var hur föräldrarna förhöll sig till traditionell barn- och ungdomsidrott i föreningsregi. Resultatet visade att föräldrarna överlag var mycket positiva till detta. Enligt föräldrarna är föreningsidrotten en miljö där deras barn kan ha roligt och lära känna andra barn. Vidare tillskrivs verksamheten en fostrande roll genom att både aktivera de unga och främja sunda ideal. För föräldrarna tillkommer att föreningarna erbjuder en viktig social gemenskap med andra idrottsföräldrar.

Men föreningsidrotten uppfattades även som kravfylld. Av intervjuerna framkom att klubbarnas förväntningar och krav på ideella insatser av föräldrar ofta kunde uppfattas som betungande. Det handlade både om rent praktiska bekymmer att förena arbete och familjeliv med ett föreningsengagemang (i form av exempelvis lottförsäljning, kioskarbete eller olika former av ledar- eller styrelseuppdrag) samt de känslor av stress och otillräcklighet som kunde uppstå om man inte ansåg sig leva upp till bilden av en engagerad idrottsförälder. Mot denna bakgrund uppfattade flera föräldrar möjligheten att köpa sig fri från beting som ett lockande alternativ. Detta bekräftades även i enkäten där ungefär hälften av de svarande menade att klubbarnas krav var för höga och att man kunde tänka sig att betala för att slippa ideellt engagemang.

Föräldrarna ansåg vidare att kostnader inom den traditionella barn- och ungdomsidrotten hade ökat – och att denna utveckling riskerar att leda till utslagning av de familjer som inte har råd. Men diskussionen om utgifter handlade inte enbart om höjda medlems- och träningsavgifter. Lika viktigt var att kostnaderna för att delta i cuper ansågs ha ökat samt de kringkostnader som uppstår i samband med matcher och resor. Eller som Wagnsson och Augustsson sammanfattade problemet:

Det gamla klassiska konceptet att sova på luftmadrass i skolsal under cuperna verkar vara på väg ut till förmån för hotellboende. Detta ihop med idrottens övriga kostnader som utrustning, kläder och material verkar utgöra en ansevärd del av familjens ekonomi, inte minst om det finns flera idrottande barn i familjen.

För- och nackdelar med idrott i kommersiell regi

I begreppet ”kommersiellt bedriven barn- och ungdomsidrott” ryms många och vitt skilda aktiviteter. Det kan handla om företag som erbjuder lek och prova på-verksamhet för de allra minsta. Det kan även handla om föreningar och företag

som erbjuder traditionell breddidrott för unga i form av läger och akademier/idrottsskolor. Slutligen kan det bestå av aktiviteter av mer elitinriktad karaktär såsom individuella extraträningar eller att de bästa spelarna i en region "väljs ut" och erbjuds möjligheten att delta på särskilda träningsläger mot avgift.

I fokusgruppsintervjuerna framkom att många föräldrar var positivt inställda till kommersiellt bedriven barn- och ungdomsidrott. I likhet med föreningsidrotten uppfattades dessa aktiviteter som lustfyllda och utvecklande för de unga – både idrottsligt och socialt i form av att de fick träffa nya kompisar. Systemet med lägerverksamhet under loven hade dessutom fördelen av att erbjuda en sorts barnvakt under perioder då föräldrarna arbetar. För föräldrarna innebar de kommersiella alternativen visserligen en ökad kostnad – men de gav befrielse från ideellt engagemang. Därtill uppfattades priset som en sorts kvalitetsstämpel. Med professionella tränare skapades både ökade möjligheter att ställa krav och att reklamera tjänsten om verksamheten inte höll måttet.

Sammantaget gav föräldrarna således uttryck för en ambivalens i synen på kommersiell idrottsverksamhet för unga. Å ena sidan uppskattades den professionalism och höga kvalitet som ansågs prägla kommersiella idrottsaktiviteter. Därtill saknar sådan verksamhet de krav på ideellt engagemang som ofta präglar föreningsidrotten. Å andra sidan riskerar kommersiella aktiviteter att utesluta barn från ekonomiskt svaga familjer. På så sätt ansåg de intervjuade föräldrarna att den ökade kommersialiseringen av barn- och ungdomsidrotten både riskerar att leda till ökad utslagning och att föreningsidrotten tappar mark.

Idrottsföreningar om betydelsen av medlemskap, ideellt engagemang och nivåer för medlems- och träningsavgifter

Karin Robertssons och Johan Hvenmarks studie tar sin utgångspunkt i två förändringsprocesser som kunnat skönjas i det svenska civilsamhället under senare år. En första process handlar om att många ideella organisationer börjat anlägga ett alltmer kundliknande perspektiv på sina medlemmar. En förändring är att det traditionella medlemskapet börjat omprövas och ersättas av andra engagemangsformer i form av exempelvis volontärer, faddrar, givare och supportrar. I deras studie förenas därmed frågor om hur moderna idrottsföreningar fastställer nivån på sina medlems- och träningsavgifter med bredare frågor om ideellt engagemang och betydelsen av medlemskap.

Undersökningen genomfördes i form av intervjuer med företrädare för 16 idrottsföreningar i Stockholmsområdet. Sammanlagt ingick sex idrotter: ishockey, fotboll, gymnastik, simning, tennis och golf. Samtliga intervjupersoner var antingen förtroendevalda på styrelsenivå eller anställda som klubbchef, verksamhetsansvarig eller föreningskonsulent. Flera hade dessutom en lång bakgrund i svensk idrott som aktiv och ledare på regional och nationell nivå.

I studien gavs således föreningsföreträdare möjlighet att reflektera över ett brett spektrum av frågor med koppling till avgifter och medlemskap. Även om deras erfarenheter, synsätt och idéer varierade, återkom diskussionen närmast ständigt till en motsättning mellan en traditionell föreningslogik och ett nytt ”marknadstryck”.

Föreningstradition och ”marknadstryck” i förhållande till avgifter ...

Denna motsättning var särskilt tydlig i diskussionen om de kriterier som uppgavs ligga till grund för diskussionen om besluten om avgiftsnivåer. Å ena sidan betonade föreningsföreträdarna att beslut om avgifter framför allt baseras på den grundläggande principen att ideella föreningar visserligen saknar vinstintresse men samtidigt bedriver verksamhet som måste finansieras. Syftet med avgifterna är således inte att generera vinst men att få en verksamhet att gå runt. För att ytterligare markera detta föreningsperspektiv tillades även att medlemsavgifternas storlek fastställs på årsmötet. Nivån är följaktligen vald av medlemmarna själva och beslutad i demokratisk ordning.

Å andra sidan fördes samtidigt resonemang om att avgiftsnivåerna även styrs av större samhälleliga och idrottsliga förändringsprocesser. Här var budskapet att idrottsrörelsen kommersialiserats och professionaliserats under senare decennier och att omkostnaderna för att driva en idrottsförening ökat i takt med att verksamheten blivit allt mer företagslik i form av anställd kanslipersonal, utbildade tränare och så vidare. Dessa höjda kostnader har i sin tur tvingat föreningarna att höja nivån på sina medlemsavgifter.

Många och skilda förklaringar lyftes fram som bidragande till denna bolagiseringsprocess. En företrädare för ishockey hänvisade till elitverksamhetens höga omsättning och specifika förutsättningar. Vissa menade att professionaliseringen utgjorde ett sätt för klubbar att möta en hårdnande konkurrens mellan idrotter och föreningar om medlemmar. Andra tillade att bolagsformen har hög status i dagens samhälle samt att både föräldrar och ledare numera ställer höga krav på att föreningar ska vara professionellt organiserade.

... och i förhållande till medlemskap

Denna spänning mellan en traditionell föreningslogik och ett ökat ”marknads-tryck” framkom även i föreningsrepresentanternas syn på de egna medlemmarna. Samtliga intervjuade underströk att medlemmarna utgör grunden för all föreningsverksamhet. Däremot rådde det både oklarhet och delade meningar om vad ett medlemskap innebär: medan vissa av de intervjuade betonade medlemskapets demokratiska eller juridiska dimensioner lade andra tyngdpunkten på sociala värden, ideella insatser eller vikten av att få in medlemsavgifter. Flera föreningsrepresentanter – särskilt de som hade anställd personal i klubben – betonade även betydelsen av att anlägga ett kundperspektiv gentemot sina medlemmar. I dessa resonemang skiftades fokus från medlemmarnas betydelse för den ideella verksamheten till föreningens roll att erbjuda service och tjänster till sina medlemmar.

Gör idrottsrörelsen det möjligt för människor att utöva idrott och motion?

Den övergripande frågeställningen i 2014 års uppföljning är om idrottsrörelsen gör det möjligt för människor att utöva idrott och motion. Svaret är givetvis ja: den organiserade idrottsrörelsen är en imponerande kraft i det svenska samhället som engagerar och aktiverar miljontals människor. Men samtidigt måste det tilläggas att möjligheterna att idrotta och motionera inte är jämnt fördelade. Många av de demografiska och socioekonomiska villkor som präglar det svenska samhället återspeglas även i medborgarnas motionsvanor och i deras deltagande i organiserad idrottsverksamhet. En utveckling mot ökade kostnader inom idrotten kommer även att förstärka denna ojämlikhet.

Våra fördjupningsstudier om kostnader inom barn- och ungdomsidrotten ger en intressant inblick i hur både idrottsföräldrar och föreningar förhåller sig till de kommersialiserings- och professionaliseringstrender som kunnat skönjas under senare år. Å ena sidan har föreningsidrotten alltjämt en stark ställning. Dess principer om öppenhet, medlemsinflytande, avsaknad av vinstintresse och traditionellt låga avgifter uppskattas av både föräldrar och föreningsrepresentanter. Å andra sidan upplever båda grupper ett starkt marknadsstryck. För idrottsföräldrar handlar det både om ökade kostnader för barnens idrottande i form av läger, idrottsakademier med mera och att föreningarnas förväntningar på ideella insatser känns betungande. För idrottsföreningarna bottenar marknadsstrycket på motsvarande sätt i upplevda krav på att bedriva en alltmer professionaliserad och

kundorienterad verksamhet, i ökad konkurrens om medlemmar och i svårigheten att förena elit- och breddverksamhet inom ramen för en gemensam organisation. Effekten blir en alltmer uppskruvad kommersialiseringsspiral där den traditionella föreningens ideella engagemang ersätts av marknadsmässiga lösningar och – som en konsekvens – höjda kostnader. Därtill utmanas och förtunnas relationen mellan en förening och dess medlemmar såtillvida att föreningens verksamhet får karaktären av en tjänst eller vara som kan köpas utan motkrav på varken medlemskap eller ideellt engagemang.

Både idrottsföräldrar och föreningsrepresentanter beskriver det rådande marknadstrycket som en sorts oundviklig samhällsprocess och som ett uttryck för tidsandan. Därmed bortser de emellertid från att de själva är aktörer och delaktiga i att skapa de förändringar som marknadstrycket ger för svensk idrottsrörelse. CIF vill därmed avsluta årets uppdrag med både en varning och en uppmaning. En utveckling där idrottsrörelsens föreningar möter ett ökat marknadstryck och kommersiellt bedriven idrottsverksamhet genom att själva utveckla företagslika strategier och synsätt, riskerar att underminera föreningsidrottens mest grundläggande principer om öppenhet, frivilligt engagemang och medlemsinflytande. Om ambitionen är att erbjuda ett alternativ till kommersiella idrottsaktiviteter bör rimligen rakt motsatt strategi väljas: håll ner avgifterna istället för att höja dem, betona medlemskapets olika dimensioner snarare än att betrakta medlemmarna som kunder och betona de sociala värden och den gemenskap som skapas i ideella verksamheter. I en sådan strategi förenas både idrottsrörelsens intresse av en stor och engagerad medlemskår med statens folkhälsopolitiska ambition att göra det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion.

3. Indikatorer för uppföljning av statens stöd till idrotten

Inledning

I Centrum för idrottsforskning (CIF) uppdrag ingår en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten utifrån ett så kallat indikatorsystem. Indikatorer är statistiska mått vilka påvisar eller indikerar tillstånd eller förändringsprocesser inom större system. Syftet med indikatorer är följaktligen att bedöma utvecklingen inom ett område genom kontinuerlig uppföljning av en begränsad uppsättning data.

Indikatorer är förhållandevis enkla analysinstrument. Styrkan ligger i deras förmåga att förenkla, identifiera utvecklingsprocesser och därmed skapa förståelse för en ofta komplex verklighet. Men samtidigt får de inte förväxlas med forskningsresultat. Indikatorer avser främst att spegla i vilken riktning ett område utvecklas – men de kan sällan användas för att förklara varför en viss förändring tar vid. För mer kvalitativt inriktade frågeställningar och analyser blir därmed kompletterande forskning nödvändig. Av detta följer att indikatorer med fördel kan användas som ett första led i en större uppföljningsprocess. De är – och ska vara – enkla och lättillgängliga data vilka skapar en första överblick över ett område och påvisar eventuella utvecklingstendenser. Därefter kan uppföljningen kompletteras med fördjupad analys eller forskning inom de aspekter där indikatorerna påvisat ett behov av ytterligare kunskapsinsamling.

Indikatorsystemets syfte: att följa upp föreningsidrotten

Det övergripande syftet med CIF:s indikatorsystem är att följa upp statens stöd till idrotten med utgångspunkt i regeringens förordning om statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 2009:1589). Av förordningen framgår att statsbidrag endast får beviljas 1) organisationer som är anslutna till Riksidrottsförbundet (RF), 2) Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) samt 3) huvudmän för utbildning vid riksrekryterande idrottsgymnasier. Av detta följer att bidraget – med undantag för riksidrottsgymnasierna – är öronmärkt för frivilligt organiserad föreningsidrott. Detta gäller även vårt indikatorsystem. Idrott kan visserligen bedrivas på många sätt och i många skilda organisatoriska former. I begreppet ryms alltifrån

traditionell träning i idrottsklubbar och motionsaktiviteter på kommersiella gym till friluftsliv och skolämnet Idrott och hälsa. I CIF:s indikatorsystem är det emellertid endast den så kallade folkrörelseidrotten som ska följas upp.

I frågan om vad staten vill uppnå med sitt stöd, stadgas i förordningen att statsbidraget ska främja verksamhet som:

- bidrar till att utveckla barns och ungdomars intresse och benägenhet för motion och idrott,
- bedrivs ur ett barnrättsperspektiv, bland annat genom att öka barns och ungdomars inflytande över och ansvar för sitt idrottande,
- gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion,
- bidrar till att väcka ett livslångt intresse för motion och därmed främjar en god hälsa hos alla människor,
- syftar till att ge flickor och pojkar respektive kvinnor och män lika förutsättningar att delta i idrottsverksamhet,
- främjar integration och god etik,
- aktivt motverkar dopning inom idrotten,
- stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Det indikatorsystem som redovisas nedan har följaktligen utgångspunkt i statsbidragets avgränsningar och preciseringar. Först har förordningens bestämmelser och syftesparagrafer delats in i fem så kallade målområden. För vart och ett av dessa målområden har därefter indikatorer utformats. Målområdena är:

Målområde 1: Idrotten som folkrörelse

Målområde 2: Idrottens betydelse för folkhälsan

Målområde 3: Alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande

Målområde 4: Skolning i demokrati, ansvarstagande och etik

Målområde 5: Idrottens internationella konkurrenskraft

Om indikatorsystemets allmänna principer och underlag

Vid utformningen av ett indikatorsystem finns olika krav att beakta. Vissa krav handlar om vetenskaplig kvalitetssäkring. Sådana metodfrågor diskuteras nedan i avsnittet *Om indikatorer, statistik och vetenskaplig tillförlitlighet*. Andra hänsynstaganden handlar om att skapa smidighet och tillämpbarhet i uppföljningssystemet. Som exempel bör indikatorerna vara förhållandevis enkla att ta fram, företrädesvis via offentlig statistik eller andra, större databaser. Vidare bör indikatorer vara begripliga och entydiga att tolka. Även för en relativt oinitierad bedömare ska det vara tydligt vad indikatorn avser att mäta och hur resultatet ska bedömas. Slutligen återstår politiskt orienterade hänsynstaganden, såsom att indikatorerna bör belysa förhållanden som uppfattas som viktiga för medborgarnas välfärd och dessutom politiskt möjliga att förändra.

Underlaget till vårt indikatorsystem baseras på många och olika källor. Merparten av informationen har inhämtats via Riksidrottsförbundet, såsom uppgifter om specialidrottsförbundens medlemsbestånd, styrelsesammansättning och ekonomi. För aktivitetsnivån inom barn- och ungdomsidrotten har den så kallade LOK-stödsstatistiken använts. Information om ledaruppdrag, kostnader för idrottsutrustning med mera har inhämtats via Riksidrottsförbundets årliga enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott* (tidigare benämnd *Svenska folkets tävlings- och motionsvanor*).

Vid sidan av Riksidrottsförbundet har SISU Idrottsutbildarna tillhandahållit information om genomförda studieinsatser inom idrottsrörelsen, medan Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) har bidragit med uppgifter på elitidrottsområdet för de idrotter som ingår i det olympiska programmet.

Offentlig statistik har inhämtats genom Statiska centralbyråns (SCB) årliga undersökningar av levnadsförhållanden i Sverige (ULF och Barn-ULF), Statens folkhälsoinstitut (*Nationella folkhälsoenkäten*) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (idrottsskador).

Om indikatorer, statistik och vetenskaplig tillförlitlighet

Att utveckla nya databaser inom ett politikområde är ofta både kostsamt och tidskrävande. Många indikatorsystem utvecklas därför ur befintlig statistik. Strategin kan enklast beskrivas som en sorts jämkning mellan de frågor som man önskar få besvarade i uppföljningssystemet och den statistik eller information som står till buds via myndigheter och andra organisationers regelbundna inform-

ationsinsamling. En sådan process väcker många och viktiga metodfrågor. En första fråga är givetvis om de indikatorer som konstrueras har förmåga att mäta det som faktiskt avses (så kallade validitetskrav). Om målet exempelvis är att mäta den samlade svenska elitidrottens internationella konkurrenskraft räcker det inte att enbart samla in information om svenska resultat i olympiska spel. En andra fråga handlar om kvaliteten på den information som indikatorerna bygger på. Har kunskapen insamlats i enlighet med vetenskapliga principer? Finns det brister eller begränsningar i informationen. Kort sagt: Hur tillförlitliga är egentligen de svar som indikatorerna bygger på?

En ytterligare komplikation är att många myndigheter och forskargrupper visserligen kan vara intresserade av en gemensam frågeställning, men att de samtidigt använder så olika urvalsmetoder och mättekniker att det blir svårt att jämföra resultatet av deras arbete. Ett exempel på denna problematik är *Eurobarometern*, det vill säga EU:s stora och återkommande studie om levnadsförhållandena i Europa. Målsättningen med *Eurobarometern* är att möjliggöra nationella jämförelser mellan EU:s medlemsländer. Även om ambitionen är att varje land ska samla in information på ett likartat sätt och utifrån ett gemensamt frågebatteri har insamlingsmetoderna i praktiken uppvisat stora variationer vilket följaktligen begränsat möjligheten att jämföra de olika länderna med varandra.

Ett snarlikt problem uppstår när begrepp definieras eller hanteras på olika sätt. Det finns exempelvis flera studier i Sverige som följer upp medborgarnas fysiska aktivitet. Dessa undersökningar uppvisar emellertid stor variation i hur man mäter människors aktivitetsnivåer och vad man bedömer som ”hög” respektive ”låg” grad av fysisk aktivitet. I förlängningen skapar detta både osäkerhet om vad vi egentligen vet om medborgarnas aktivitetsvanor och hur det nationella folkhälsoarbetet kan stärkas (detta behandlas under målområde 2 i denna rapport).

De allra flesta vetenskapliga studier är en kompromiss mellan det önskvärda och det möjliga. Detta gäller inte minst stora befolkningsstudier. Av praktiska skäl bygger denna typ av undersökningar ofta på så kallade enkätdata, det vill säga att information inhämtats hos större befolkningsgrupper genom företrädesvis enkäter eller intervjuer. I sådana kvantitativt inriktade undersökningar är principen enkel: ju fler i undersökningspopulationen som besvarar forskarnas frågor, desto större sannolikhet att svaren är tillförlitliga. Samtidigt ökar kostnaderna snabbt i takt med frågeformulärens längd och antalet tillfrågade. I praktiken

bygger därför många enkätstudier på ett begränsat antal frågeställningar och ett mindre urval av den undersökta gruppen. Detta är givetvis viktigt att beakta när man ska bedöma studiernas resultat.

Ett ytterligare metodproblem vid enkäter är att de tillfrågade inte alltid ger helt sanningsenliga svar. Forskning har exempelvis visat att det finns en generell tendens hos respondenter att svara positivt och att det krävs starkare motiv för att svara negativt. Denna tendens att föredra positiva svar är särskilt tydlig hos barn.³ När frågorna dessutom rör socialt önskvärda beteenden – exempelvis i vilken utsträckning som man har en fysiskt aktiv och hälsosam livsstil – tillkommer risken att de tillfrågades svar påverkas av samhällets förväntningar.

Slutligen återstår problemet att många människor av olika skäl väljer att inte besvara forskares frågor och enkäter. Om svarsbenägenheten varierar mellan olika svarsgrupper (exempelvis att kvinnor svarar i lägre utsträckning än män) uppstår risken att datamaterialet blir skevt. Om antalet svarande dessutom blir allt för litet uppstår risken att de svarande inte speglar sina svarsgrupper på ett korrekt sätt. I bedömningen av olika statistiska undersökningar är det således viktigt att alltid beakta faktorer som antalet tillfrågade i studien, den reella svarsfrekvensen samt huruvida forskarna bedömt studiens representativitet genom en så kallad bortfallsanalys.

Förändringar i indikatorsystemets källor under 2014

Sedan förra årets rapport har delar av underlaget för CIF:s indikatorsystem förändrats. En första förändring bottnar i nya administrativa rutiner i Riksidrottsförbundets informationsinhämtning från medlemsförbunden. Tidigare användes ett system där förbundet självt inkom till Riksidrottsförbundet med uppgifter om medlemsbestånd med mera. Sedan 2013 används istället det elektroniska verksamhetssystemet IdrottOnline. Nyordningen innebär att alla uppgifter om idrottsrörelsens medlemmar numera inhämtas direkt från de lokala föreningarna och inte längre utifrån mer eller mindre kvalificerade bedömningar av respektive specialidrottsförbund. En nackdel är samtidigt att IdrottOnline ännu inte används av samtliga lokala idrottsföreningar.

En andra förändring är att Riksidrottsförbundet reviderat sin årliga enkätstudie *Svenska folkets tävlings- och motionsvanor* och dessutom ändrat dess titel till

---

³ Adamo et al, 2009.

Svenska folkets relation till motion och idrott. Revideringen har omfattat alltifrån nya eller omformulerade frågor till höjda åldersspann (från 7–70 år till 6–80 år) och nya urvalsprinciper.

Förändringar i statistiska undersökningar och andra stora informationssystem är alltid på gott och ont. Om ambitionen är att följa utvecklingen i ett område över tid, är det givetvis en fördel om informationsunderlaget är konstant. Detta talar för att revideringar i största möjliga mån bör undvikas. Mot detta står möjligheten att använda revideringar och reformer för att öka träffsäkerheten i de frågor som ska besvaras. Centrum för idrottsforskning gör här bedömningen att de förändringar som genomförts i Riksidrottsförbundets informationsinhämtning kan motiveras på detta sätt, det vill säga av kvalitetsskäl. Vi menar att flera indikatorer i årets uppföljning ger en bättre återspeglning av verkliga förhållanden än tidigare uppgifter. Men det ska samtidigt understrykas att effekterna på vissa områden är betydande. Mest drastiska är uppgifterna om Svenska Fotbollförbundets medlemsantal som till följd av det nya rapporteringssystemet minskat från drygt en miljon medlemmar 2012 till 373 000 år 2013.

Indikatorsystemet och 2014 års fördjupningsuppdrag om idrottens tillgänglighet

För 2014 har Centrum för idrottsforskning i fördjupningsuppdrag att undersöka i vilken utsträckning idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. Frågeställningen har en direkt koppling till flera av uppföljningssystemets indikatorer. I år har vi därför valt att delvis fördjupa vår uppföljning och analys i målområden 1–3, det vill säga i frågor rörande idrotten som folkrörelse, dess betydelse för folkhälsan samt alla medborgares lika förutsättningar till deltagande. Fördjupningen består både av en fördjupad analys och kvalitetssäkring av befintliga indikatorer och att analysen kompletterats med aktuell forskning. I detta arbete har Centrum för idrottsforskning haft värdefullt bistånd av med. dr Gunilla Brun Sundblad.

Målområde 1: Idrotten som folkrörelse

Målområdet behandlar idrottens ställning som frivilligt organiserad folkrörelse, dess självständighet i förhållande till stat respektive marknad, det ideella ledarskapets omfattning och betydelse med mera.

Målområde 1 innehåller sammanlagt sex indikatorer. De första fyra avser idrottens karaktär av ideell rörelse (folkrörelse) mätt i föreningsmedlemskap, aktiviteter inom barn- och ungdomsidrotten samt ideellt engagemang. De följande två speglar föreningsidrottens existensvillkor i relation till stat och marknad, mätt via specialidrottsförbundens totala omsättning och det offentliga bidragets andel däri.

Indikator 1.1 Medlemmar i idrottsrörelsen

Precisering: Idrottsrörelsens totalpopulation fördelat på kön och ålder (6–80 år)

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Statistik från specialidrottsförbunden samt enkätstudien Svenska folkets relation till motion och idrott (tidigare Svenska folkets tävlings- och motionsvanor)

Tabell 3.1.1. Riksidrottsförbundets medlemmar år 2013 (6–80 år)*

Årtal	Alla medlemmar	Andel av urvalsgruppen (%)	Samtliga i urvalsgruppen
2013	2 799 000	33	8 495 000
2012	3 214 000	42	7 600 000

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

*Kategorin icke-medlemmar redovisas inte i tabellen. Uppgifterna för 2012 rör medlemmar i åldern 7–70 år.

Tabell 3.1.1 redovisar den organiserade idrottens medlemskår år 2013 och 2012. Uppgifterna är hämtade från Riksidrottsförbundets enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott* (tidigare *Svenska folkets tävlings- och motionsvanor*). Uppgifterna indikerar en kraftig nedgång i idrottsrörelsens medlemsantal. I fasta tal handlar det om en minskning med över 400 000 medlemmar: från 3 214 000 medlemmar år 2012 till 2 799 000 medlemmar år 2013. I procent innebär det att andelen medborgare som är medlemmar i en idrottsförening minskat från 42 procent 2012 till 33 procent ett år senare.

Frågan är emellertid hur denna nedgång ska förklaras. En stor del av förklaringen ligger rimligtvis i att Riksidrottsförbundet reviderat sin enkätstudie. Även små justeringar i frågeställningar och urvalsprocesser kan ibland ge upphov till stora förändringar i enkäters resultat. I just detta fall handlar det både om att själva

frågeställningen om medlemskap omformulerats och att SCB förändrat sitt system för att räkna upp svaren så att de speglar hela befolkningen. Dessutom har åldersspannet förändrats från 7–70 år till 6–80 år. Motiven bakom dessa åtgärder är ytterst att höja kvalitén i enkätstudien. Men om minskningen således främst handlar om förfinade mätningar, får det även följer för hur vi kan tolka resultatet. En första konsekvens är givetvis att det blir svårt att göra jämförelser över tid. Till detta kommer att vi måste ompröva tidigare uppgifter om idrottsrörelsens totala medlemsnumerär. Även utifrån dessa nya data är idrottsrörelsen imponerande stor – men inte så stor som tidigare studier indikerat.

Som jämförelsemått kan nämnas att EU-kommissionens årliga studier av EU-medborgares åsikter – *Eurobarometern* – redovisar lägre siffror rörande svenska folkets medlemskap i idrottsföreningar. Enligt dessa uppgifter var 22 procent av alla svenskar (i åldern från 15 år och uppåt) medlemmar i en idrottsförening. Detta är betydligt högre än det europeiska genomsnittet (tolv procent) men samtidigt lägre än vad Riksidrottsförbundets enkät indikerar (33 procent).

Tabell 3.1.2. Kvinnor och män i idrottsrörelsen år 2013 (%)

	Kvinnor	Män
Samtliga medlemmar	42	58

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

En granskning av den könsmässiga sammansättningen (tabell 3.1.2) indikerar att männen utgör en majoritet bland samtliga medlemmar: kvinnorna utgör 42 procent och männen 58 procent. Om begreppet *jämställd* definieras som att det underrepresenterade könet i en verksamhet ska uppgå till minst 40 procent, uppfyller idrottsrörelsen emellertid detta kriterium. En jämförelse med tidigare år visar ökade skillnader mellan könen. I 2012 års studie uppgick andelen kvinnor till 47 procent och männen till 53 procent. Även här blir det en viktig uppgift under kommande år att undersöka i vilken utsträckning denna förändring är reell eller en konsekvens av att enkätstudien omarbetats.

Riksidrottsförbundets enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott* ger även möjlighet att studera idrottsrörelsens medlemskår ur ett generationsperspektiv. I tabell 3.1.3 har en åldersgruppering gjorts bestående av fyra kategorier: barn (6–12 år), ungdomar (13–25 år), unga vuxna (26–40 år) samt äldre vuxna (41–80 år).

Tabell 3.1.3. Idrottsrörelsens åldersmässiga sammansättning år 2013 uttryckt som andel av samtliga i ålderskategorin (%)*

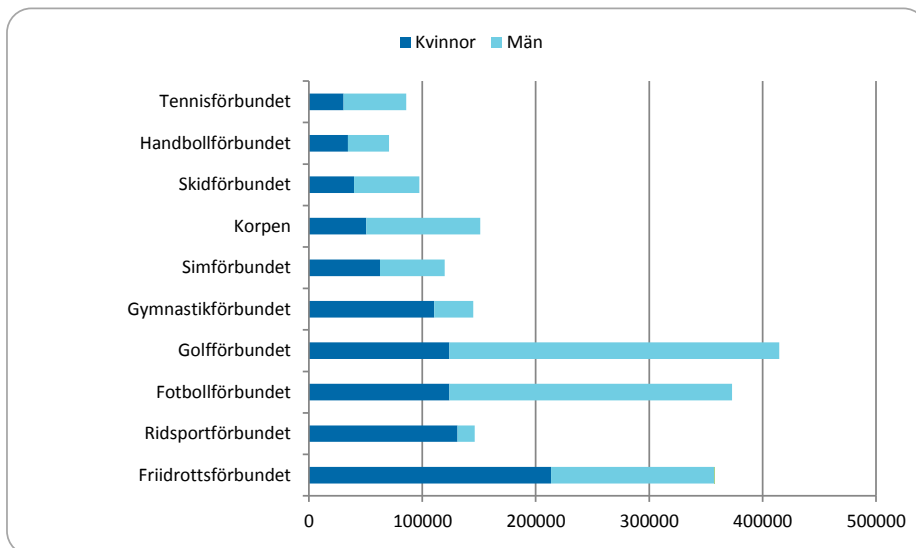
Ålder	
6–12 år	65
13–25 år	39
26–40 år	29
41–80 år	27

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

*Kategorin icke-medlemmar redovisas inte i tabellen

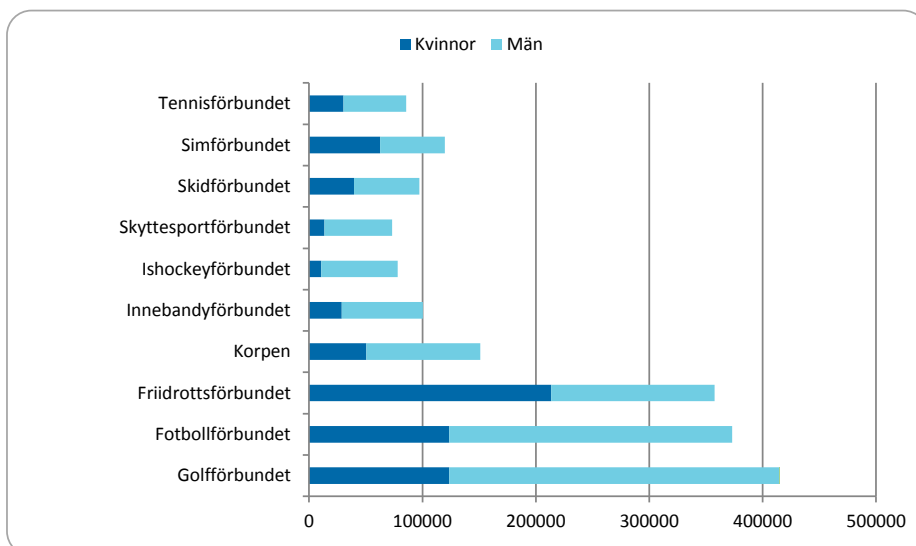
Tabellen visar att idrottsrörelsen engagerar personer i alla åldersgrupper. Men samtidigt framkommer tydliga åldersrelaterade mönster såtillvida att andelen medlemmar är högst bland barn och ungdomar: i ålderskategorin 6–12 år utgör de hela drygt 65 procent. Därefter sjunker andelen medlemskap i takt med stigande ålder.

Riksidrottsförbundet inhämtar även årlig statistik från specialidrottsförbunden. Därmed finns möjlighet att jämföra den könsmässiga fördelningen mellan olika idrotter och förbund. Figur 3.1.1–3.1.2 och tabell 3.1.4 visar relativt stora skillnader mellan de förbund som har flest antal kvinnor och män respektive de som har störst andel kvinnor och män. Belysande exempel är ridsport, konståkning och gymnastik, tre idrotter där andelen kvinnor uppgår till mellan 76 och 90 procent. Flest kvinnor återfinns däremot i friidrott och ridsport. På motsvarande sätt är antalet män högst inom idrotterna fotboll och golf, men andelen är högst i idrotter som skateboard, flygsport och amerikansk fotboll (mer än 90 procent av samtliga medlemmar).

Figur 3.1.1. Specialidrottsförbund med flest antal kvinnor år 2013

Källa: Riksidrottsförbundet

Figur 3.1.2. Specialidrottsförbund med flest antal män år 2013

Källa: Riksidrottsförbundet

Tabell 3.1.4. Specialidrottsförbund med högst andel män respektive kvinnor år 2013 (%)

Förbund med högst andel män		Förbund med högst andel kvinnor	
Skateboardförbundet	94	Ridsportförbundet	90
Flygsportförbundet	92	Konståkningsförbundet	82
Amerikanska Fotbollsförbundet	91	Gymnastikförbundet	76
Issegelförbundet	89	Danssportförbundet	62
Ishockeyförbundet	84	Friidrottsförbundet	60
Biljardförbundet	83	Draghundssportförbundet	59
Squashförbundet	82	Volleybollförbundet	57
Skyttesportförbundet	82	Simförbundet	52
Dartförbundet	80	Dövidrott	51
Frisbeeförbundet	80	Gång- och vandrarförbundet	49

Källa: Riksidrottsförbundet

Indikator 1.2 Medlemmar i specialidrottsförbund

Precisering: Medlemskap i idrottsrörelsens specialidrottsförbund

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Specialidrottsförbundens medlemsstatistik

Indikator 1.2 avser att spegla olika idrotters storlek och sammansättning över tid. Uppgifterna härrör från specialidrottsförbundens medlemsstatistik såsom den framträder i det elektroniska administrationsverktyget IdrottOnline. Detta är en nyordning eftersom uppgifterna tidigare inhämtades via förbunden. På ett principiellt plan är det positivt att medlemsstatistiken i dag inhämtas elektroniskt. Förbundens egna system för att följa upp sina medlemsbestånd är nämligen mycket olika i utformning och ambitionsnivå, med följderna att tidigare års uppgifter varit osäkra. Att medlemsstatistiken dessutom utgör en fördelningsnyckel i Riksidrottsförbundets interna bidragssystem innebär även att förbunden haft ekonomiska incitament att överskatta sitt medlemsbestånd. Men även IdrottOnline har vissa svagheter som informationskälla för idrottsrörelsens totala medlemsnumerär. Det finns nämligen RF-föreningar som inte är anslutna till IdrottOnline. Det exakta mörkertalet är för närvarande okänt. Vi måste emellertid förutsätta att nedanstående uppgifter är i underkant. Tabellerna måste således betraktas som en sorts grov spegling av olika idrotters storlek – inte exakta mått på enskilda förbunds faktiska omfattning.

Tabell 3.1.5. Specialidrottsförbund kategoriserade utifrån antal medlemmar år 2013

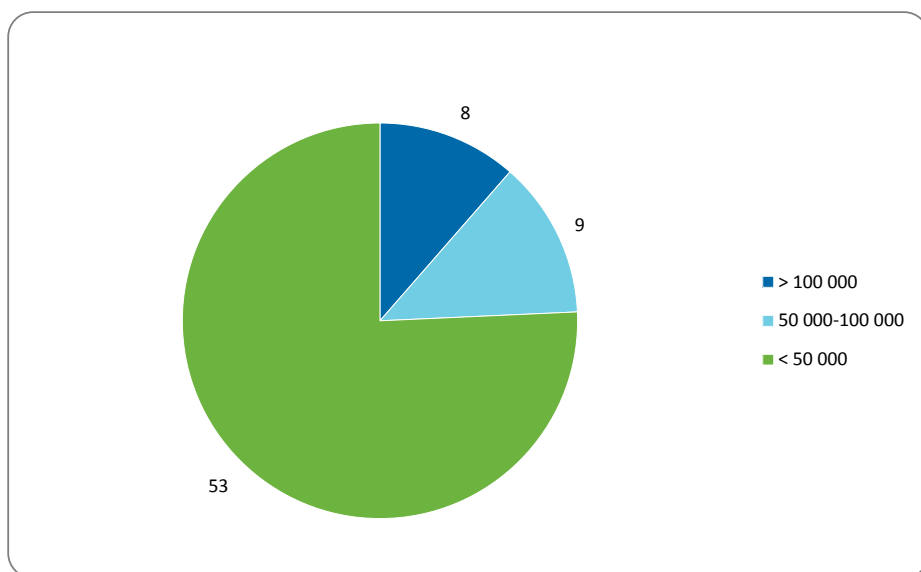
Förbund	Medlemmar	Förbund	Medlemmar
Golf	414 758	Sportdykning	11 404
Fotboll	373 037	Karate	10 696
Friidrott*	357 703	Brottning	10 072
Korpen	150 932	Taekwondo	9 801
Ridsport	146 195	Boule	9 517
Gymnastik	144 940	Tyngdlyftning	8 616
Simning	119 736	Skridsko	8 376
Innebandy	100 482	Bågskytte	8 353
Skidor	97 264	Boxning	7 595
Tennis	85 640	Amerikansk fotboll	7 516
Ishockey	78 188	Rugby	5 800
Skyttesport	73 299	Bangolf	5 733
Handboll	70 666	Triathlon	5 024
Orientering	66 915	Fäktning	4 612
Motorcykel och snöskoter	63 404	Vattenskidor och wakeboard	4 357
Basketboll	60 002	Squash	3 968
Skolidrott	59 833	Curling	3 899
Akademisk idrott	49 636	Dövidrott	3 386
Bordtennis	36 694	Landhockey	3 347
Budo och kampsport	29 279	Biljard	3 330
Bandy	29 127	Rodd	3 257
Danssport	28 704	Gång och vandring	2 372
Bilsport	28 050	Draghundsport	2 137
Cykel	24 991	Mångkamp	2 003
Styrkelyft	22 044	Casting	1 704
Seglar	21 316	Skidskytte	1 599
Badminton	21 301	Frisbeesport	1 545
Volleyboll	21 261	Dragkamp	1 369
Konståkning	20 578	Baseboll och softball	1 302
Bowling	19 163	Varpa	1 296
Flygsport	18 781	Skateboard	935
Handikappidrott	18 503	Dart	816
Kanot	15 492	Issegling	345
Klättring	13 452	Bob och rodel	200
Judo	11 787	Racerbåt	127

* Många lokalföreningar i Friskis&Svettis är medlemmar i Svenska Friidrottsförbundet

Källa: Riksidrottsförbundet

Tabell 3.1.5 visar tydligt att idrottsrörelsens 70 specialidrottsförbund utgör en brokig skara av både stora och små sammanslutningar. Störst är Svenska Golfförbundet med 415 000 medlemmar. Därefter följer Svenska Fotbollförbundet och Svenska Friidrottsförbundet med medlemstal på mellan 350 000 och 375 000. I andra änden av spektrumet återfinns förbunden för racerbåt, bob/rodel och issegling, samtliga med färre än 400 medlemmar vardera, vilka är registrerade i IdrottOnline.

Ett sätt att åskådliggöra variationer i storlek är att sammanföra förbunden i olika kategorier enligt figur 3.1.3.

Figur 3.1.3. Specialidrottsförbund grupperade med avseende på medlemsantal år 2013

Källa: Riksidrottsförbundet

Resultatet visar att en stor majoritet av idrottsrörelsens förbund, 53 av 70, redovisade färre än 50 000 medlemmar år 2013 (varav 32 förbund även uppgav ett medlemsbestånd på mindre än 10 000 medlemmar). Åtta förbund hade mer än 100 000 medlemmar medan en grupp på nio förbund utgjorde en mellankategori med ett medlemsbestånd på mellan 50 000 och 100 000 personer.

När föreningsantal och medlemsbestånd sammanförs (tabellerna 3.1.6–3.1.7), framträder lite olika mönster. Vissa idrotter – framför allt golf och akademisk idrott – utmärker sig genom att ha stora föreningar. Andra idrotter – såsom

racerbåt, dart, bob/rodel och issegling – har ett betydligt lägre genomsnittligt medlemsbestånd.

Tabell 3.1.6. Specialidrottsförbund med stora och små föreningar (medlemsantal per förening) år 2013

Störst föreningar (kvot)		Minst föreningar (kvot)	
Golfförbundet	943	Racerbåtförbundet	4
Akademiska Idrottsförbundet	709	Dartförbundet	5
Korpen	428	Bob och rodelförbundet	6
Simförbundet	396	Isseglarförbundet	10
Friidrottsförbundet	371	Frisbeeförbundet	22
Tennisförbundet	199	Gångförbundet	22
Basketbollförbundet	192	Skidskytteförbundet	23
Klätterförbundet	184	Triathlonförbundet	25
Danssportförbundet	178	Mångkampförbundet	27
Handbollförbundet	175	Varpaförbundet	27

Källa: Riksidrottsförbundet

Tabell 3.1.7. Specialidrottsförbund med flest medlemmar och flest föreningar år 2013

Flest föreningar		Flest medlemmar	
Fotbollförbundet	3 182	Golfförbundet	414 758
Skidförbundet	1 338	Fotbollförbundet	373 037
Skolidrottsförbundet	1 312	Friidrottsförbundet	357 703
Skyttesportförbundet	1 120	Korpen	150 932
Gymnastikförbundet	1 057	Ridsportförbundet	146 195
Friidrottsförbundet	965	Gymnastikförbundet	144 940
Innebandyförbundet	935	Simförbundet	119 736
Ridsportförbundet	888	Innebandyförbundet	100 482
Budo och kampsportförbundet	620	Skidförbundet	97 264
Bowlingförbundet	595	Tennisförbundet	85 640

Källa: Riksidrottsförbundet

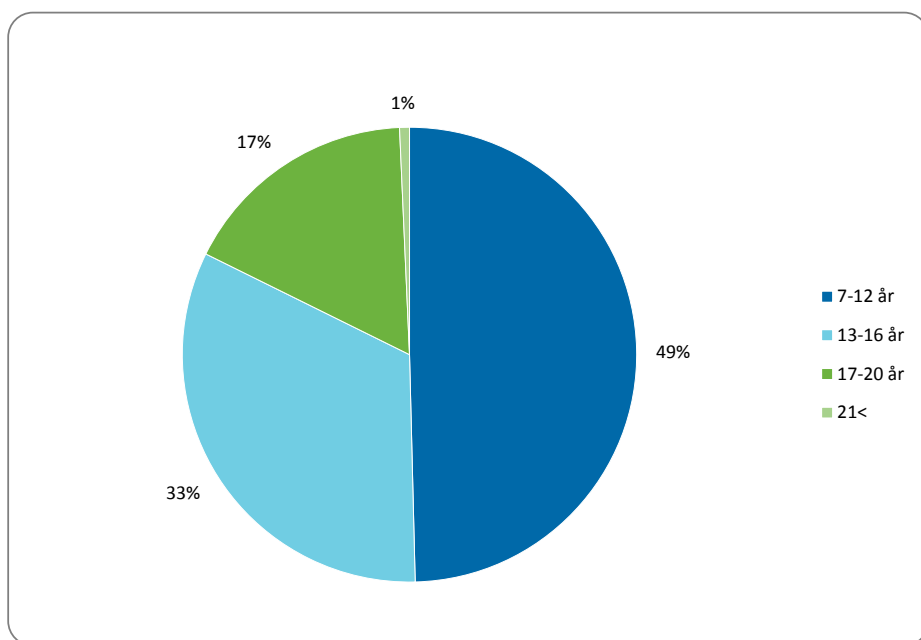
Indikator 1.3 Aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten

Precisering: LOK-stödsberättigade deltagare och sammankomster fördelat på åldersgrupper och kön

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödet) är ett generellt, statligt aktivitetsstöd riktat till lokala och ideella ungdomsorganisationer. För idrottsföreningar gäller särskilda regler, beslutade av Riksidrottsstyrelsen. Bidragsberättigade är ideella föreningar, anslutna till något av Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund. Bidrag utgår för både sammankomster och för deltagartillfällen. Fram till den 31 december 2013 gällde att bidragsberättigade deltagare var barn och ungdomar i åldern 7–20 och ledare i åldern 13–20 år. För deltagare och ledare inom handikappidrott fanns ingen övre åldersgräns. Sedan den 1 januari 2014 gäller nya regler för idrottens LOK-stöd, däribland att åldern för bidragsberättigade deltagare höjts till 25 år. Dessa ändringar påverkar emellertid inte statistikredovisningen i denna rapport.

Figur 3.1.4. Lokalt aktivitetsstöd år 2013, åldersfördelning av totalt 52,3 miljoner deltagartillfällen

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Enligt 2013 års LOK-statistik beviljades landets lokala idrottsföreningar aktivitetsbidrag för 52,3 miljoner deltagartillfällen varav den största andelen består av barn och ungdomar mellan 7 och 12 år (figur 3.1.4). Fördelat över ett helt år innebär det att cirka 143 000 barn och ungdomar dagligen deltar i en bidragsberättigad idrottsaktivitet. Det är således en betydande mängd aktiviteter som bedrivs i svensk idrottsrörelse en genomsnittlig dag.

Tabell 3.1.8. Lokalt aktivitetsstöd år 2013, deltagartillfällen fördelat på ålder och kön (%)

Ålder	Pojkar	Flickor
7–12 år	60	40
13–16 år	61	39
17–20 år	65	35
21 <	65	35
Alla	61	39

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

En granskning av den könsmissiga fördelningen i tabell 3.1.8 visar att pojkar svarade för 61 procent av samtliga tillfällen och att flickor svarade för 39 procent. Vidare framkommer att andelen pojkar ökar något i takt med stigande ålder. Sammantaget indikerar statistiken att pojkar redan i unga år är något mer aktiva inom föreningsidrotten än flickor, och att skillnaderna därefter tilltar under ungdomsperioden.

I tabell 3.1.9. redovisas de idrotter som hade flest deltagartillfällen och sammankomster år 2013.

Tabell 3.1.9. Specialidrottsförbund med flest deltagartillfällen och sammankomster år 2013

Antal deltagartillfällen		Antal sammankomster	
Fotbollförbundet	18 266 198	Fotbollförbundet	1 611 991
Innebandyförbundet	5 019 067	Ridsportförbundet	422 974
Ishockeyförbundet	4 010 567	Innebandyförbundet	405 971
Handbollförbundet	2 862 092	Tennisförbundet	331 658
Ridsportförbundet	2 609 922	Simförbundet	309 075
Gymnastikförbundet	2 456 067	Ishockeyförbundet	289 195
Basketförbundet	2 359 459	Basketförbundet	256 245
Simförbundet	2 145 067	Handbollförbundet	248 810
Tennisförbundet	1 543 629	Gymnastikförbundet	247 529
Friidrottförbundet	1 338 812	Friidrottförbundet	175 605

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Tabell 3.1.9 visar att fotbollen svarar för mer än tre gånger fler aktiviteter än något annat förbund. Vidare kan konstateras att det är samma tio idrotter som toppar listan på både deltagartillfällen och sammankomster. Bland dessa idrotter går det dessutom att skönja en viss dominans av lagidrotter.

I tabell 3.1.10 redovisas de idrotter som hade flest deltagartillfällen år 2013 fördelat på kön. Figuren visar en stark dominans av pojkar i de tre största idrotterna (fotboll, innebandy och ishockey). På femte plats finner vi ridsport som nästan uteslutande redovisat flickor i LOK-stödsrapporteringen (96 procent). Även gymnastik har en stark dominans av flickor. Övriga fem idrotter har en jämnare fördelning mellan flickor och pojkar.

Tabell 3.1.10. Idrotter med flest deltagartillfällen år 2013, fördelat på pojkar och flickor (%)

	Pojkar	Flickor
Fotboll	71	29
Innebandy	71	29
Ishockey	96	4
Handboll	47	53
Ridsport	4	96
Gymnastik	16	84
Basket	51	49
Simidrott	44	56
Tennis	64	36
Friidrott	36	64

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

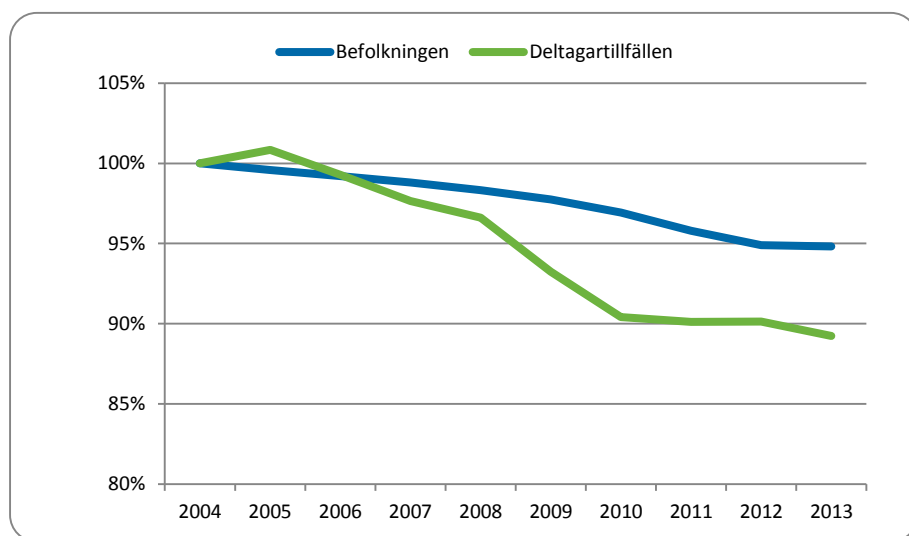
Minskade aktivitetsnivåer inom barn- och ungdomsidrotten

Det finns skäl att betrakta LOK-stödsstatistiken som en av de bästa indikatorerna på aktivitetsnivån i svensk barn- och ungdomsidrott. Detta beror på att statistiken baseras på samtliga beviljade bidrag vilket eliminerar den risk för felkällor och bristande precision som kan uppstå vid skattningar och urvalsstudier. Därtill har LOK-statistiken god täckning, vilket sammanhänger med att de allra flesta föreningar som bedriver barn- och ungdomsidrott även är måna om att rapportera detta för att därigenom få ekonomiskt stöd.

I 2011 års uppföljning konstaterades att aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten har minskat under senare år. Under åren 2008–2011 sjönk nämligen antalet LOK-stödsberättigade deltagartillfällen med 6,7 procent och antalet bidragsberättigade sammankomster med 8,3 procent. Under samma period minskade an-

delen unga i åldern 7–20 år med endast 2,6 procent. Detta indikerade att den faktiska aktivitetsnivån i den organiserade barn- och ungdomsidrotten minskat sedan år 2008 i en omfattning som inte kan förklaras med hänvisning till variationer i ungdomspopulationen. En närmare granskning av LOK-stödsstatistiken visade dessutom att nedgången var störst bland äldre ungdomar (13–20 år) och hos flickor.

Uppföljningen 2013 visar samma mönster, både mätt i antalet deltagartillfällen och sammankomster. Sedan 2004 har antalet deltagartillfällen minskat från 58 168 285 (2004) till 51 905 360 (2013). Detta innebär en minskning med drygt 6,2 miljoner registrerade tillfällen, motsvarande en nedgång på över tio procent. Vad gäller antalet sammankomster ser vi en liknande minskning, från drygt 6,5 miljoner sammankomster 2004 till drygt 5,4 miljoner 2013, motsvarande en minskning på 16,6 procent. Under samma period har andelen unga i ålder 7–20 år minskat med endast 5,2 procent.

Figur 3.1.5. Aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten i relation till förändringar i befolkningen, pojkar och flickor 7–20 år (%), 2004–2013

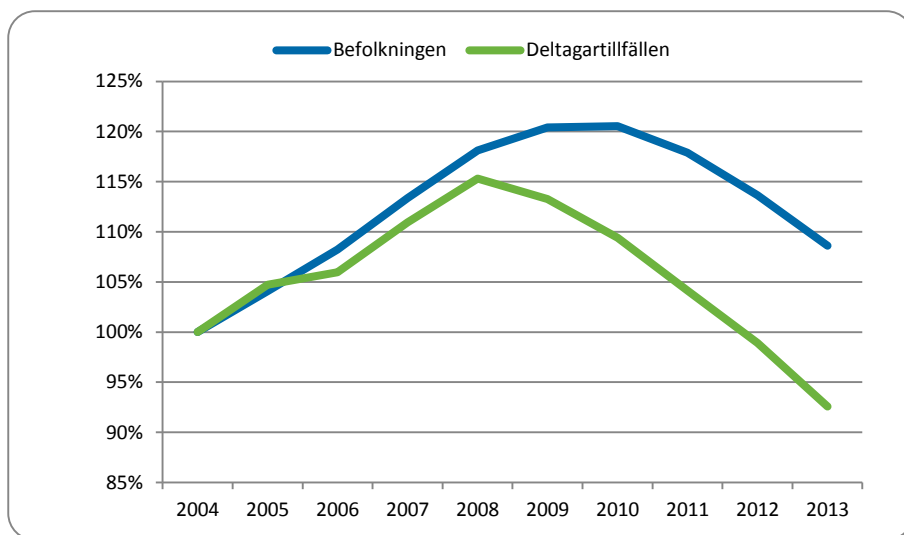
Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Nedgången visas grafiskt i figur 3.1.5 ovan, där den relativa nedgången i ungdomskullarna redovisas parallellt med motsvarande nedgång i antalet LOK-stödregistrerade deltagartillfällen i den lokala barn- och ungdomsidrotten. Nedgången inleddes 2008. Under perioden 2010–2012 går det att urskilja en viss

utplaningstendens såtillvida att antalet deltagartillfällen förblir relativt oförändrat trots att ungdomspopulationen fortsatt att krympa. År 2013 börjar antalet deltagartillfällen återigen att minska i förhållande till antalet unga i åldern 7–20 år.

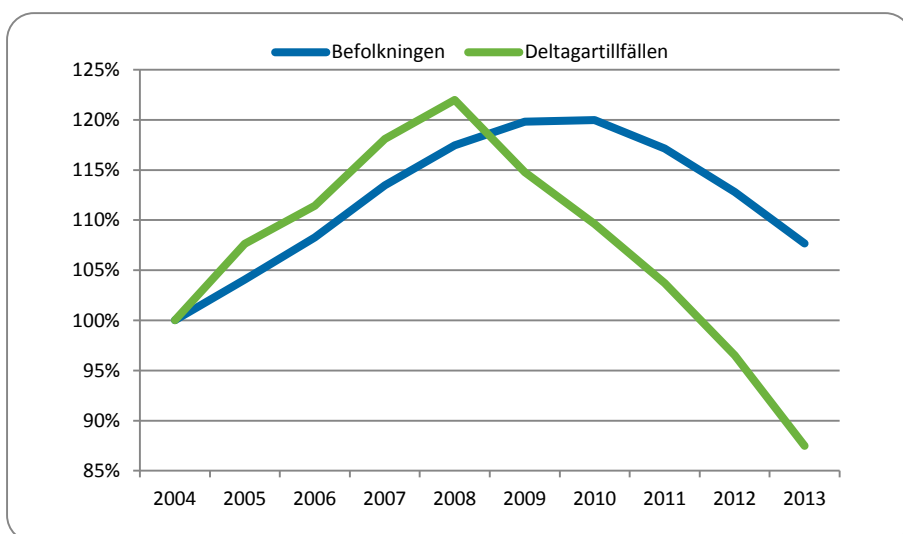
Vid en mer ingående granskning av kön och ålder bekräftas tidigare indikationer på att nedgången förklaras av minskad aktivitetsnivå hos äldre ungdomar (17–20 år). Vidare framkommer att minskningen även 2013 är större bland flickor än bland pojkar. Redan i åldern 13–16 år går det att skönja ett minskat deltagande bland flickor som inte enbart kan förklaras med förändringar i ålderspopulationen. Denna nedgång tilltar därefter i åldern 17–20 år.

I figurerna 3.1.6 och 3.1.7 nedan särredovisas utvecklingen för pojkar och flickor i ålder 17–20 år.

Figur 3.1.6. Aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten i relation till förändringar i befolkningen, pojkar 17–20 år (%), 2004–2013

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Figur 3.1.7. Aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten i relation till förändringar i befolkningen, flickor 17–20 år (%), 2004–2013

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

En analys av de tio största barn- och ungdomsidrotterna visar (tabell 3.1.11) att nedgången är särskilt märkbar inom ridsporten. Med drygt 800 000 färre deltagartillfällen 2013 jämför med 2009 så har aktivitetsnivån inom ridsporten sjunkit med hela 24 procent.

Tabell 3.1.11. Statligt LOK-stöd. Antal deltagartillfällen inklusive bidragsberättigade ledartillfällen år 2009–2013

	2009	2011	2013	Förändring	Förändring %
Fotboll	18 982 349	18 499 021	18 266 198	-716 151	-4
Innebandy	5 354 565	5 183 675	5 019 067	-335 498	-6
Ishockey	4 307 327	4 212 395	4 010 567	-296 760	-7
Handboll	3 045 070	3 014 933	2 862 092	-182 978	-6
Ridsport	3 413 880	2 766 539	2 609 922	-803 958	-24
Gymnastik	2 226 624	2 283 895	2 456 067	229 443	+10
Basket	2 848 200	2 643 338	2 359 459	-488 741	-17
Simning	2 194 417	2 166 685	2 145 067	-49 350	-2
Tennis	1 754 264	1 710 182	1 543 629	-210 635	-12
Fröidrott	1 675 783	1 473 485	1 338 812	-336 971	-20

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

I tabell 3.1.12 särredovisas LOK-stödet till Svenska Handikappidrottsförbundet i åldersgruppen 7–20 år. Av tabellen framgår att antalet deltagartillfällen pendlat mellan cirka 250 000 och 300 000 under perioden 2005–2013. Eftersom LOK-stödet för personer med funktionsnedsättningar saknar övre åldersgräns så omfattar denna statistik även personer som är över 21 år. Enligt uppgift från Riksidrottsförbundet utgör denna grupp över 70 procent av Handikappidrottsförbundets samlade LOK-stödsberättigade verksamhet.

Tabell 3.1.12. Statligt LOK-stöd till Handikappidrottsförbundet, pojkar och flickor. Antal deltagartillfällen inklusive bidragsberättigade ledartillfällen år 2005–2013

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
270 231	270 276	294 169	297 035	253 867	259 235	278 483	272 444	268 002

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK)

Indikator 1.4 Ideellt ledarskap i idrottsföreningar

Precisering: Antal personer som uppger sig vara ledare i en idrottsförening

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

I detta sammanhang redovisas antalet ideella ledare i svensk idrott utifrån Riksidrottsförbundets enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott* (tidigare Svenska folkets tävlings- och motionsvanor). En samlad bild av 2013 års resultat ges i tabell 3.1.13.

Tabell 3.1.13. Uppdrag som tränare, ledare, funktionär med mera år 2013. Skattning av antal personer i riket samt andel av befolkningen (%).

	Antal	Andel av befolkningen
TOTALT		
6–80 år	755 000	9
KÖN		
Män	466 000	11
Kvinnor	289 000	7
ÅLDER		
6–12 år	28 000	4
13–18 år	114 000	19
19–25 år	94 000	10
26–40 år	147 000	8
41–55 år	248 000	13
56–67 år	82 000	6
68–80 år	38 000	4
FÖDELSELAND		
Sverige	698 000	10
Övriga Norden	11 000	5
Övriga världen	45 000	4
UTBILDNINGSNIVÅ		
Förgymnasial	233 000	8
Gymnasial	288 000	9
Eftergymnasial	234 000	10
FUNKTIONSNEDSÄTTNING		
Ja	99 000	6
Nej	629 000	10

Källa: Svenska relation till motion och idrott

Tabell 3.1.13 indikerar att 755 000 personer i den svenska befolkningen i åldern 6–80 år innehar ett ledaruppdrag i en idrottsförening. Antalet är en ökning jämfört med år 2012 (655 000 ledare) vilket även här sammanhänger med att enkätstudien omarbetats. Vidare framgår av tabellen att män i större utsträckning än kvinnor har ledaruppdrag samt att de allra flesta idrottsledare är vuxna i åldern 26–55 år. Därtill är det betydligt vanligare att personer födda i Sverige är idrottsledare än personer födda i ett annat land samt att personer med endast förgymnasial utbildning är underrepresenterade jämfört med de som har minst gymnasial utbildning.

Indikator 1.5 Specialidrotts- och distriktsidrottsförbundens beroende av statligt stöd

Precisering: Det statliga stödets storlek och andel av specialidrottsförbundens samlade intäkter

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Specialidrottsförbundens årsredovisningar

En indikation på specialidrottsförbundens beroende av offentliga medel går att få genom att ställa statens stöd i relation till förbundens samlade intäkter. I tabell 3.1.14 redovisas förbundens totala statsbidrag via Riksidrottsförbundet (basbidrag, idrottslyftet, internationellt stimulansbidrag, samlad elitsatsning, sponsor) samt förbundens totala omsättning. Måttet bidragsgrad visar därefter statsbidragets andel av förbundens totala ekonomi.

Tabell 3.1.14. Specialidrottsförbundens bidragsberoende år 2013

Förbund	Statsbidrag (kr)	Omsättning (kr)	Omsättning exklusive bidrag (kr)	Bidragsgrad (%)
Fotboll	41 610 000	502 043 000	460 433 000	8%
Skidskytte**	3 941 000	26 126 256	22 185 256	15%
Golf	15 508 000	95 471 214	79 963 214	16%
Bilsport	5 965 000	32 087 595	26 122 595	19%
Motorcykel	5 147 000	24 438 917	19 291 917	21%
Orientering	12 703 000	58 197 000	45 494 000	22%
Bandy*	6 703 000	30 508 497	23 805 497	22%
Tyngdlyftning	1 876 000	8 219 526	6 343 526	23%
Skidor*	21 901 000	91 674 000	69 773 000	24%
Innebandy**	18 871 000	78 286 706	59 415 706	24%
Ishockey**	20 667 000	77 336 000	56 669 000	27%
Ridsport	24 305 000	75 124 000	50 819 000	32%
Rugby	1 850 000	5 471 842	3 621 842	34%
Tennis	10 661 000	31 373 000	20 712 000	34%
Triathlon	2 626 000	7 365 453	4 739 453	36%
Amerikansk fotboll	2 699 000	7 355 074	4 656 074	37%
Simning	13 938 000	36 335 000	22 397 000	38%
Konståkning**	6 118 000	15 874 014	9 756 014	39%
Boule	1 893 000	4 746 252	2 853 252	40%
Cykel	6 241 000	15 272 548	9 031 548	41%
Handboll*	15 180 000	36 879 000	21 699 000	41%
Volleyboll	6 602 000	15 811 441	9 209 441	42%
Bordtennis	7 437 000	17 601 427	10 164 427	42%
Gymnastik	15 086 000	35 083 731	19 997 731	43%
Skyttesport	7 567 000	17 590 344	10 023 344	43%
Bowling*	6 561 000	15 205 871	8 644 871	43%
Curling*	4 045 000	9 318 839	5 273 839	43%
Sportdykning	2 412 000	5 273 668	2 861 668	46%
Klättring	1 739 000	3 734 587	1 995 587	47%
Badminton**	5 221 000	11 182 319	5 961 319	47%
Handikapp	20 686 000	42 088 000	21 402 000	49%
Bangolf	2 054 000	4 031 302	1 977 302	51%
Basketboll	13 834 000	26 580 000	12 746 000	52%
Judo	4 408 000	8 376 809	3 968 809	53%
Fräidrott	18 459 000	34 513 000	16 054 000	53%

Förbund	Statsbidrag (kr)	Omsättning (kr)	Omsättning exklusive bidrag (kr)	Bidragsgrad (%)
Taekwondo	3 792 000	7 064 060	3 272 060	54%
Bågskytte	3 270 000	6 043 049	2 773 049	54%
Budo och kampsport	6 817 000	12 331 200	5 514 200	55%
Segling	10 438 000	18 498 910	8 060 910	56%
Baseboll	1 950 000	3 439 547	1 489 547	57%
Danssport	3 430 000	6 046 562	2 616 562	57%
Squash**	1 985 000	3 476 196	1 491 196	57%
Racerbåt**	1 282 000	2 242 770	960 770	57%
Kanot	6 002 000	10 452 295	4 450 295	57%
Dart**	1 187 000	1 993 054	806 054	60%
Skolidrott	5 854 000	9 778 864	3 924 864	60%
Brottning	6 478 000	10 441 220	3 963 220	62%
Skridsko	3 662 000	5 713 388	2 051 388	64%
Karate	3 018 000	4 667 707	1 649 707	65%
Dövidrott	3 865 000	5 953 261	2 088 261	65%
Gång	1 888 000	2 783 339	895 339	68%
Fäktning	3 267 000	4 716 932	1 449 932	69%
Dragkamp	1 748 000	2 501 755	753 755	70%
Akademisk idrott*	4 459 000	6 331 697	1 872 697	70%
Mångkamp	1 920 000	2 658 373	738 373	72%
Styrkelyft	2 842 000	3 916 320	1 074 320	73%
Rodd	3 216 000	4 163 548	947 548	77%
Boxning*	4 675 000	5 930 570	1 255 570	79%
Biljard*	1 682 000	2 115 651	433 651	80%
Korpen	22 430 000	27 328 658	4 898 658	82%
Casting	1 429 000	1 733 259	304 259	82%
Varpa	1 151 000	1 381 540	230 540	83%
Frisbee	1 487 000	1 732 616	245 616	86%
Draghund**	1 485 000	1 703 721	218 721	87%
Landhockey	1 498 000	1 687 012	189 012	89%
Issegling*	1 005 000	1 113 050	108 050	90%
Bob och rodel*	1 273 000	1 377 331	104 331	92%
Flygsport	3 754 000	3 934 067	180 067	95%
Vattenskidor***	1 919 000	1 896 599	-22 401	101%

* Förbund med brutet räkenskapsår, redovisningen avser 2013–2014

** Förbund med brutet räkenskapsår, redovisningen avser 2012–2013

*** Vattenskidor har inte bokfört medel kring landslagsstöd och riktat stöd (270 000), därav negativ självfinansiering
Not: Skateboard redovisas inte. Förbundet valdes in i RF 2012 men efter beslut om 2013 års SF-stöd.

Källa: Riksidrottsförbundet

Under år 2013 uppgick förbundens totala statsbidrag till 482,7 miljoner kronor. Samtidigt hade de en samlad total omsättning på drygt 1,7 miljarder kronor. Det ger ett genomsnittligt bidragsberoende på 28 procent. Medianvärdet blir högre: 53 procent.

En mer ingående jämförelse mellan Riksidrottsförbundets 69 specialidrottsförbund visar stora skillnader. En grupp bestående av tio förbund utmärker sig med hög andel egengenererade intäkter och ett beroende av statsbidrag på mindre än 25 procent. För ungefär lika många förbund (13 stycken) är situationen den omvända med ett bidragsberoende på minst 75 procent.

Indikator 1.6 Specialidrottsförbundens marknadsintäkter

Precisering: Specialidrottsförbundens totala omsättning

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Specialidrottsförbundens årsredovisningar

Indikator 1.5 visar att specialidrottsförbunden i stor utsträckning finansierar sin verksamhet med offentliga medel. För många förbund utgör emellertid även kommersiella intäkter en viktig inkomstkälla. Tyvärr saknas för närvarande detaljerad kunskap om förbundens resurser via marknaden i form av reklamavtal, sponsring, medieintäkter med mera. Ett sätt att bedöma förbundens marknadsintäkter är emellertid att analysera förbundens totala omsättning exklusive statsbidrag. I tabell 3.1.15 redovisas de förbund som år 2013 redovisade störst respektive minst intäkter vid sidan av statens stöd.

Tabell 3.1.15. Specialidrottsförbund med högst respektive lägst omsättning år 2013

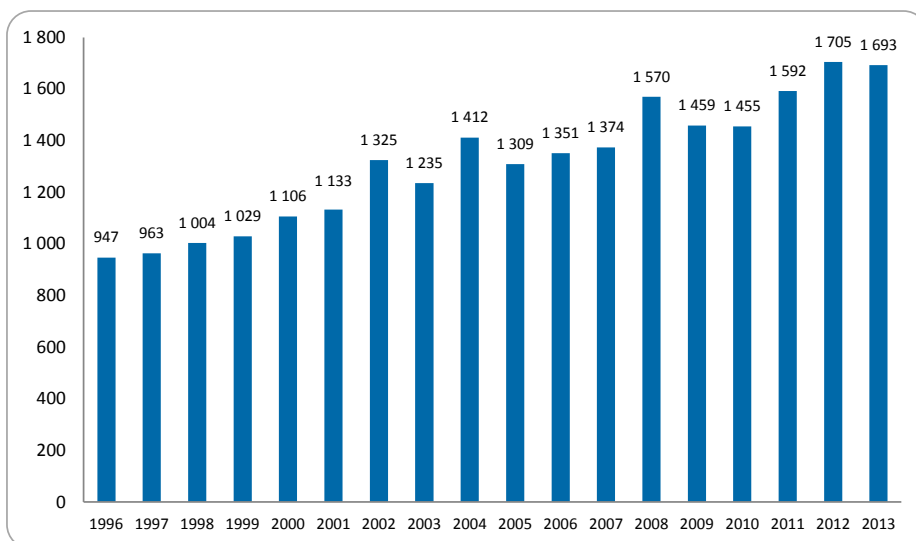
Högst omsättning exklusive statsbidrag (kr)		Lägst omsättning exklusive statsbidrag (kr)	
Fotboll	460 433 000	Vattenskidor	-22 401
Golf	79 963 214	Bob och rodel	104 331
Skidor	69 773 000	Issegling	108 050
Innebandy	59 415 706	Flygsport	180 067
Ishockey	56 669 000	Landhockey	189 012
Ridsport	50 819 000	Draghund	218 721
Orientering	45 494 000	Varpa	230 540
Bilsport	26 122 595	Frisbee	245 616
Bandy	23 805 497	Casting	304 259
Simning	22 397 000	Biljard	433 651

Källa: Riksidrottsförbundet

Vid en jämförelse av förbundens omsättning exklusive statsbidrag utmärker sig Svenska Fotbollförbundet med oavkortat störst belopp, drygt 460 miljoner kronor. Därefter följer Svenska Golf förbundet (80 miljoner) och Svenska Skidförbundet (70 miljoner kronor). Dessa tre förbund har även i tidigare mätningar utmärkt sig med betydligt högre omsättning än övriga specialidrottsförbund. Lågst omsättning exklusive statsbidrag år 2013 hade Svenska Vattenskidor & Wakeboardförbundet som av bokföringstekniska skäl redovisade ett underskott (!). Därefter följde ytterligare 15 förbund med egna intäkter som understeg en miljon kronor vardera.

Tabell 3.1.15 kan ses som en grov indikator på specialidrottsförbund med stora respektive små marknadsintäkter. Men samtidigt är det viktigt att inte dra alltför långtgående slutsatser utifrån uppgifterna ovan med avseende på förbundens samlade ekonomi och deras beroendeförhållanden till stat, marknad och civilsamhälle. Först och främst kan förbundens inkomstkällor vara av många och skilda slag. Ett exempel är Svenska Golf förbundet, vars enskilt största intäktskälla är medlemsavgifter. Att ett förbund har stor omsättning innebär därmed inte med självklarhet att dessa intäkter kommer från sponsorer och medier. Ett ytterligare skäl att iaktta viss försiktighet är att vissa förbund valt att förlägga sina kommersiella aktiviteter i särskilda aktieföretag. Dessa marknadsintäkter redovisas inte alltid inom ramen för moderföreningen. Därtill kan förbundens omsättning variera kraftigt mellan olika år beroende på olika internationella tävlingsevenemang. Slutligen tillkommer de felkällor som kan uppstå till följd av att förbunden har olika verksamhetsår och därmed inte alltid redovisar sina bidrag och andra intäktskällor på ett likartat sätt. Mer entydiga slutsatser om specialidrottsförbundens ekonomi och existensvillkor förutsätter alltså mer ingående forskningsinsatser.

Med dessa reservationer kan det ändå tilläggas att förbundens sammanlagda omsättning ökat markant sedan 1990-talet. I figur 3.1.7 redovisas utvecklingen sedan 1996. Resultatet visar en påfallande kraftigt ökning: från cirka 947 miljoner kronor år 1996 till 1 693 miljoner kronor år 2013 (en total ökning på 79 procent).

Figur 3.1.7. Specialidrottsförbundens totala omsättning år 1996–2013 (miljoner kronor)

Källa: Riksidrottsförbundet

Empiriska tendenser målområde 1: Gör idrottsrörelsen det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion?

Sammanfattningsvis visar årets uppföljning en delvis förändrad bild av svensk idrottsrörelse. Grunden till det är Riksidrottsförbundets reviderade enkätstudie och nya system för att inhämta information från sina medlemsförbund. Med 2,8 miljoner medlemmar är föreningsidrotten fortfarande en imponerande stor kraft i det svenska samhället – om än inte lika stor som tidigare mätningar indikerat. Med 42 procent kvinnor och 58 procent män i medlemskåren är rörelsen alltjämt att betrakta som jämställd – men samtidigt är skillnaderna större jämfört med föregående års mätningar. En jämförelse mellan idrotter visar att fotboll, golf och friidrott fortfarande är de största idrotterna i Sverige. Deras dominans är emellertid inte lika stark som tidigare. Störst förändring går att skönja inom Svenska Fotbollförbundet i form av en minskning från drygt en miljon medlemmar 2012 till 373 000 medlemmar år 2013.

Slutligen indikerar LOK-stödsstatistiken att aktivitetsnivån inom barn- och ungdomsidrotten fortsatt att minska. Denna process inleddes 2008. Under perioden 2010–2012 gick det att urskilja en viss utplaningstendens såtillvida att antalet deltagartillfällen förblev relativt oförändrat trots att ungdomspopulationen

fortsatta att krympa. År 2013 minskade emellertid antalet deltagartillfällen återigen i förhållande till antalet unga i åldern 7–20 år.

Målområde 2: Idrottens betydelse för folkhälsan

Målområdet behandlar frågan om i vilken mån idrotten bidrar till ett livslångt intresse för motion, och i vilken mån den därmed kan främja god hälsa bland olika grupper.

Fysisk aktivitet har många och stora effekter för folkhälsan. Genom regelbunden fysisk aktivitet kan olika sjukdomstillstånd motverkas – såsom diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar och depression. Därtill stärks immunförsvaret, konditionen och muskelstyrkan. WHO rekommenderar därför alla vuxna (18 år och äldre) att vara fysiskt aktiva minst 150 minuter i veckan med måttlig intensitet. Vid hög intensitet rekommenderas 75 minuter i veckan. Den fysiska aktiviteten bör dessutom spridas ut på flera tillfällen och utföras i pass om minst tio minuter. För barn och ungdomar (5–17 år) rekommenderas fysisk aktivitet minst 60 minuter om dagen på måttlig till hög intensitet.

I regeringens idrottspolitiska proposition *Statens stöd till idrotten (2008/09:126)* understryks idrottens betydelse för folkhälsan. Samtidigt tillägger regeringen att idrottspolitikens folkhälsomål inte enbart kan avgränsas till den verksamhet som idrottsrörelsen organiserar. Ansvar för att förverkliga politiken är delat mellan staten, kommunerna, idrottsrörelsen och de organisationer som bedriver friluft- och främjandeverksamhet.

Folkhälsopolitikens delade ansvar återspeglas i målområdets indikatorer. Samtliga indikatorer kan nämligen knytas till idrottsliga aktiviteter – men de är inte avgränsade till den organiserade föreningsidrottens domäner. Motion och fysisk aktivitet går att få på många sätt. Medan vissa föredrar att träna i en idrottsförenings regi eller på ett gym, väljer andra att tillfredsställa sitt rörelsebehov genom trädgårdsarbete eller vistelse i skog och mark.

Målområde 2 innehåller tre indikatorer. De första två speglar medborgarnas motionsvanor och grad av fysisk aktivitet. Den tredje indikatorn rör olycksfall i samband med idrottsutövning.

Indikator 2.1 Motion och idrott på fritid

Precisering: Andel personer som motionerar och idrottar på fritiden

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

Vid studier av människors motions- och idrottsvanor måste två strategiska val göras. Det första rör distinktionen mellan fysisk aktivitet och mer explicita motionsaktiviteter. Här är poängen att många personer, exempelvis hantverkare, kan få sitt behov av fysisk aktivitet väl tillgodosett inom ramen för sitt dagliga arbete – men samtidigt vara helt ointresserade av att motionera eller idrotta på sin fritid. Den första fråga en forskare således måste ställa sig är om man vill undersöka huruvida människor rör på sig i största allmänhet (fysisk aktivitet) eller om man vill avgränsa sig till att studera när människor frivilligt och aktivt väljer att ingå i motionsidrottskulturen genom att ägna sig åt olika tränings- och idrottsaktiviteter på sin fritid.

Ett andra strategiskt val är att fastställa den fysiska aktivitetens ansträngningsgrad och regelbundenhet. Här är problemet att svaren kommer att variera kraftigt om motion exempelvis definieras som ”långsamma promenader minst två gånger i veckan” (med följderna att de flesta människor kan kategoriseras som motionärer) eller om kravet istället höjs till ”ansträngande fysisk aktivitet minst 60 minuter per dag” (vilket gör gruppen aktiva motionärer betydligt mindre).

Med dessa reservationer redovisas nedan uppgifter från Riksidrottsförbundets enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott* (tidigare Svenska folkets tävlings- och motionsvanor). I denna studie undersöks medborgarnas deltagande i organiserade motionsaktiviteter på fritiden. I tabell 3.2.1 visas hur ofta de tillfrågade sade sig delta i en motions- eller idrottsaktivitet på minst 20 minuter.

Tabell 3.2.1. Motion och idrott på fritid. Skattning av andel personer i riket (%) år 2013.

Fråga: På din fritid, hur ofta ägnar du dig åt motion/idrott som är måttligt ansträngande, får dig att bli varm/andas något kraftigare än normalt och överstiger 20 minuter?

	Aldrig/ sällan	1–3 ggr/ månad	1–2 ggr/ vecka	3–4 ggr/ vecka	5–6 ggr/ vecka	Minst 7 ggr/ vecka
TOTALT						
6–80 år	14%	11%	31%	25%	13%	6%
KÖN						
Män	16%	12%	30%	24%	11%	6%
Kvinnor	12%	9%	32%	26%	14%	6%
ÅLDER						
6–12 år	4%	7%	38%	30%	12%	9%
13–18 år	8%	10%	28%	31%	14%	9%
19–25 år	6%	13%	30%	24%	18%	8%
26–40 år	14%	14%	35%	22%	11%	3%
41–80 år	18%	10%	29%	25%	12%	6%

Källa: Svenska folkets relation till motion och idrott

I enkäten ställdes frågan hur ofta som de tillfrågade ägnar sig åt motions- eller idrottsaktiviteter som är ”måttligt ansträngande, får dig att bli varm/andas något kraftigare än normalt och överstiger 20 minuter?”. Resultatet visar att det stora flertalet svenska medborgare – tre av fyra i ålder 6–80 år – säger sig bedriva någon form av idrotts- eller motionsaktivitet i veckan på denna nivå. Detta resultat kan jämföras med SCB:s årliga kartläggningar av svenska medborgares levnadsvanor (tabell 3.2.2 nedan) där drygt två av tre personer säger sig motionera minst två gånger i veckan.

Tabell 3.2.2. Personer som motionerar sammanhängande minst två gånger i veckan

	2008–2009	2010–2011	2012–2013
Män och kvinnor	60	63	66
Män	57	60	63
Kvinnor	63	66	69

Källa: ULF

Det är givetvis positivt att en majoritet av de tillfrågade säger sig idrotta och motionera regelbundet. Men samtidigt visar statistiken att det även finns betydande grupper som inte ägnar sig åt sådant. I Riksidrottsförbundets studie uppgav hela 25 procent att de sällan ägnar sig åt idrott och motion (svars-kategorierna aldrig/sällan samt högst 1–3 gånger i månaden). En jämförelse av

åldersgrupper visar att andelen inaktiva stiger i takt med ålder. I SCB:s levnadsvanestudie svarade tolv procent att de praktiskt taget aldrig motionerar. En jämförelse med tidigare mätningar (tabell 3.2.3) indikerar att denna grupp minskat något sedan åren 2008–2009.

Tabell 3.2.3. Personer som praktiskt taget aldrig motionerar

	2008–2009	2010–2011	2012–2013
Män och kvinnor	14	14	12
Män	15	16	14
Kvinnor	12	12	10

Källa: ULF

Det bör understrykas att statistiken ovan handlar om *hur ofta* som människor i Sverige ägnar sig åt idrott och motion på sin fritid. Däremot är uppgifterna inte särskilt användbara för att besvara frågor om aktiviteters omfattning och intensitet. I formuleringen ”minst 20 minuter” på ”måttligt ansträngande” nivå samlas nämligen både enklare promenader och aktiviteter som är betydligt mer ansträngande, exempelvis timplånga spinningpass. Det är följaktligen svårt att utifrån denna statistik avgöra i vilken omfattning som medborgarnas deltagande i idrotts- och motionsaktiviteter på fritiden lever upp till WHO:s rekommendationer i fråga om fysisk aktivitet. Ur detta perspektiv hade det varit önskvärt att både Riksidrottsförbundets och SCB:s enkäter även inkluderat frågor om motionsaktiviteternas längd och ansträngningsnivå.

Statistiken besvarar inte heller frågan om *vilka* idrotts- och motionsaktiviteter som människor ägnar sig åt. Även detta är problematiskt. Den statliga idrottspolitiken är i huvudsak inriktad på stöd till frivilligt organiserad idrott (”idrottsrörelsen”). Men i statistiken ovan framgår det inte i vilken omfattning som motionsaktiviteterna utövas i föreningsregi, på kommersiella träningscenter/gym eller i oorganiserad form. En fingervisning ges emellertid i statistik som tagits fram av analys- och rådgivningsföretaget Ungdomsbarometern på uppdrag av Riksidrottsförbundet. På frågan ”Hur motionerar du?” framkom att idrottande i egen regi (exempelvis att jogga, promenera och så vidare) redan bland 15–16 åringar var den vanligaste motionsformen med över 60 procent i svarsfrekvens. På andra plats kom idrott i privat regi (gym/träningscenter och så vidare) vilket cirka 47 procent sade sig göra. Först på tredje plats kom föreningsidrott som cirka 40 procent av de svarande sade sig ägna sig åt. Studien visade också att motion i egen eller privat regi ökar ju äldre ungdomarna blir, medan föreningsidrottandet

istället minskar. I åldern 23–24 år uppgav nämligen 70 procent att de motionerar på egen hand, hälften att de tränar i privat regi medan endast två av tio sade sig idrotta i en idrottsförening.

Indikator 2.2 Fysisk aktivitet hos vuxna på fritiden

Precisering: Grad av fysisk aktivitet hos vuxna

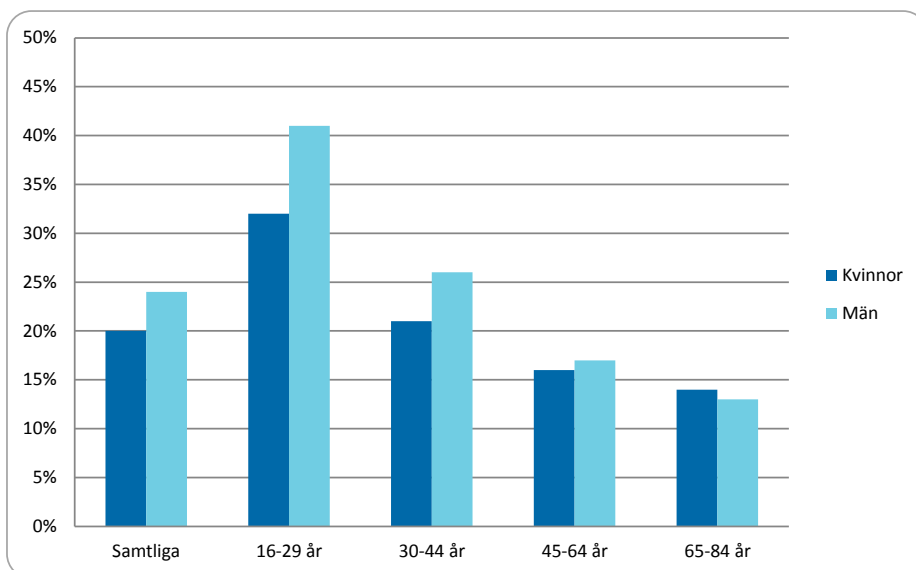
Uppgiftslämnare: Folkhälsomyndigheten

Källa: Nationella folkhälsoenkäten

Folkhälsomyndigheten genomför årligen en rikstäckande undersökning om folkhälsa, *Nationella folkhälsoenkäten*. I studien ingår frågor om fysisk aktivitet. Frågeställningarna är medvetet brett formulerade med följderna att fysisk aktivitet inbegriper alltifrån rena idrotts- och träningsaktiviteter till trädgårdsarbete och tyngre hushållsarbete.

Tidigare år har vi i denna indikator redovisat Folkhälsomyndighetens analys av i vilken omfattning de svarande har varit fysiskt aktiva på fritiden under de senaste tolv månaderna. Dessa frågor i *Nationella folkhälsoenkäten* påminner i stor utsträckning om de data som redovisades i indikator 2.1. I båda fallen handlar det om *hur ofta* som de svarande ägnar sig åt olika former av fysisk aktivitet. Därtill är frågeställningarna avgränsade till fritiden. Med början detta år redovisas istället de delar i *Nationella folkhälsoenkäten* som rör *hur lång tid* som de svarande ägnar åt fysiska aktiviteter. Nyordningen kan försvaras med att statistiken bättre möjliggör analyser huruvida det svenska folket lever upp till WHO:s rekommendationer rörande hälsobefrämjande fysisk aktivitet.

I figur 3.2.1 nedan redovisas hur stor andel av befolkningen som säger sig ha tränat ”regelbundet” på sin fritid under de senaste tolv månaderna. Regelbundenhet har i frågan definierats som aktiviteter vilka sker minst tre gånger i veckan och där vardera passet varar minst 30 minuter. De som angett detta svarsalternativ är följaktligen fysiskt aktiva minst 90 minuter i veckan – men de kan även träna betydligt mer. Detta blir därmed det svarsalternativ i *Nationella folkhälsoenkäten* som kommer närmast WHO:s rekommendationer på hälsofrämjande fysisk aktivitet (150 minuter i veckan vid måttlig intensitet alternativt 75 minuter i veckan vid hög intensitet).

Figur 3.2.1. Andel män och kvinnor som ägnar sig åt regelbunden motion och träning (t.ex. löpning, simning, tennis, badminton, motionsgymnastik eller liknande) vid i genomsnitt minst tre tillfällen per vecka år 2013. Vardera tillfället varar minst 30 minuter per gång.

Källa: Nationella folkhälsoenkäten

Figur 3.2.1 visar att var femte kvinna och närmare var fjärde man ägnar sig åt regelbunden motion och idrott under minst 90 minuter varje vecka. Vidare framgår att unga (16–29 år) i störst utsträckning tränar på denna nivå och att andelen därefter minskar successivt i takt med ökad ålder. I åldrarna 16–44 år tränar män i större utsträckning än kvinnor. Bland äldre åldersgrupper (45–84 år) är könsskillnaderna små.

Ett andra mått på fysisk aktivitet i enkäten var frågan hur mycket tid som de tillfrågade under en vanlig vecka ägnade sig åt måttligt ansträngande aktiviteter ”som får dig att bli varm”, exempelvis ”promenader i rask takt, trädgårdsarbete, tyngre hushållsarbete, cykling, simning, etcetera”. Fördelen med en sådan fråga är att den inrymmer ett bredare spektrum av fysisk aktivitet än enbart organiserad idrotts- och motionsutövning. Resultatet redovisas i tabell 3.2.4.

Tabell 3.2.4. Andel personer som ägnar minst tre timmar i veckan åt måttligt ansträngande fysisk aktivitet år 2013 (%)

	Kvinnor	Män	Samtliga
Totalt	52	55	54
16–29 år	58	63	60
30–44 år	51	52	51
45–64 år	50	51	50
65–84 år	52	56	54

Källa: Nationella folkhälsoenkäten

Resultatet indikerar att drygt hälften av alla svenskar i åldern 16–84 år är fysiskt aktiva på en nivå som motsvarar WHO:s rekommendationer. Uppgifterna överensstämmer med Nordiska ministerrådets skattning att ungefär hälften av den nordiska befolkningen når upp till denna aktivitetsnivå. Därtill överensstämmer de med andra studier. Som exempel har Maria Hagströmer, Karolinska Institutet, undersökt människors fysiska aktivitet genom rörelsemätare och visat att ungefär halva befolkningen i Sverige når den rekommenderade fysiska aktivitetsnivån för att upprätthålla god hälsa.

En europeisk utblick

Att jämföra graden av fysisk aktivitet i olika länder är alltid förknippat med metodologiska svårigheter. Med denna reservation kan konstateras att de nordiska länderna når upp till den rekommenderade fysiska aktivitetsnivå i större utsträckning än många andra länder i Europa. Detta framgår inte minst av den Europeiska kommissionens återkommande opinionsundersökning; *Eurobarometern*. I en särskild rapport om idrott och fysisk aktivitet, publicerad i mars 2014, framkommer att hela 70 procent svenska medborgare sade sig träna eller idrotta minst en gång i veckan. Nästan lika höga siffror redovisade Danmark (68 procent) och Finland (66 procent). I södra Europa återfanns de länder med lägst andel som idrottar regelbundet. I Bulgarien svarade hela 78 procent att de aldrig utövar idrott och motion, följt av Malta (75 procent), Portugal (64 procent) och Italien (60 procent).

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att levnadsförhållandena i EU-länderna uppvisar stora variationer. I vissa länder är den fysiska aktiviteten i stor utsträckning kopplad till yrkeslivet. I Norden är situationen snarast den omvända: vi tenderar att vara stillasittande på jobbet men kompenserar detta genom relativt omfattande idrotts- och motionsaktiviteter på fritiden. Även detta framgår av

Eurobarometern, där Sverige både utmärker sig både genom en hög andel medborgare som idrottar och motionerar på sin fritid och med en hög andel som även säger sig sitta minst 8,5 timmar om dagen. Ur ett hälsoperspektiv är denna polarisering mellan yrkesliv och fritid problematisk. En allmän trend – såväl i de nordiska länderna som i övriga världen – är nämligen att den totala fysiska aktivitetsnivån minskar. En förklaring är att våra arbeten inte längre är lika fysiskt krävande som tidigare. Men till detta kommer att även våra fritidsvanor tenderar att bli mindre fysiskt ansträngande. Visserligen har det skett en ökning av träning på fritiden – men även olika former av stillasittande fritidsaktiviteter har ökat, såsom tv-tittande och datoranvändande.

Vilka rör sig inte?

Under senare år har stillasittande lyfts fram som en oberoende riskfaktor för ohälsa. Ytterligare ett mått på graden av fysisk (in)aktivitet blir därmed att studera de som säger sig ha en stillasittande fritid. I *Nationella folkhälsoenkäten* definieras ”stillasittande fritid” som att ägna sig åt läsning, tv, bio, eller annan stillasittande sysselsättning på fritiden och därmed inte promenera, cykla eller röra sig fysiskt mer än två timmar per vecka. Resultatet visas i tabell 3.2.5.

Tabell 3.2.5 Andel kvinnor och män med stillasittande fritid år 2013

	Kvinnor (%)	Män (%)	Samtliga (%)
SAMTLIGA	12	15	14
ÅLDER			
16–29 år	9	12	11
30–44 år	11	16	14
45–64 år	13	16	14
65–84 år	16	14	15
UTBILDNING			
Förgymnasial utbildning	18	17	18
Gymnasial utbildning	12	16	14
Eftergymnasial utbildning	9	10	9
FÖDELSELAND			
Sverige	10	13	11
Övriga Norden	20	18	19
Övriga Europa	22	23	22
Övriga världen	30	29	29

Källa: Nationella folkhälsoenkäten

Enligt *Nationella folkhälsoenkäten* uppger 14 procent av den svenska befolkningen att de har en i huvudsak stillasittande fritid. Skillnaderna mellan könen och åldersgrupper är förhållandevis små. Däremot framträder vissa socioekonomiska mönster, såttillvida att andelen inaktiva minskar i takt med stigande utbildningsnivå. Likaså är andelen med stillasittande fritid högre hos personer födda utanför Sverige.

Indikator 2.3 Skadade i olycksfall inom idrotten

Precisering: Antal skadade till följd av olycksfall i samband med idrottsutövning

Uppgiftslämnare: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Källa: Injury Data Base

Det råder en bred samstämmighet bland forskare om att fysisk aktivitet är en viktig faktor för god hälsa och välbefinnande. Men den som idrottar och motionerar riskerar samtidigt att råka ut för skador av olika slag. Varje år registrerar Socialstyrelsen över 100 000 idrottsskador i en särskild databas. Enligt denna databas inträffar de flesta skadorna i unga åldrar (10–20 år). Vidare framgår att pojkar/män skadar sig oftare än flickor/kvinnor.

Inom idrottsrörelsen gör man vanligtvis en uppdelning mellan akuta skador och överbelastningsskador. Med akuta (traumatiska) skador avses skador som är orsakade av olyckshändelser eller yttre våld. Med överbelastningsskador avses skador som uppstår gradvis till följd av långvarig träning. Akuta skador är vanligast förekommande i tävlingssammanhang, i elitidrott och särskilt inom lag- och kontaktidrotter. Överbelastningsskador är på motsvarande sätt vanliga i individuella idrotter där man tränar uthållighet eller ensidigt upprepar rörelser för att träna teknisk precision. Den vanligaste orsaken till en skadas uppkomst är bristande rehabilitering av tidigare skada eller att träningsdosen ökat för snabbt och med för hög belastning. Även otillräcklig återhämtning är en riskfaktor.

Det är viktigt att försöka förebygga skador inom idrotten. Kunskap och forskning om varje idrotts specifika skadeprofil är ett viktigt led i preventionsarbetet. Men risken för skador i samband med fysisk aktivitet måste samtidigt vägas mot farorna av inaktivitet.

Kunskapsläget om idrottsskador i Sverige är ojämnt. För vissa skador, exempelvis korsbands-skador, förekommer både forskning och registrering av antalet fall (Svenska korsbandsregistret). För andra skador är kunskapen betydligt mer

begränsad. Någon nationell och longitudinell epidemiologisk registrering av idrottsskador förekommer inte.

Vår indikator för idrottsskador bygger på information inhämtad av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). MSB har till uppdrag att utveckla och stödja samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser. I arbetet ingår kunskapsuppbyggnad och kunskapsutveckling. MSB finansierar forskning och sammanställer kontinuerligt data och statistik om olyckor, säkerhets- och krishanteringsarbete.

Sedan år 2005 sammanställer MSB kunskap om skador i samband med idrottsutövning. Uppgifterna är baserade på rapporter om idrottsskador från ett antal akutsjukhus. Rapporterna sammanställs av Socialstyrelsen i registret Injury Data Base (IDB). Av förklarliga skäl består statistiken främst av akuta traumatiska skador vilka varit av sådan art att det funnits skäl att söka akutvård. I mindre omfattning ingår följaktligen lättare skador (såsom utgjutningar, sårskador och stukningar) samt överbelastningsskador. De upptagningsområden som ingår i statistiken omfattar cirka nio procent av den svenska befolkningen. Av detta följer att uppgifterna bör hanteras med viss försiktighet. Enligt Socialstyrelsen bör nämligen 15 procent av medborgarna ingå för att ett system av denna karaktär ska betraktas som representativt för befolkningen i sin helhet.

Tabell 3.2.6. Skattat antal skadade i samband med idrottsutövning år 2013

	Män	Kvinnor	Totalt	%
Fotboll	18 700	7 200	25 900	25
Skidor, alpint	5 800	3 600	9 400	9
Hästsport	500	8 100	8 600	8
Ishockey	7 500	200	7 700	8
Innebandy	5 400	2 000	7 400	7
Motorsport	4 600	400	5 000	5
Gymnastik	1 700	2 200	3 900	4
Friidrott	1 700	1 500	3 200	3
Handboll	1 300	1 700	3 000	3
Boxning, brottning, kampsporter	1 800	600	2 400	2
Racketsporter	1 600	500	2 100	2
Basketboll	1 000	900	1 900	2
Tyngdlyftning/styrketräning	1 300	500	1 800	2
Skidåkning längd	900	800	1 700	2
Rugby, amerikansk fotboll	1 000	200	1 200	1
Skridsko	600	600	1 200	1
Volleyboll	700	300	1 000	1
Annan	9 500	5 200	14 700	14
Totalt	65 600	36 500	102 100	100

Källa: Injury Data Base

Statistiken i tabell 3.2.6 visar att fotboll är den idrott som orsakat flest idrottsskador hos de personer som uppsökt ett akutsjukhus under 2013. Totalt sett rör det sig om var fjärde rapporterad idrottsskada. Andra idrotter med höga skadeanmälningar är alpin skidåkning, hästsport, ishockey och innebandy.

Att många anmälda skador uppstått i samband med fotboll innebär inte med nödvändighet att just fotboll är en särskilt riskfylld idrott. För att kunna uttala sig om risken att drabbas av en skada inom en viss idrott behöver man ta hänsyn till hur många som spelar fotboll och hur ofta dessa tränar och tävlar. Sådan information saknas i dag. Fotbollens höga skadetal måste således sättas i relation till att det är en av Sveriges största idrotter med ett stort antal aktiva utövare, särskilt bland unga.

Empiriska tendenser målområde 2: Gör idrottsrörelsen det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion?

Målområde 2 har redovisat statistik rörande medborgarnas motionsvanor. Vissa resultat är positiva, såsom att ungefär hälften av svenska medborgare är fysiskt aktiva på en nivå som motsvarar WHO:s rekommendationer för att upprätthålla god hälsa. Därtill visar internationella studier att Sverige och de nordiska grannländerna tillhör de länder i Europa med högst andel invånare som tränar och motionerar regelbundet på sin fritid. Men det finns även mer bekymmersamma uppgifter. Om hälften av befolkningen lever upp till WHO:s rekommendationer i fråga om fysisk aktivitet finns det samtidigt en lika stor grupp som inte gör det. Enligt SCB:s levnadsvaneundersökningar uppger tolv procent av befolkningen att de praktiskt taget aldrig motionerar. Ungefär lika stor grupp (14 procent) säger sig ha en stillasittande fritid enligt Folkhälsoinstitutets mätningar. Därtill visar *Eurobarometern* att Sverige tillhör ett av de länder i Europa där människor spenderar mest tid sittande.

Målområde 3: Alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande

Målområdet behandlar idrottens tillgänglighet och i vilken mån idrotten är öppen för olika människor oavsett kön, ålder, social eller etnisk bakgrund med mera.

Målområde 3 består av fem indikatorer vilka speglar föreningsidrottens tillgänglighet med avseende på faktorer som kön, socioekonomi, etnicitet med mera. De första tre indikatorerna fokuserar på barns och ungdomars idrottande på lokal nivå. Därefter följer en indikator på den könsmissiga representationen på styrelsenivå i Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund. Den sista indikatorn rör hushållens kostnader för idrottsutövning.

Indikatorerna i målområde 3 är centrala i CIF:s fördjupningsuppdrag för år 2014. I regeringens uppdragsbeskrivning att analysera huruvida idrottsrörelsen gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion görs nämligen tillägget att CIF i första hand ska undersöka ”hur idrotten når olika grupper i samhället utifrån till exempel kön, ålder, sexuell läggning, utländsk bakgrund och socioekonomiska förhållanden”. Detta intresse för demografiska dimensioner är inte förvånande. Genom att studera olika befolkningsgruppers idrottsvanor och deltagande i

föreningsidrotten får vi både kunskap om idrottsrörelsens sammansättning och en möjlighet att analysera idrottsrörelsens tillgänglighet ur ett maktperspektiv: I vilken utsträckning styr egentligen faktorer som kön, socioekonomi och etnicitet våra val att idrotta – och hur ska dessa skillnader förstås?

Att mäta demografiska aspekter av idrottsutövande är emellertid ingen enkel uppgift. En första utmaning handlar om att formulera tydliga och mätbara definitioner av det som ska undersökas. Här är problemet att begrepp som *socioekonomisk status* och *utländsk bakgrund* kan tolkas och operationaliseras på mycket olika sätt. Vissa forskare undersöker exempelvis socioekonomi genom att studera människors utbildningsnivå, yrkesstatus och inkomstnivåer – andra nöjer sig med att endast studera en av dessa variabler. I frågor kopplade till kulturell mångfald och etnicitet tillkommer att kategoriseringar av människors egna eller deras föräldrars födelseland är minst sagt trubbiga mätinstrument som sammanför människor vars livssituation och existensvillkor kan vara högst olika. Slutligen tillkommer etiska aspekter, såsom att frågor om människors hälsa, ekonomi, härkomst, sexuell läggning och så vidare kan uppfattas som känsliga intrång i individers privatliv och därför svåra att mäta. Redogörelsen nedan måste ses mot bakgrund av dessa reservationer.

Indikator 3.1 Barns och ungdomars deltagande i föreningsidrott

Precisering: Andel barn som sysslar med idrott på sin fritid praktiskt taget varje vecka

Uppgiftslämnare: Statistiska centralbyrån

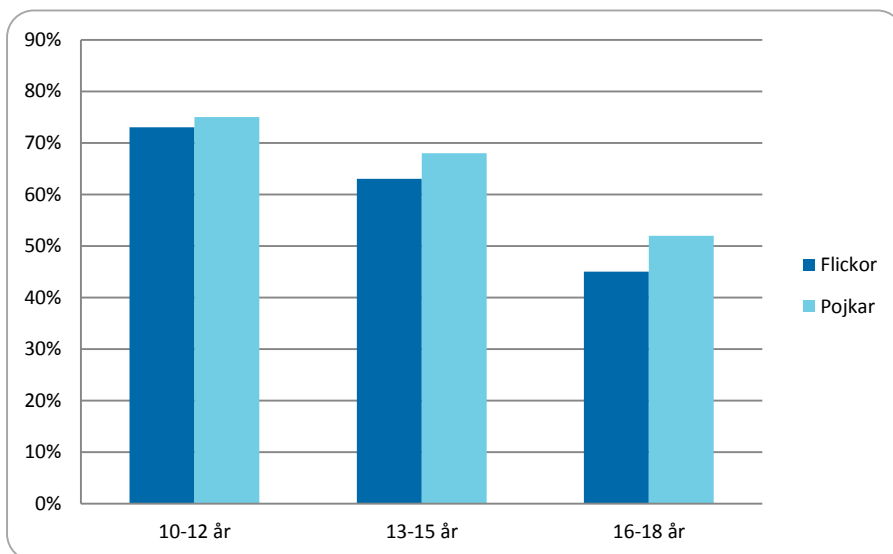
Källa: Undersökning av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF)

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför sedan år 1975 årliga undersökningar av det svenska folkets levnadsförhållanden (ULF). Syftet är framför allt att belysa välfärdens fördelning mellan olika grupper i befolkningen. Underlaget samlas in genom telefonintervjuer med personer från 16 år och uppåt. Sedan år 2001 har ULF kompletterats med intervjuer av barn i åldrarna 10–18 år rörande deras levnadsförhållanden (Barn-ULF).

I både ULF och Barn-ULF ingår frågor om medborgarnas fritidsvanor, inklusive idrottsaktiviteter. Vissa är årliga, andra samlas in vart åttonde år inom ramen för periodiskt återkommande fördjupningsstudier.

ULF och Barn-ULF utgör viktiga komplement till Riksidrottsförbundets enkätstudie *Svenska folkets relation till motion och idrott*. Det beror på att ULF-

studierna ger större möjlighet att särredovisa materialet utifrån aspekter som familjesituation, socioekonomi och bakgrund. Även om enkäterna delvis överlappar varandra, finns det således skäl att utnyttja dem båda i ett indikatorsystem rörande statens stöd till idrotten.

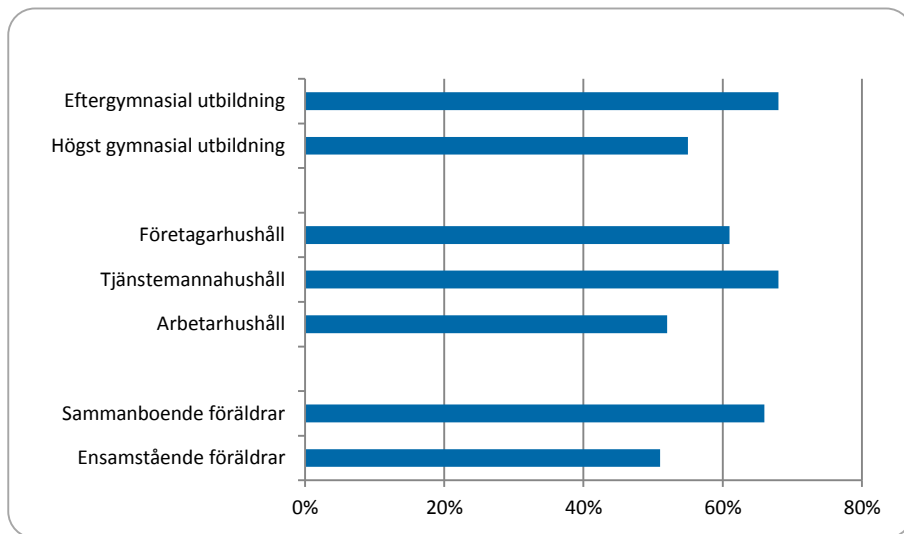
Figur 3.3.1. Andel barn 10–18 år som idrottar minst en dag i veckan år 2012–2013 (%)

Källa: Barn-ULF

En första indikation på ungas förutsättningar att delta i föreningsidrott ges i figur 3.3.1. ovan. Frågan som ställdes var ”Hur ofta brukar du träna idrott i någon klubb eller förening, t.ex. fotboll, ridning, simning?”. Svaret visade att ungefär sex av tio unga i ålder 10–18 år sade sig idrotta på detta sätt minst en gång i veckan. Delta-gande är högst i åldern 10–12 år (drygt 70 procent). Därefter minskar idrottande i takt med ökad ålder. Därtill engagerar föreningsidrotten pojkar i något större utsträckning än flickor. Könsskillnaderna förstärks ju äldre ungdomarna blir.

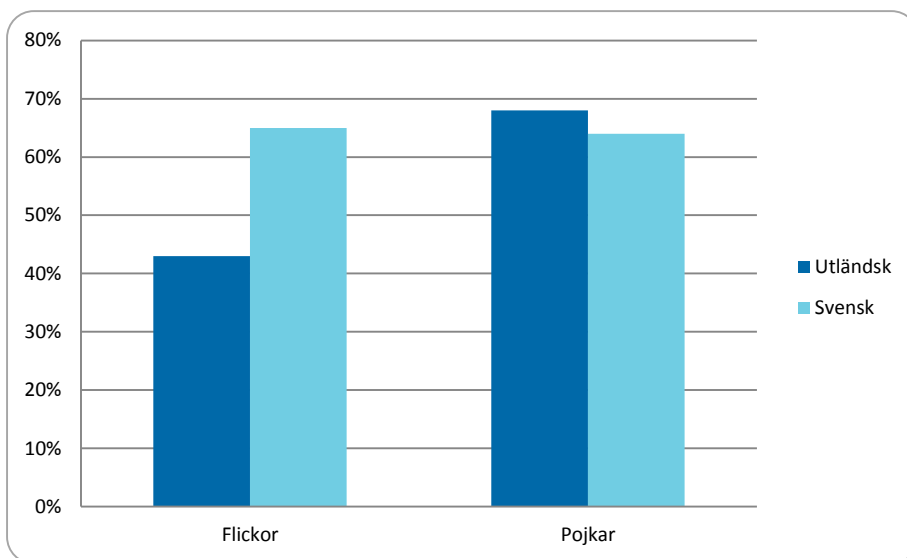
Figurerna 3.3.2–3.3.4 redovisar ungas idrottande i relation till faktorer som hushållens ekonomi och utbildningsgrad, bakgrund och kommuntyp. Statistiken indikerar att barn till högskoleutbildade idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Vidare idrottar barn i tjänstemannahushåll i större omfattning än barn i företagar- eller arbetarhushåll. I frågan om bakgrund framkommer endast små skillnader i idrottsdeltagande för pojkar med svensk respektive utländsk bakgrund. Bland flickor är skillnaderna betydligt större: 43 procent av flickor med utländsk bakgrund sade sig föreningsidrotta jämfört med 65

procent av flickor med svensk bakgrund. Slutligen går det att notera att pojkar i storstäder och förortskommuner säger sig idrotta i större utsträckning än pojkar boende på landsbygden ("övriga kommuner"). Bland flickor framkommer inga nämnvärda skillnader i idrottsdeltagande och kommuntyp.

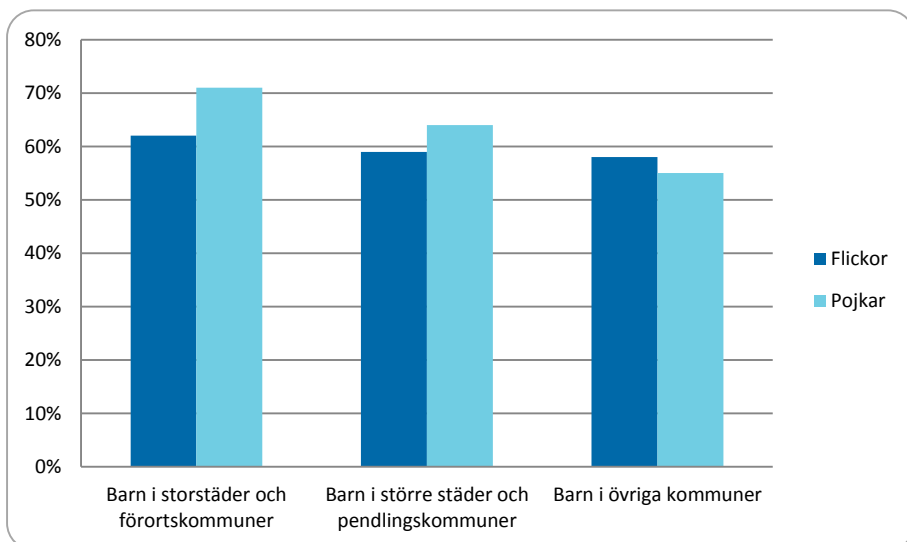
Figur 3.3.2. Andel barn 10–18 år som idrottar med avseende på hushåll och hushållets socioekonomi år 2012–2013 (%)

Källa: Barn-ULF

Figur 3.3.3. Andel barn 10–18 år som idrottar med avseende på bakgrund år 2012–2013 (%)

Källa: Barn-ULF

Figur 3.3.4. Andel barn 10–18 år som idrottar med avseende på kommuntyp år 2012–2013 (%)

Källa: Barn-ULF

Indikator 3.2 Barns och ungdomars deltagande i olika idrotter

Precisering: Vilken slags idrott som barn sysslar med

Uppgiftslämnare: Statistiska centralbyrån

Källa: Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF)

Vart åttonde år tillfrågas föräldrar i SCB:s levnadsvaneundersökning om vilken slags idrott som deras barn (i åldersspannet 7–15 år) sysslar med. Den senaste mätningen genomfördes år 2006–2007. Resultatet redovisas i tabell 3.3.1.⁴

Tabell 3.3.1. Vilken slags idrott barnet sysslar med. Barn 7–15 år. Andel (%) av samtliga i respektive redovisningsgrupp år 2006–2007

	Lagidrott		Övrig idrott		Dans	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
Samtliga barn 7–15 år	36	52	38	32	16	2
Barn 7–9 år	35	54	40	32	18	1
Barn 10–12 år	40	55	37	37	14	2
Barn 13–15 år	32	48	36	27	17	2
Barn till ensamstående	23	46	33	27	18	2
Barn till sammanboende	38	54	38	33	16	1
Föräldrarna födda utomlands	16	38	12	15	15	3
Föräldrarna födda i Sverige	38	54	40	34	16	1
Barn i arbetarhushåll	31	50	28	26	17	2
Barn i tjänstemannahushåll	40	55	43	36	16	1
Svårt att klara löpande utgifter	35	45	30	22	16	3
Har inte kontantmarginal	23	38	25	12	14	1
Storstäder/förortskommuner	32	54	37	33	18	2
Större städer/pendlingskommuner	38	53	37	31	16	2
Övriga kommuner	36	51	39	32	15	1

Källa: Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF)

Svarsalternativen i SCB:s undersökning var lagidrott, övrig idrott och dans. Svaren indikerar att pojkar i större utsträckning ägnar sig åt lagidrott än övrig idrott (52

⁴ Jfr SCB (2009), *Barns fritid*. Levnadsförhållanden. Rapport 116, s. 15.

procent mot 32 procent). Bland flickor sade sig däremot 38 procent ägna sig åt övrig idrott medan en något mindre andel – 36 procent – sade sig idrotta i lag. Därtill ägnade sig 16 procent av flickorna åt dans, jämfört med endast två procent av pojkarna.

Resultatet stärker tidigare indikationer om att ungas idrottande påverkas av olika samhälleliga omständigheter. Som exempel visar det sig att barn till ensamstående idrottar i mindre utsträckning än barn till sammanboende föräldrar och att barn i arbetarhushåll idrottar i mindre utsträckning än barn i tjänstemannahushåll. Flickor med invandrarbakgrund är återigen den kategori som idrottar i minst utsträckning.

Indikator 3.3 Tillgång till anläggningar

Precisering: Vilken slags idrottsanläggning som barn och ungdomar besöker på fritiden

Uppgiftslämnare: Statistiska centralbyrån

Källa: Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF)

I SCB:s studier av levnadsförhållanden tillfrågas föräldrar om vilken slags idrottsanläggning som deras barn (7–15 år) besöker på fritiden. Frågan ställs vart åttonde år. Resultatet redovisas i tabell 3.3.2.

Tabell 3.3.2. Besök på idrottsanläggningar på fritiden. Barn 7–15 år. Andel (%) av samtliga i respektive redovisningsgrupp år 2006–2007

	Fotbollsplan/ idrottsplats		Idrottshall/ gymnastiksal		Simhall		Konstfruset/ spolad isbana		Ridhus	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
Alla barn 7–15 år	36	54	46	54	66	64	40	44	26	3
Barn 7–9 år	35	55	45	46	73	70	49	52	24	5
Barn 10–12 år	39	58	47	61	72	67	44	50	29	3
Barn 13–15 år	34	49	44	55	53	55	27	30	24	1
Barn till ensamstående	35	52	40	52	71	65	31	30	27	5
Barn till sammanboende	37	55	47	55	66	64	42	47	25	3
Föräldrar födda utomlands	29	50	30	40	59	67	26	31	5	2
Föräldrar födda i Sverige	37	55	47	56	67	64	42	46	28	3
Barn i arbetarhushåll	37	60	40	51	69	67	39	45	18	3
Barn i tjänste- mannahushåll	37	54	49	57	64	62	41	46	29	4
Svårt klara löpande utgifter	35	52	41	43	64	67	33	39	24	2
Har ej kontantmarginal	29	51	32	38	65	57	27	28	18	2
Storstäder/ förortskommuner	29	58	47	57	63	58	44	39	26	3
Större städer/ pendlarkommuner	42	58	45	54	67	64	42	48	24	4
Övriga kommuner	36	47	45	52	69	69	35	45	27	3

Källa: Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF)

Tabell 3.3.2 visar flera intressanta skillnader när det gäller ungas besök på olika typer av idrottsanläggningar. En ungefär lika stor andel pojkar som flickor besöker simhallar (cirka 65 procent) och konstfrusna/spolade isbanor (drygt 40 procent). Betydligt större är skillnaderna med avseende på fotbollsplaner/idrottsplatser. Mer än hälften av pojkarna (54 procent) mot endast en dryg tredjedel av flickorna (36 procent) besöker sådana anläggningar. Rakt motsatt förhållande gäller för

ridhusanläggningar. En dryg fjärdedel av flickorna (26 procent) besöker ridhusen mot blott tre procent av pojkarna.

En analys av etnicitetsaspekter visar att barn till föräldrar med utländsk bakgrund i betydligt mindre utsträckning besöker idrottshallar/gymnastiksalor och konstfrusna/spolade isbanor jämfört med barn till föräldrar födda i Sverige. Dessutom är det nästan bara flickor med svenskfödda föräldrar som besöker ridhus (28 procent mot fem procent bland flickor med föräldrar födda utomlands). Betydligt mindre är skillnaderna i fråga om simhallar som i stor utsträckning besöks av samtliga ungdomskategorier (mellan 59 och 67 procent).

Kommunala variationer i aktivitetsnivån inom barn- och ungdomsidrotten

I målområde 1 användes det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödet) som mått för aktivitetsnivån inom barn- och ungdomsidrotten. I uppföljningssystem av barn- och ungdomsidrotten har LOK-stödsstatistiken framför allt två förtjänster. För det första är det en bidragsform som nästan alla idrottsföreningar med barn- och ungdomsverksamhet utnyttjar, med följderna att statistiken i det närmaste kan betraktas som ett totalmått. För det andra baseras bidraget på träningstillfällen och antalet deltagare med följderna att statistiken speglar den faktiska aktivitetsnivån i en klubb snarare än antalet aktiva medlemmar.

Till årets rapport har Riksidrottsförbundet även redovisat LOK-stödsstatistiken fördelat på landets 290 kommuner. Därmed skapas helt nya möjligheter att jämföra hur idrottsdeltagandet hos unga varierar mellan olika kommuner och regioner.

En direkt jämförelse av hur stora belopp av LOK-stödet som tillförts varje kommun ger inte en rättvis bild. Landets kommuner är mycket olika med avseende på såväl demografi (antalet invånare, åldersstruktur och så vidare) till rent idrottsliga förutsättningar såsom antalet idrottsföreningar och tillgång till anläggningar. Ett mer rimligt jämförelsemått ges emellertid om kommunernas totala tilldelning av LOK-stöd sätts i relation till antalet bidragsberättigade ungdomar i kommuner ("LOK-stöd per ungdom"). I ett sådant index signalerar höga belopp att barn- och ungdomsidrotten i den specifika kommunen är mer livaktig än i kommuner med lågt LOK-stöd per bidragsberättigad kommuninvånare.

I tabell 3.3.3 redovisas hur det statliga LOK-stödet fördelades mellan landets 290 kommuner år 2013.

Tabell 3.3.3. LOK-stöd i kronor per ungdom och kommun år 2013

LOK-stöd per ungdom	Kommun	LOK-stöd per ungdom	Kommun	LOK-stöd per ungdom	Kommun
BLEKINGE LÄN		HALLANDS LÄN		353	Kalmar
383	Karlshamn	311	Falkenberg	271	Mönsterås
380	Karlskrona	421	Halmstad	332	Mörbylånga
374	Olofström	290	Hylte	357	Nybro
321	Ronneby	399	Kungsbacka	402	Oskarshamn
427	Sölvesborg	319	Laholm	322	Torsås
DALARNAS LÄN		362	Varberg	373	Västervik
365	Avesta	JÄMTLANDS LÄN		395	Vimmerby
399	Borlänge	222	Berg	KRONOBERGS LÄN	
409	Falun	174	Bräcke	370	Alvesta
211	Gagnef	266	Härjedalen	344	Lessebo
353	Hedemora	255	Krokom	385	Ljungby
484	Leksand	404	Östersund	353	Markaryd
316	Ludvika	139	Ragunda	441	Tingsryd
314	Malung-Sälen	222	Strömsund	320	Uppvidinge
438	Mora	271	Åre	402	Växjö
235	Orsa	JÖNKÖPINGS LÄN		274	Älmhult
345	Rättvik	241	Aneby	NORRBOTTENS LÄN	
404	Säter	345	Eksjö	189	Arjeplog
280	Smedjebacken	344	Gislaved	362	Arvidsjaur
281	Vansbro	187	Gnosjö	358	Boden
252	Älvdalen	300	Habo	294	Gällivare
GÄVLEBORGS LÄN		413	Jönköping	356	Haparanda
356	Bollnäs	310	Mullsjö	276	Jokkmokk
404	Gävle	340	Nässjö	433	Kalix
367	Hofors	328	Sävsjö	403	Kiruna
396	Hudiksvall	360	Tranås	476	Luleå
241	Ljusdal	290	Vaggeryd	192	Pajala
229	Nordanstig	390	Värnamo	412	Piteå
295	Ockelbo	370	Vetlanda	312	Älvsbyn
404	Ovanåker	KALMAR LÄN		179	Överkalix
335	Sandviken	280	Borgholm	279	Övertorneå
347	Söderhamn	397	Emmaboda	SKÅNE LÄN	
GOTLANDS LÄN		225	Högsby	368	Båstad
364	Gotland	287	Hultsfred	186	Bjuv

LOK-stöd per ungdom	Kommun
290	Bromölla
352	Burlöv
311	Eslöv
410	Hässleholm
439	Helsingborg
494	Höganäs
290	Höör
260	Hörby
377	Kävlinge
297	Klippan
391	Kristianstad
460	Landskrona
540	Lomma
412	Lund
331	Malmö
397	Osby
302	Östra Göinge
371	Perstorp
249	Simrishamn
227	Sjöbo
256	Skurup
416	Staffanstorps
245	Svalöv
358	Svedala
334	Tomelilla
440	Trelleborg
599	Vellinge
451	Ystad
279	Åstorp
457	Ängelholm
196	Örkelljunga
STOCKHOLMS LÄN	
298	Botkyrka
540	Danderyd
324	Ekerö

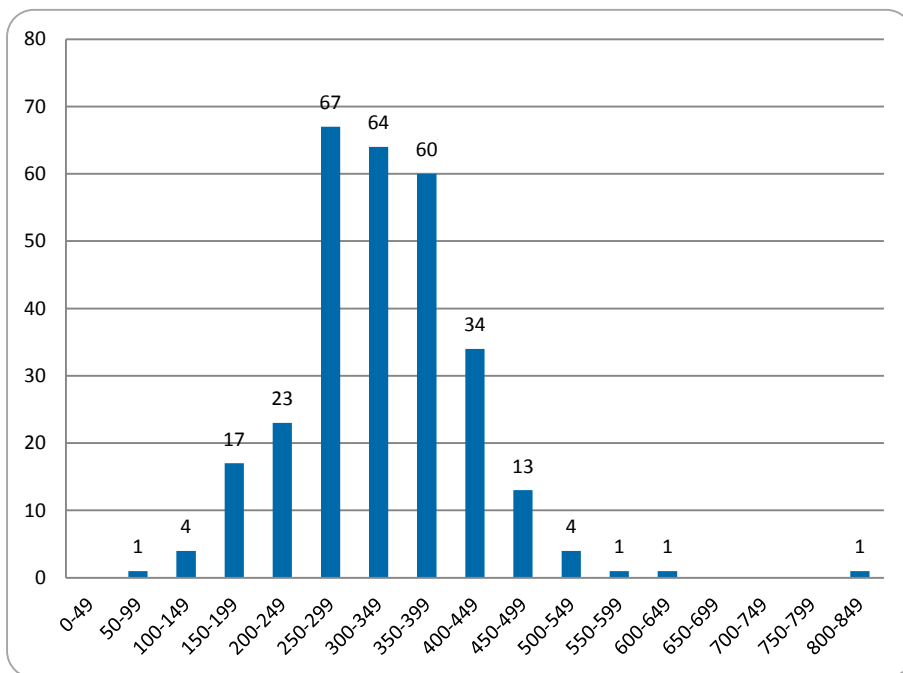
LOK-stöd per ungdom	Kommun
265	Haninge
349	Huddinge
393	Järfälla
403	Lidingö
414	Nacka
248	Norrtälje
313	Nykvarn
264	Nynäshamn
265	Salem
342	Sigtuna
259	Södertälje
390	Sollentuna
827	Solna
432	Stockholm
371	Sundbyberg
532	Täby
447	Tyresö
335	Upplands Väsby
309	Upplands-Bro
279	Vallentuna
372	Värmdö
277	Vaxholm
347	Österåker
SÖDERMANLANDS LÄN	
345	Eskilstuna
196	Flen
268	Gnesta
297	Katrineholm
298	Nyköping
219	Oxelösund
306	Strängnäs
255	Trosa
183	Vingåker
UPPSALA LÄN	
355	Enköping

LOK-stöd per ungdom	Kommun
330	Håbo
276	Heby
258	Knivsta
262	Tierp
322	Uppsala
318	Älvkarleby
320	Östhammar
VÄRMLANDS LÄN	
178	Årjäng
361	Arvika
257	Eda
368	Filipstad
402	Forshaga
615	Grums
430	Hagfors
442	Hammarö
423	Karlstad
413	Kil
323	Kristinehamn
298	Munkfors
343	Säffle
292	Storfors
315	Sunne
356	Torsby
VÄSTERBOTTENS LÄN	
204	Bjurholm
293	Dorotea
274	Lycksele
253	Malå
213	Nordmaling
281	Norsjö
334	Robertsfors
480	Skellefteå
281	Sorsele
139	Storuman

LOK-stöd per ungdom	Kommun	LOK-stöd per ungdom	Kommun	LOK-stöd per ungdom	Kommun
541	Umeå	407	Grästorp	279	Vara
333	Vännäs	380	Göteborg	288	Vårgårda
199	Vilhelmina	260	Götene	316	Åmål
395	Vindeln	332	Härryda	348	Öckerö
324	Åsele	285	Herrljunga	ÖREBRO LÄN	
VÄSTERNORRLANDS LÄN		205	Hjo	178	Askersund
459	Härnösand	273	Karlsborg	329	Degerfors
387	Kramfors	491	Kungälv	274	Hällefors
368	Sollefteå	361	Lerum	294	Hallsberg
448	Sundsvall	404	Lidköping	334	Karlskoga
408	Timrå	196	Lilla Edet	303	Kumla
282	Ånge	353	Lysekil	180	Laxå
488	Örnsköldsvik	387	Mariestad	108	Lekeberg
VÄSTMANLANDS LÄN		290	Mark	280	Lindesberg
355	Arboga	255	Mellerud	51	Ljusnarsberg
372	Fagersta	460	Mölnadal	330	Nora
285	Hallstahammar	338	Munkedal	355	Örebro
327	Köping	272	Orust	ÖSTERGÖTLANDS LÄN	
289	Kungsör	479	Partille	241	Boxholm
187	Norberg	315	Skara	275	Finspång
261	Sala	378	Skövde	237	Kinda
218	Skinnskatteberg	294	Sotenäs	331	Linköping
356	Surahammar	388	Stenungsund	314	Mjölby
404	Västerås	333	Strömstad	329	Motala
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN		174	Svenljunga	313	Norrköping
317	Ale	231	Tanum	257	Söderköping
389	Alingsås	461	Tibro	297	Vadstena
263	Bengtstors	325	Tidaholm	221	Valdemarsvik
311	Bollebygd	396	Tjörn	145	Ydre
359	Borås	332	Töreboda	365	Åtvidaberg
187	Dals-Ed	339	Tranemo	239	Ödeshög
248	Essunga	286	Trollhättan		
324	Falköping	369	Uddevalla		
278	Färgelanda	354	Ulricehamn		
268	Gullspång	341	Vänersborg		

Källa: Riksidrottsförbundet

En jämförelse av kommunernas tilldelning av LOK-stöd visar på stora skillnader. Lägst belopp tillföll Ljusnarsbergs kommun i Örebro län. Totalt beviljades drygt 33 000 kronor till kommunens idrottsföreningar vilket motsvarar 51 kronor per kommuninvånare i åldern 7–20 år. Högst belopp fick Solna kommun i Stockholms län: drygt 5,9 miljoner vilket motsvarar hela 827 kronor per LOK-stödsberättigad ungdom. Båda dessa kommuner är extremfall, men även en granskning av samtliga kommuners tilldelning av LOK-stöd utmynnar i slutsatsen att bidraget spridits förhållandevis ojämnt över landets kommuner. Detta framgår av figur 3.3.5. En majoritet av Sveriges kommuner (191 av 290) erhöll mellan 250–399 kronor per ungdom i kommunen år 2013 medan 45 kommuner fick lägre än 250 kronor och 54 kommuner uppnådde över 400 kronor.

Figur 3.3.5. Sveriges kommuner, kategoriserade efter LOK-stöd per bidragsberättigad ungdom i kommunen år 2013

Källa: Riksidrottsförbundet

Sammantaget visar således den kommunala jämförelsen att idrottsföreningarna i vissa kommuner genererat betydligt mer LOK-stöd än klubbar i andra kommuner. Eftersom bidraget i sin tur baseras på antalet deltagare och träningstillfällen så

indikerar uppgifterna följaktligen att aktivitetsnivån i idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet varierar betydligt mellan landets kommuner.

En följdfråga blir givetvis hur dessa variationer ska tolkas och förklaras. Varför är barn- och ungdomsidrotten så mycket mer livaktig i vissa kommuner än i andra? Ett enkelt svar kan inte ges i dagsläget. Uppgifterna om LOK-stödets kommunala spridning är alltför nya och behöver kompletteras med såväl demografiska data på kommunal nivå som kvalitativa analyser av föreningslivets utformning och förutsättningar i olika regioner. Därtill måste själva mätmetoden utvärderas. Finns det inslag i själva bidragssystemets konstruktion som tenderar att gynna vissa kommuntyper före andra? I vilken utsträckning inverkar kommunernas olika storlek på resultatet? I dagsläget är frågorna fler än svaren.

Med dessa reservationer kan det emellertid konstateras att det finns inslag i statistiken som pekar på att demografiska och socioekonomiska faktorer åtminstone delvis kan förklara LOK-stödets ojämna spridning. Ett sätt att belysa detta är att närmare studera de tio kommuner som tilldelats högst respektive lägst belopp. Dessa redovisas i tabell 3.3.4. och 3.3.5. I tabellerna redovisas även kommuntyp, invånarantal samt den sammanräknade förvärvsinkomsten i dessa kommuner.⁵

Tabell 3.3.4. Kommuner med högst utbetalning av LOK-stöd per individ år 2013 samt medianinkomst i kronor. I parentes anges kommuners ranking med avseende på högst medianinkomst

Kommun	Kommuntyp	Invånarantal	Medianinkomst	LOK-stöd per individ
Solna	Förort	77 740	285 832 (22)	827
Grums	Varuproducerande	8 925	225 315 (225)	615
Vellinge	Förort	33 807	288 642 (20)	599
Umeå	Större stad	118 349	253 297 (64)	541
Lomma	Förort	22 496	310 387 (4)	540
Danderyd	Förort	32 222	336 703 (1)	540
Täby	Förort	66 292	324 554 (2)	532
Höganäs	Pendlingskommun	25 084	254 013 (57)	494
Kungälv	Förort	42 109	276 949 (30)	491
Örnsköldsvik	Större stad	54 986	250 695 (72)	488

Källa: Riksidrottsförbundet

⁵ Uppgifterna är hämtade från SCB. Sammanräknad förvärvsinkomst består av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet. I inkomst av tjänst ingår förutom löneinkomst även inkomst från pension, sjukpenning och andra skattepliktiga ersättningar från försäkringskassan. Medianvärdet anger det mittersta värdet i en population.

Tabell 3.3.5. Kommuner med lägst utbetalning av LOK-stöd per individ år 2013 samt medianinkomst i kronor. I parentes anges kommuners ranking med avseende på högst medianinkomst

Kommun	Kommuntyp	Invånarantal	Medianinkomst	LOK-stöd per individ
Ljusnarsberg	Varuproducerande	4 875	204 552 (284)	51
Lekeberg	Förort	7 289	247 258 (82)	108
Storuman	Turism- och besöksnäring	5 954	220 210 (242)	139
Ragunda	Glesbygd	5 458	213 837 (271)	139
Ydre	Pendlingskommun	3 617	228 819 (198)	145
Svenljunga	Kommuner i tätbefolkad region	10 299	233 442 (170)	174
Bräcke	Glesbygd	6 559	216 072 (261)	174
Årjäng	Glesbygd	9 953	197 244 (289)	178
Askersund	Varuproducerande	11 096	237 948 (143)	178
Överkalix	Glesbygd	3 436	218 635 (249)	179

Källa: Riksidrottsförbundet

En jämförelse mellan de kommuner som tilldelats mest respektive lägst LOK-stöd per bidragsberättigad kommuninvånare visar tydliga demografiska och socioekonomiska skillnader. Högst stöd tillföll medelstora och socioekonomiskt välmående städer och förortskommuner i framför allt Stockholms- och Skåne-regionen. Med undantag för Grums i Värmlands län, har de alla en medianinkomst över det svenska genomsnittet (248 690 kronor). Tre av kommunerna – Danderyd, Lomma och Täby – har dessutom bland de högsta medianlönerna i landet. Lägst stöd tillföll på motsvarande sätt små kommuner huvudsakligen belägna i landsbygd eller glesbygd. Samtliga tio kommuner har en medianinkomst under det svenska genomsnittet. Vissa av kommunerna: Årjäng, Ljusnarsberg, Ragunda och Bräcke, tillhör de kommuner som har lägst medianlöner i landet.

En granskning på regional nivå ger ett liknande mönster (tabell 3.3.6 och 3.3.7) I denna rapport redovisas Stockholms län och Skåne län. Även här är skillnaderna i utbetalt LOK-stöd stora. I Stockholms län genererade Solnas idrottsföreningar 827 kronor per bidragsberättigad ungdom mot 248 kr i Norrtälje. I Skåne län utdelades 599 kronor per bidragsberättigad ungdom till Vellinge kommun men endast 186 kronor per ungdom i Bjuv. Både i Stockholms län och i Skåne län toppas statistiken dessutom av kommuner med hög medianinkomst (Danderyd, Täby, Vellinge och Lomma) medan det motsatta gäller för många kommuner som tilldelats lågt LOK-stöd per bidragsberättigad ungdom.

Tabell 3.3.6. Utbetalning i kronor av LOK-stöd per individ år 2013 i Stockholms län samt medianinkomst i kommunerna. I parentes anges kommunernas ranking med avseende på högst medianinkomst

Kommun	Kommuntyp	Invånarantal	Medianinkomst	LOK-stöd per individ
Solna	Förort	72 740	285 832 (22)	827
Danderyd	Förort	32 222	336 703 (1)	540
Täby	Förort	66 292	324 554 (2)	532
Tyresö	Förort	44 281	293 420 (15)	447
Stockholm	Storstad	897 700	279 401 (26)	432
Nacka	Förort	94 423	306 180 (8)	414
Lidingö	Förort	45 178	307 849 (6)	403
Järfälla	Förort	69 167	272 765 (35)	393
Sollentuna	Förort	68 145	302 898 (10)	390
Värmdö	Förort	39 784	295 176 (13)	372
Sundbyberg	Förort	42 626	271 680 (36)	371
Huddinge	Förort	102 557	267 223 (42)	349
Österåker	Förort	40 495	291 438 (18)	347
Sigtuna	Pendlingskommun	43 372	256 868 (51)	342
Upplands Väsby	Förort	41 449	267 674 (41)	335
Ekerö	Förort	26 355	309 016 (5)	324
Nykvarn	Förort	9 523	307 193 (7)	313
Upplands-Bro	Förort	24 703	269 605 (38)	309
Botkyrka	Förort	87 580	228 525 (201)	298
Vallentuna	Förort	31 616	299 346 (11)	279
Vaxholm	Förort	11 188	310 404 (3)	277
Haninge	Förort	80 932	261 068 (45)	265
Salem	Förort	16 001	292 940 (16)	265
Nynäshamn	Förort	26 796	253 467 (63)	264
Södertälje	Större stad	91 072	231 771 (181)	259
Norrtälje	Turism- och besöksnäring	56 845	241 289 (118)	248

Källa: Riksidrottsförbundet

Tabell 3.3.7. Utbetalning i kronor av LOK-stöd per individ år 2013 i Skåne län samt medianinkomst i kommunerna. I parentes anges kommunernas ranking med avseende på högst medianinkomst

Kommun	Kommuntyp	Invånarantal	Medianinkomst	LOK-stöd per individ
Vellinge	Förort	33 807	288 642 (20)	599
Lomma	Förort	22 496	310 387 (4)	540
Höganäs	Pendlingskommun	25 084	254 013 (57)	494
Landskrona	Kommun i tätbefolkad region	43 073	215 940 (263)	460
Ängelholm	Pendlingskommun	39 866	248 557 (75)	457
Ystad	Kommun i tätbefolkad region	28 623	240 458 (124)	451
Trelleborg	Pendlingskommun	42 837	235 398 (158)	440
Helsingborg	Storstad	132 989	237 900 (144)	439
Staffanstorps	Förort	22 672	278 923 (28)	416
Lund	Storstad	114 291	234 424 (164)	412
Hässleholm	Storstad	50 227	222 510 (235)	410
Osby	Pendlingskommun	12 713	222 070 (239)	397
Kristianstad	Storstad	81 009	232 665 (175)	391
Kävlinge	Förort	29 600	277 114 (29)	377
Perstorp	Varuproducerande	7 139	205 212 (283)	371
Båstad	Turism- och besöksnäring	14 275	236 301 (151)	368
Svedala	Förort	20 067	273 245 (33)	358
Burlöv	Förort	17 114	227 129 (215)	352
Tomelilla	Pendlingskommun	12 891	218 856 (247)	334
Malmö	Storstad	312 994	204 229 (286)	331
Eslöv	Förort	31 920	241 450 (117)	311
Östra Göinge	Pendlingskommun	13 687	223 824 (229)	302
Klippan	Pendlingskommun	16 715	217 068 (253)	297
Hör	Förort	15 637	244 736 (101)	290
Bromölla	Pendlingskommun	12 336	231 208 (183)	290
Åstorp	Förort	14 927	225 467 (223)	279
Hörby	Förort	14 917	227 542 (210)	260
Skurup	Förort	15 025	237 795 (145)	256
Simrishamn	Kommun i tätbefolkad region	18 951	216 230 (258)	249
Svalöv	Pendlingskommun	13 332	230 357 (188)	245
Sjöbo	Förort	18 401	229 079 (197)	227
Örkelljunga	Varuproducerande kommun	9 653	215 700 (264)	196
Bjuv	Förort	14 801	226 253 (218)	186

Källa: Riksidrottsförbundet

Sammantaget indikerar kommunstatistiken följaktligen att ungas deltagande i föreningsidrotten påverkas av yttre, samhälleliga faktorer såsom socioekonomi, demografi och geografiska förutsättningar. Mer konkret framträder en bild av att barn- och ungdomsidrotten är särskilt livaktig i socioekonomiskt goda miljöer i städer och förorter medan lägre aktivitetsnivåer uppnås i socioekonomiskt svagare regioner, särskilt på landsbygd eller i glesbygd. Denna iakttagelse kan inte göras utan vissa vetenskapliga reservationer, såsom att socioekonomiska bedömningar vanligtvis tar sin utgångspunkt i individer snarare än kommuner samt att analysen omfattar ett antal bakgrundsfaktorer såsom ekonomi, utbildningsgrad och boendeform. Med denna reservation måste det ändå konstateras att resultatet stärker den etablerade bilden av svensk föreningsidrott som socioekonomiskt skiktad.

Indikationer av detta slag väcker frågor av både kunskapsmässig och idrottspolitisk karaktär. På kunskapsnivå vittnar statistiken om behovet av ökad forskning om idrottslivets utformning och struktur i olika samhälleliga kontexter. Rimligtvis är det inte samma orsakssamband som förklarar de låga aktivitetsnivåerna i glesbygdskommuner som Ragunda och Årjäng jämfört med större kommuner som Södertälje och Norrtälje. Här behövs ökad kunskap både om föreningslivets faktiska förutsättningar i olika kommuntyper och hur ungdomsgrupper i olika samhällskontexter varierar ifråga om livsstilar och intresse för idrott och motion.⁶

Ur ett idrottspolitiskt perspektiv blir frågan hur det offentliga idrottsstödet fördelas ur ett socioekonomiskt perspektiv. Dagens statliga LOK-stöd är baserat på antalet genomförda aktiviteter och deltagare. I sådana bidragssystem är det både självklart och naturligt att mest stöd tillfaller de regioner där idrottslivet är mest aktivt. Men om barn- och ungdomsidrotten samtidigt har sitt starkaste fäste i socioekonomiskt välmående grupper blir den oavsiktliga effekten av bidragssystemet att socioekonomiskt starka kommuner får mest av de offentliga resurserna. Detta är en fördelningsproblematik som tidigare uppmärksammats ifråga

---

⁶ Exempel på sådan forskning i Sverige är Bengt Larsson (2008), *Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer* (Stockholms universitet: Stockholm) samt Mats Trondman, *Unga och föreningsidrotten. En studie om föreningsidrottens plats, betydelse och konsekvenser i ungas liv*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:9.

om de idrottspolitiska utvecklingsåtgångarna Handslaget och Idrottslyftet.⁷ Uppgifterna ovan indikerar att även LOK-stödet har sådana oavsiktliga effekter.

Indikator 3.4 Kvinnor och män på ledande positioner

Precisering: Andelen kvinnor och män på styrelsenivå i specialidrottsförbunden

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Specialidrottsförbunden

Riksidrottsförbundet samlar årligen in uppgifter om den könsmässiga sammansättningen hos specialidrottsförbundens styrelser. En överblick ges i tabell 3.3.8. Av Riksidrottsförbundets 70 grenförbund (2013) var det endast 21 stycken (motvarande 30 procent) som hade en jämställd sammansättning av kvinnor och män i sina centrala förbundsstyrelser, det vill säga att båda könen uppgår till minst 40 procent bland ledamöterna. Fem förbund var kvinnodominerade såtillvida att andelen män understeg 40 procent. I resterande 44 förbund var situationen den motsatta, det vill säga att andelen kvinnor understeg 40 procent.

Jämfört med 2012 års uppgifter kan det konstateras att antalet jämställda förbund ökat från 18 till 21 stycken. Jämfört med idrottens medlemssammansättning blir resultatet att idrottsrörelsen är betydligt mer jämställd bland de aktiva medlemmarna än i styrelserummen på förbunds nivå.

Tabell 3.3.8. Kvinnor och män i specialidrottsförbundens förbundsstyrelser år 2013, grupperade

	Antal förbund	%
Kvinnodominerande förbund (andel kvinnor överstiger 60 %)	5	7
Jämställt (båda kön uppgår till minst 40 %)	21	30
Mansdominerande förbund (andel män överstiger 60 %)	44	63

Källa: Specialidrottsförbunden

⁷ Se exempelvis Joakim Wiren Åkesson & Johan R Norberg (2012), "Var hamnade idrottslyftspengarna?", *Svensk Idrottsforskning* nr 1, 2012, samt SOU 2008:59, *Föreningsfostran och tävlingsfostran. En utvärdering av statens stöd till idrotten*, s. 313–315.

Tabellerna 3.3.9 och 3.3.10 redovisar specialidrottsförbund med en majoritet kvinnor i sina förbundsstyrelser samt förbund med endast en eller inga kvinnor i sina förbundsstyrelser.

Tabell 3.3.9. Specialidrottsförbund med en majoritet kvinnor i sin styrelse år 2013

	Kvinnor	Män	Totalt
Konståkningsförbundet	5	2	7
Cykelförbundet	4	2	6
Handikappidrottsförbundet	6	3	9
Skolidrottsförbundet	7	4	11
Ridsportförbundet	8	5	13
Bordtennisförbundet	4	3	7
Akademisk idrott	5	4	9
Gymnastikförbundet	5	4	9
Simförbundet	5	4	9

Källa: Specialidrottsförbunden

Tabell 3.3.10. Specialidrottsförbund med en eller inga kvinnor i sin styrelse år 2013

	Kvinnor	Män	Totalt
Biljardförbundet	0	7	7
Castingförbundet	1	4	5
Tyngdlyftningsförbundet	1	5	6
Badmintonförbundet	1	6	7
Baseboll- och softballförbundet	1	6	7
Bob- och rodelförbundet	1	6	7
Brottningsförbundet	1	6	7
Roddförbundet	1	6	7
Skateboardförbundet	1	6	7
Styrkelyftförbundet	1	6	7
Isseglarförbundet	1	7	8
Motorcykel- och snöskoterförbundet	1	7	8
Bangolförbundet	1	8	9

Källa: Specialidrottsförbunden

I tabell 3.3.11 redovisas specialidrottsförbundens styrelseledamöter fördelade på kön och ålder. Resultatet visar att kvinnor dominerar i den yngsta ålderskategorin (<30 år). I övriga åldersgrupper utgör männen majoritet. I åldersspannet 45–60 år är de manliga ledamöterna ungefär dubbelt så många som de kvinnliga ledamöterna. Bland ledamöter över 60 år återfinns 74 manliga ledamöter men endast 15 kvinnliga ledamöter.

Tabell 3.3.11. Styrelseledamöter och ålder i absoluta tal och procent av ålderskategori (anges inom parentes) år 2013

	Kvinnor	Män	Totalt
< 30 år	30 (64)	17 (36)	47
30–45 år	59 (37)	99 (63)	158
46–60 år	89 (33)	180 (67)	269
> 60 år	15 (17)	74 (83)	89
Totalt	193 (34)	370 (66)	563

Källa: Specialidrottsförbunden

Indikator 3.5 Kostnader för idrottsutövande

Precisering: Individens utgifter för idrottsrelaterade avgifter och utrustning

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Svenska folkets relation till idrott och motion

I CIF:s fördjupningsuppdrag för 2014 angående idrottens tillgänglighet utgör hushållens idrottsrelaterade kostnader en viktig aspekt. Hur stora belopp lägger egentligen Sveriges invånare på allt från medlemsavgifter till föreningar och gym, till träningskläder, idrottsutrustning och biljetter till idrottsevenemang? Dessvärre är kunskapsläget magert. Några större forskningsprojekt med fokus på idrottens kostnader har aldrig genomförts. Däremot har Riksidrottsförbundet genomfört vissa pionjärinsatser, dels i form av en enkätstudie 2003 i samarbete med Centrum för Marknadsanalys (CMA), dels genom att den årliga enkäten *Svenska folkets tävlings- och motionsvanor* innehållit en fråga om idrottsrelaterade utgifter.

Mot denna bakgrund är det positivt att Riksidrottsförbundets reviderade enkätstudie *Svenska folkets relation till idrott och motion* innehåller nya och väsentligt fördjupade frågor om just idrottskostnader. Den stora skillnaden är att de tillfrågade nu ombeds att precisera sina kostnader, med följderna att det på ett helt annat sätt än tidigare går att skilja på kostnader för individens eget idrottande

(medlemsavgifter, träningskläder och så vidare) och idrottsrelaterad nöjeskonsumtion (biljetter till idrottsevenemang, spel/vadslagning och så vidare).

Resultatet redovisas i tabell 3.3.12. Av svaren att döma, lägger det svenska folket i genomsnitt ned drygt 6 000 kronor om året på idrottsrelaterad verksamhet. En närmare granskning visar emellertid att kostnaderna fördelas mycket olika mellan olika grupper. Som exempel har män i genomsnitt högre idrottsrelaterade utgifter än kvinnor, vilket framför allt förklaras av att män lägger ned mer pengar på idrottsutrustning, konsumtion av idrottsmedier samt spel/vadslagning. En jämförelse av åldersgrupper visar på motsvarande sätt att unga har högst kostnader för idrottsrelaterade avgifter (medlems- och träningsavgifter samt andra avgifter kopplat till idrott och motion).

Ifråga om idrottens tillgänglighet för olika samhällsgrupper, är det framför allt två resultat som förtjänar att lyftas fram. Den första handlar om boendeort. Enligt Riksidrottsförbundets nya uppgifter, är medlems- och träningsavgifterna betydligt lägre i små orter jämfört med större orter och storstäder. För de svarande som bodde i samhällen med högst 10 000 invånare låg kostnaden för medlems- och träningsavgifter på i genomsnitt 700 kronor. Mot detta svarade personer boendes i storstäder (större än 200 000 invånare) att de betalade 2 200 kronor om året för samma sak.

Det andra resultatet handlar om kostnader och betalningsförmåga. En jämförelse mellan de svarandes utgifter för idrott och disponibel inkomst visade nämligen ett tydligt mönster att utgifterna ökade i takt med inkomsterna – såväl med avseende på medlems- och träningsavgifter, som resor och idrottskonsumtion.

Tabell 3.3.12. Under de senaste tolv månaderna, hur mycket pengar skulle du uppskatta, på ett ungefär, att du för egen del har lagt ner på nedanstående? Skattning av andel personer i riket (%) år 2013

	Medlems-/ tränings- avgifter	Övriga avgifter	Tränings- kläder och skor	Utrustning	Biljetter	Idrotts- medier	Spel/ vad- slagning	Resor idrott & motion	Totala utgifter
TOTALT (6–80 år)	1 500	300	1 000	800	300	400	400	1 400	6 100
KÖN									
Män	1 400	400	1 100	1 000	400	700	700	1 700	7 400
Kvinnor	1 600	300	1 000	500	200	200	100	1 200	5 100
ÅLDER									
6–12 år	2 000	700	1 100	1 000	200	200	100	1 600	6 900
13–18 år	1 700	700	1 500	800	400	600	100	900	6 700
19–25 år	1 900	300	1 300	1 000	400	300	300	900	6 400
26–40 år	1 800	300	1 300	1 100	300	400	500	1 400	7 100
41–55 år	1 600	400	1 100	800	400	600	600	2 600	8 100
56–67 år	1 100	100	600	500	300	400	700	1 100	4 800
68–80 år	500	100	300	200	200	300	300	300	2 200
ORTSTORLEK									
> 10 000	700	400	800	700	200	600	400	900	4 700
10 000–50 000	1 300	300	1 000	900	300	400	500	1 300	6 000
50 001–200 000	1 500	300	1 000	800	300	500	500	1 400	6 300
< 200 000	2 200	400	1 100	700	400	400	400	1 900	7 500
FÖDELSELAND									
Sverige	1 500	400	1 000	900	300	400	500	1 400	6 400
Övriga Norden	1 200	200	1 000	500	300	500	600	1 900	6 200
Övriga världen	1 500	200	1 000	500	300	600	200	1 500	5 800
UTBILDNINGSNIVÅ									
Förgymnasial	1 400	500	1 000	900	300	500	400	900	5 900
Gymnasial	1 400	200	900	700	300	400	600	1 500	6 000
Eftergymnasial	1 800	300	1 100	800	300	400	300	2 000	7 000
DISPONIBEL INKOMST PER HUSHÅLL									
0–137 999 kr	1 100	200	900	700	200	500	200	1 100	4 900
138 000–187 999 kr	1 100	200	800	500	200	300	300	700	4 100
188 000–234 999 kr	1 300	400	1 100	700	300	400	400	1 000	5 600
235 000–234 999 kr	1 700	400	1 100	1 000	400	500	600	1 700	7 400
< 303 000 kr	2 200	500	1 200	1 000	400	400	600	2 500	8 800
FUNKTIONSNEDSÄTTNING									
Ja	1 000	300	900	500	300	500	400	1 000	4 900
Nej	1 700	400	1 100	900	300	400	400	1 600	6 800
Ej svar	1 000	100	900	1 000	300	500	500	500	4 800

Källa: Svenska folkets relation till idrott och motion

Sammanfattande iakttagelser målområde 3. Gör idrottsrörelsen det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion?

Samtliga indikatorer i målområde 3 handlar om grupperns förutsättningar att delta i idrottsverksamhet. Resultatet visar tydliga demografiska mönster. I SCB:s levnadsvaneundersökningar framkommer att barn till högskoleutbildade idrottar i högre utsträckning än om föräldrarna endast har gymnasieutbildning, att barn i tjänstemannahushåll idrottar mer än barn i företagar- och arbetarhushåll och att barn i storstäder och förortskommuner idrottar mer än barn i andra kommuntyper. Vidare visar SCB:s statistik att flickor med utländsk bakgrund idrottar mindre än flickor med svensk bakgrund. Socioekonomiska mönster framträder även i jämförelser av det statliga lokala aktivitetsstödet fördelning mellan kommuner. Högst stöd per bidragsberättigade ungdom tillföll socioekonomiskt välmående miljöer i städer och förorter medan lägst stöd tillföll i socioekonomiskt svagare regioner, särskilt på landsbygd eller i glesbygd.

Vidare visar statistik från Riksidrottsförbundet att det svenska folket i genomsnitt lägger ned drygt 6 000 kronor om året på idrottsrelaterad verksamhet. Män har i genomsnitt högre idrottsrelaterade utgifter än kvinnor. Medlems- och träningsavgifterna är betydligt lägre i små orter jämfört med större orter och storstäder. Därtill ökar utgifterna i takt med inkomsterna – såväl med avseende på medlems- och träningsavgifter, som vad gäller resor och idrottskonsumtion.

Målområde 4: Skolning i demokrati, ansvarstagande och etik

Målområdet behandlar frågan om i vilken mån idrotten ger deltagarna möjlighet till demokrati och inflytande, huruvida idrotten bidrar till utvecklingen av en god etik, det sociala ledarskapets betydelse med mera.

En viktig utgångspunkt för statens idrottspolitik är antagandet att föreningsidrotten genererar positiva externa effekter i form av demokrati, jämställdhet och sunda etiska ideal. Detta är därför självklara aspekter i ett indikatorsystem om effekterna av statens stöd till idrotten. Det bör dock påpekas att direkta orsaks samband mellan idrottsutövning och olika former av socialiserande effekter är synnerligen svåra att belägga vetenskapligt. Särskilt problematiskt är det att använda befintlig statistik för att bedöma människors subjektiva upplevelser av exempelvis inflytande och delaktighet. Samtliga indikatorer i detta målområde

måste därför betraktas som förhållandevis trubbiga mätinstrument inom ett komplext och svårångat område.

Målområde 4 innehåller tre indikatorer. De första två mäter ledaruppdrag och utbildning utifrån antagandet att förtroendeuppdrag och studiecirkel stärker de ungas inflytande och delaktighet. Den tredje indikatorn avser dopningskontroller som mått på etik inom idrotten.

Indikator 4.1 Ungdomar och uppdrag som ledare

Precisering: Antal/andel barn och ungdomar (7–25 år) med uppdrag som ledare, tränare, styrelsemedlem eller motsvarande i en idrottsförening

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Svenska folkets relation till idrott och motion

Ett sätt att mäta ungdomars delaktighet och inflytande inom idrotten är att studera huruvida de innehar olika former av uppdrag som ledare, tränare eller styrelseledamot. En sådan fråga ingår i Riksidrottsförbundets årliga studie *Svenska folkets relation till motion och idrott* (jfr indikator 1.4). I 2013 års undersökning uppgav sammanlagt 236 000 unga att de hade olika former av ledaruppdrag. Mest ideella insatser görs i åldersspannet 13–18 år.

Tabell 3.4.1. Unga som uppger att de är aktiva som ledare, tränare, styrelsemedlem, domare/funktionär eller liknande i en idrottsförening år 2013. Skattning av antalet personer i riket. I procent anges andel av ålderskategori.

Ålder	Antal	%
6–12 år	28 000	4
13–18 år	114 000	19
19–25 år	94 000	10
Totalt	236 000	10

Källa: Svenska folkets relation till idrott och motion

Indikator 4.2 Ideella ledares utbildning

Precisering: Antalet arrangemang, deltagare och utbildningstimmar i SISU:s studieverksamhet

Uppgiftslämnare: SISU Idrottsutbildarna

Källa: SISU Idrottsutbildarna

Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna är idrottens studie- och utbildningsorganisation. Verksamheten finansieras genom statsanslag över utbildningsdepartementets budget samt via bidrag från landsting och kommuner. SISU:s statliga stöd regleras således inte i regeringens särskilda förordning om statsbidrag till idrottsverksamhet. Förbundets aktiviteter ingår följaktligen inte heller i Centrum för idrottsforskningens uppföljningsuppdrag rörande statens idrottspolitik. Samtidigt utgör omfattningen på SISU:s studieverksamhet ett intressant mått på idrottsrörelsens insatser för att utbilda sina ideella ledare. I tabell 3.4.2 redovisas därför antalet arrangemang, deltagare och utbildningstimmar i SISU:s studieverksamhet under perioden 2006–2013.

Tabell 3.4.2. Arrangemang, deltagare och utbildningstimmar i SISU:s studieverksamhet år 2006–2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arrangemang	68 826	69 002	67 613	83 647	95 234	105 719	112 278	110 943
Deltagare	567 740	561 839	547 917	670 870	762 855	824 585	916 269	915 045
Studietimmar	1 339 326	1 311 187	1 196 140	1 388 947	1 543 321	1 696 853	1 777 800	1 617 533
Andel kvinnor (%)	42	42	45	46	45	41	43	44

Källa: SISU Idrottsutbildarna

SISU:s studieverksamhet har ökat markant och kontinuerligt sedan år 2009. Enligt uppgifter från SISU är ökningen främst ett resultat av ökade statsbidrag sedan år 2007.

Indikator 4.3 Dopning

Precisering: Antal dopningsprov och bestraffade i Sverige fördelat på dopningsklass, kön och idrottsnivå

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Antidopinggruppen

I Sverige är det Riksidrottsförbundet som ansvarar för antidopningsarbetet. Verksamheten är brett upplagt och inkluderar ett stort antal aktörer. Den av RF-stämman

valda Dopingkommissionen utgör ett överordnat expertorgan som övervakar att idrottens regelverk efterlevs och anmäler förseelser mot dopningsreglerna till berörda specialidrottsförbund. För det operativa arbetet svarar Riksidrottsförbundets antidopinggrupp. Det är dessa tjänstemän som genomför själva kontrollprogrammet, reviderar listan över dopningsklassade läkemedel, handlägger bestraffningsärenden med mera. Till sin hjälp har de 70 legitimerade dopningskontrollansvariga funktionärer. I bestraffningsfrågor finns Dopingnämnden för domar i första instans och Riksidrottsnämnden som högsta beslutande organ. Vidare kan tilläggas att alla specialidrottsförbund har egna antidopningsprogram och att även Riksidrottsförbundets 21 distriktsförbund arbetar förebyggande mot dopning.⁸

För år 2014 avsatte regeringen ett anslag på 26,3 miljoner kronor för insatser mot dopning. Riksidrottsförbundets insatser på området bör därför inkluderas i en uppföljning av statens idrottspolitik. Dopning är dessutom ett tydligt brott mot idrottens regelverk (och ofta även mot svensk lagstiftning), vilket motiverar att använda dopningsförseelser som indikator för etiken inom idrottsrörelsen. Samtidigt är det så att RF:s statistik i fråga om dopningsprover och bestraffningar i första hand speglar den egna antidopningsverksamheten – det är inte ett mått på det allmänna bruket av dopningsmedel inom varken idrottsrörelsen eller i det omgivande samhället. Antalet kontroller styrs nämligen av Dopingkommissionen utifrån bedömningar av behov och tillgången av medel. Därtill är kontrollerna inte slumpvisa, utan främst inriktade på elitidrottare och till sådana idrotter där dopning anses ge förbättrad tävlingsprestation.

Med dessa reservationer kan det konstateras att Riksidrottsförbundet genomfördes 3 434 dopningskontroller under år 2013. Totalt fälldes 19 personer för dopningsförseelse. I tabell 3.4.3 redovisas antalet dopningsprov och bestraffade i Sverige sedan 2003.

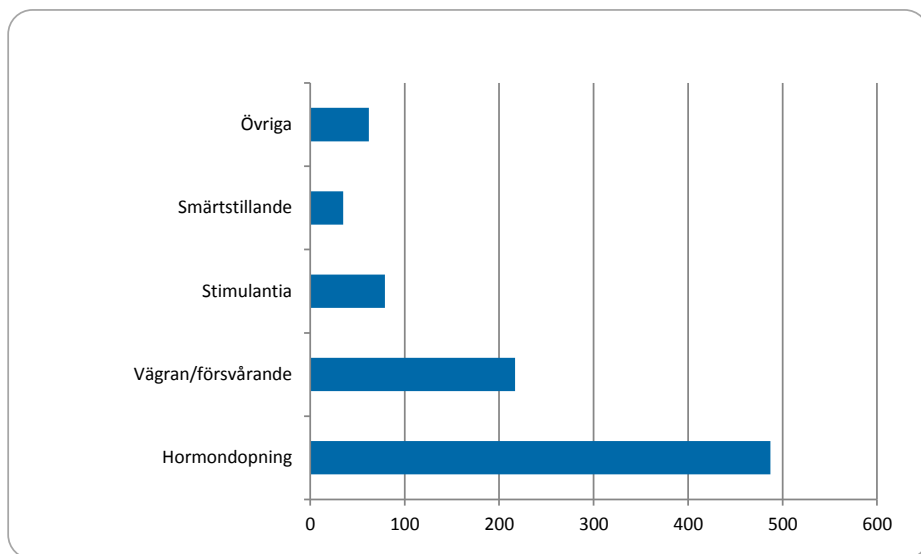
⁸ För uppgifter om antidopningsverksamheten i Sverige, se www.rf.se.

Tabell 3.4.3. Antal dopningsprov och bestraffade i Sverige år 2003–2013

År	Antal prov	Antal bestraffade män	Antal bestraffade kvinnor	Antal bestraffade totalt	Andel bestraffade (%)
2003	3 510	9	2	11	0,3
2004	4 046	18	0	18	0,4
2005	4 015	18	0	18	0,4
2006	3 556	17	1	18	0,5
2007	3 601	18	0	18	0,5
2008	3 607	23	1	24	0,7
2009	3 568	28	1	29	0,8
2010	3 950	40	0	40	1,0
2011	3 902	33	0	33	0,8
2012	3 668	34	0	34	0,9
2013	3 434	19	0	19	0,6
Totalt	37 423	257	5	262	0,7

Källa: Antidopinggruppen

En jämförelse av bestraffningar och kön visar att en stor majoritet av de idrottare som fällts för dopningsbrott under den senaste tioårsperioden varit män (98 procent). I figur 3.4.1 redovisas antal dopningsfall under perioden 1981–2013 fördelat på dopningsklass.

Figur 3.4.1. Antal dopningsfall år 1981–2013 fördelat på dopningsklass

Källa: Antidopinggruppen

Riksidrottsförbundet sammanställer även uppgifter om den idrottsliga nivå som de bestraffade befinner sig på. Resultatet (tabell 3.4.4) visar att en majoritet av de bestraffade under perioden 2003–2013 tillhör kategorin motionärer, det vill säga individer som inte deltar i tävlingsammanhang. Näst störst är gruppen elitidrottare (tävlande i individuell gren internationellt eller i landslag och spelare inom lagbollsporters högsta serier och landslag), följt av dem som är tävlingsaktiva på lägre nivå (tävling).

Tabell 3.4.4. Antal bestraffade dopningsfall fördelat på idrottsnivå år 2003–2013

År	Elit	Tävling	Motion
2003	2	3	6
2004	5	3	10
2005	4	2	12
2006	11	0	7
2007	4	5	9
2008	6	3	15
2009	3	6	20
2010	11	6	23
2011	12	3	18
2012	13	9	12
2013	5	4	10
Totalt	76 (29 %)	44 (17 %)	142 (54 %)

Källa: Antidopinggruppen

Målområde 5: Idrotters internationella konkurrenskraft

Målområdet behandlar frågan i vilken mån svensk idrott på elitnivå kan hävda sig i internationella sammanhang.

I målområde 5 ingår sammanlagt fem indikatorer. Dessa omfattar en rad skilda aktiviteter och prestationer på elitidrottens område, från medaljer i internationella idrottstävlingar till deltagande i talangutvecklingsprogram och antalet studenter vid landets riksidrottslyseer.

Indikator 5.1 Medaljer i internationella mästerskap

Precisering: Antalet erhållna medaljer i internationella mästerskap

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet, Sveriges Olympiska Kommitté, Svenska Handikappidrottsförbundet och Sveriges Paralympiska Kommitté

Källa: Specialidrottsförbunden, Sveriges Olympiska Kommitté, Svenska Handikappidrottsförbundet och Sveriges Paralympiska Kommitté

I indikator 5.1 redovisas svenska idrottsprestationer i internationella mästerskap. Redogörelsen görs med förbehållet att det är svårt att jämföra idrottsliga prestationer såväl mellan nationer som mellan idrotter. För en mer ingående diskussion om denna problematik, se Centrum för idrottsforskningens rapport *För framtids segrar* (2012), kapitel 1.

Hur har svenska elitidrottare presterat i internationella tävlingssammanhang? Enligt uppgifter från Riksidrottsförbundet deltog 162 landslagstrupper i ett VM eller motsvarande under år 2013. Totalt bärgades 231 medaljer, varav 58 guld, 83 silver och 90 brons. Resultatet är lägre än 2012, då svenska landslagstrupper sammanlagt erövrade 272 medaljer, varav 79 guld. Minskningen kan dock inte utläsas som att svenska elitaktiva sänkt sin internationella konkurrenskraft. Till saken hör att många idrotter inte anordnar VM eller motsvarande mästerskap på årsbasis. Möjligheten att tävla och utmärka sig varierar därmed över tid.

Tabell 3.5.1. Svenska landslagstruppers medaljer vid senaste VM eller motsvarande år 2013

Guld	Silver	Brons	Totalt
58	83	90	231

Källa: Specialidrottsförbunden motionsvanor

Flest medaljer år 2013 togs av de trupper och förbund som redovisas i tabell 3.5.2–3.5.3

Tabell 3.5.2. Landslag som tog flest medaljer i VM eller motsvarande år 2013

Förbund	Landslag	Totalt	Guld	Silver	Brons
Frisbee	Allround	25	9	9	7
Budo/kampsport	Submission wrestling	10	5	3	2
Orientering	Skidororientering	9	5	2	2
Budo/kampsport	BJJ-landslaget	8	2	3	3
Handikappidrott	Simning	8	1	3	4
Orientering	Orientering	7	0	4	3
Skidor	Längdlandslaget	7	1	6	0
Taekwondo	Taekwon-Do ITF	7	0	0	7
Budo/kampsport	Kickboxning	6	1	2	3
Draghund	Barmark	6	0	3	3

Källa: Specialidrottsförbunden

Tabell 3.5.3. Specialidrottsförbund med flest medaljer i VM eller motsvarande år 2013

Förbund	Medaljer
Budo/kampsport	37
Frisbee	25
Orientering	21
Skidor	20
Handikappidrott	15
Draghund	11
Bilsport	10
Segling	10
Motor	8
Taekwondo	8
Motorcykel/snöskoter	8

Källa: Specialidrottsförbunden

Flest medaljer togs av Svenska Budo- och kampsportförbundet: 37 medaljer i grenar som submission wrestling, brasiliansk jiu-jitsu och kickboxning. Därefter följde Svenska Frisbeeförbundet med sammanlagt 25 medaljer och Svenska Orienteringsförbundet med 21 medaljer.

Ett gemensamt kännetecken för flera av förbunden i tabell 3.5.3 är att de har många separata landslagstrupper – och därmed även många mästerskap att delta i.

Riksidrottsförbundets data medger inte analyser över tid. Det gör däremot SOK:s statistik. Tabell 3.5.4 och 3.5.5 redovisar antal placeringar vid olympiska sommar- och vinterspel från år 1998 till 2014.

Tabell 3.5.4. Sveriges resultat vid sommar-OS år 2000–2012

Olympiska spel	Antal svenska deltagare	Placering								Totalt placering 1–8
		1:a	2:a	3:a	4:a	5:a	6:a	7:a	8:a	
2012 London	136	1	4	3	5	5	4	5	2	29
2008 Peking	123	0	4	1	5	5	4	3	9	31
2004 Aten	115	4	1	2	8	5	2	1	4	27
2000 Sydney	158	4	5	3	5	2	6	4	3	32

Källa: Sveriges Olympiska Komité

Tabell 3.5.5. Sveriges resultat vid vinter-OS år 1998–2014

Olympiska spel	Antal svenska deltagare	Placering								Totalt placering 1–8
		1:a	2:a	3:a	4:a	5:a	6:a	7:a	8:a	
2014 Sotji	106	2	7	6	2	4	5	6	3	35
2010 Vancouver	105	5	2	4	8	3	2	3	3	30
2006 Turin	105	7	2	5	4	3	4	0	5	30
2002 Salt Lake City	102	0	2	4	4	2	2	2	2	18
1998 Nagano	99	0	2	1	2	1	4	3	2	15

Källa: Sveriges Olympiska Komité

Tabellerna vittnar om att många svenska elitidrottare och lag konkurrerar om medaljer i olympiska sammanhang. Därtill visar statistiken en positiv utvecklingskurva. I vinterspelen har antalet placeringar upp till 8:e plats mer än fördubblats under perioden: från 15 placeringar år 1998 till 35 placeringar 2014. I sommarspelen har antalet placeringar varit förhållandevis konstant. Samtidigt har antalet svenska deltagare de senaste tre spelen varit betydligt färre än i Sydney år 2000.

I tabell 3.5.6 redovisas antal svenska deltagare samt resultat vid paralympiska sommar- respektive vinterspel under perioden 1988–2014. Tabellen visar att både antalet deltagare och nationer ökat markant sedan år 1988 – och därmed även konkurrensen om medaljer. För svenskt vidkommande går denna trend även att utläsa i förlorade positioner i den sammanlagda nationsplaceringen och i antalet erhållna medaljer. En jämförelse mellan sommar- respektive vinterspelen visar dessutom att svenska paralympier har tagit flest medaljer under sommarspelen, men att Sveriges nationsplacering varit något bättre i vinterspelen. Jämförelser mellan sommar- och vinterspelen är dock problematiska eftersom antalet idrottsgrenar och deltagande nationer är betydligt högre på det paralympiska sommarprogrammet än vid vinterspelen.

Tabell. 3.5.6. Sveriges resultat i Paralympics år 1988–2014

	Antal deltagare/ Antal nationer	Sveriges nationsplacering	Svenska medaljer		
			1:a	2:a	3:a
Paralympiska sommarspel					
2012 London	4 302/164	29	4	4	4
2008 Peking	3 951/146	24	5	3	4
2004 Aten	3 808/135	21	8	7	6
2000 Sydney	3 881/122	29	5	6	10
1996 Atlanta	3 259/104	13	12	14	11
1992 Barcelona	3 001/83	18	7	22	9
1988 Seoul	3060/60	6	42	38	23
Paralympiska vinterspel					
2014 Sotji	538/45	11	1	2	1
2010 Vancouver	502/44	19	0	0	2
2006 Turin	474/38	19	0	0	1
2002 Salt Lake City	416/36	19	0	6	3
1998 Nagano	562/31	19	0	1	5
1994 Lillehammer	471/31	8	3	3	2
1992 Tignes/Alberville	365/24	12	1	1	2
1988 Innsbruck	377/22	9	3	7	5

Källa: Svenska Handikappidrottsförbundet och Sveriges Paralympiska Kommitté

Indikator 5.2 Medaljkapacitet i skilda idrotter

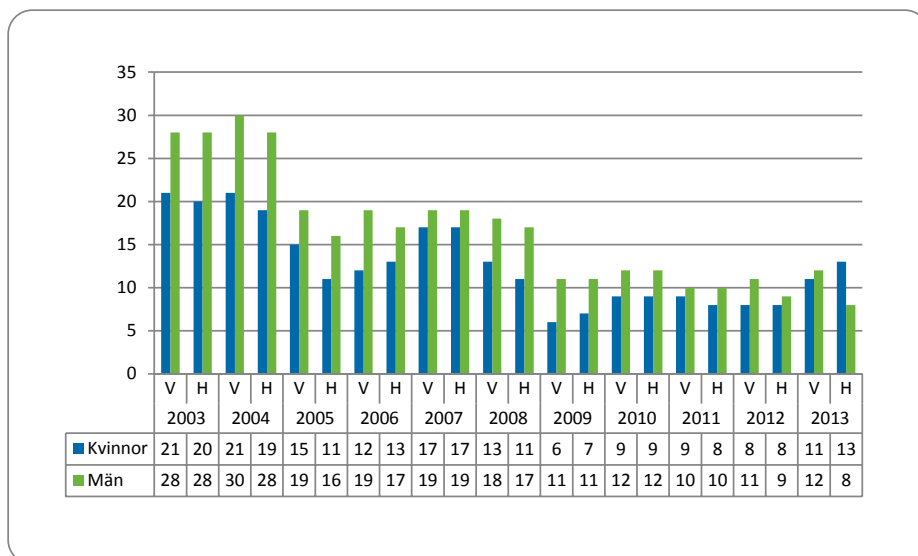
Precisering: Antal elitaktiva/lag (medaljpositioner) med kapacitet att ta medalj i OS eller VM fördelat på kön respektive vinter-/sommaridrott.

Uppgiftslämnare: Sveriges Olympiska Kommitté (SOK)

Källa: SOK

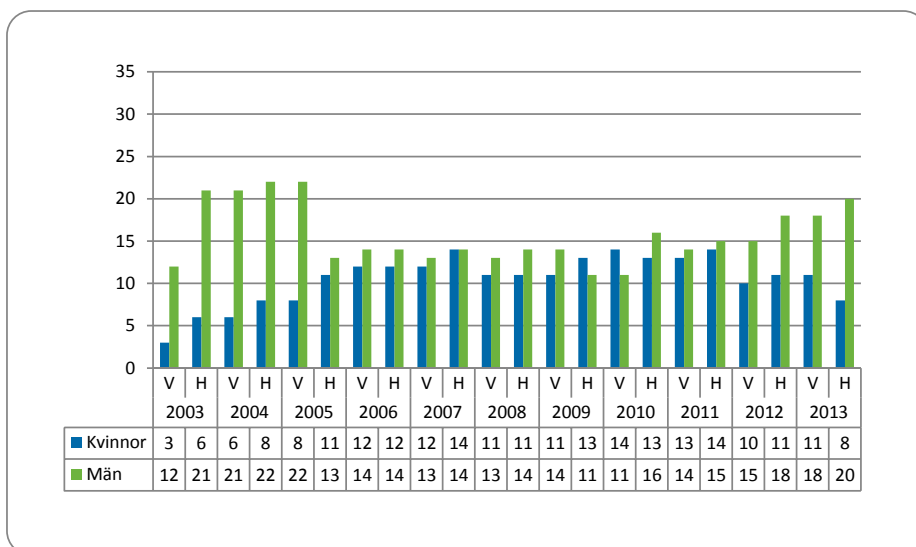
SOK använder måttet medaljkapacitet för att bedöma svenska elitaktivas potential till medalj i internationella tävlingssammanhang. Måttet är framåtblickande men baseras på tidigare genomförda prestationer. Med medaljkapacitet avses nämligen personer som tagit medalj i högsta internationella konkurrens ett flertal gånger under den senaste tvåårsperioden.

I figur 3.5.1 och 3.5.2 redovisas medaljkapaciteten hos svenska olympiska idrotter under perioden 2003–2013 (fördelat på höst och vår). Resultatet visar att antalet personer med medaljkapacitet har minskat i olympiska sommaridrotter sedan 2003. I vinteridrotter har antalet elitaktiva med medaljkapacitet under senare år legat förhållandevis stabilt på mellan 24 och 30 personer.

Figur 3.5.1. Antalet elitaktiva med medaljkapacitet i olympiska sommaridrotter år 2003–2013, män och kvinnor (V=vår, H=höst)

Källa: Sveriges Olympiska Kommitté

Figur 3.5.2. Antalet elitaktiva med medaljkapacitet i olympiska vinteridrotter år 2003–2013, män och kvinnor (V=vår, H=höst)

Källa: Sveriges Olympiska Komité

Indikator 5.3 Kostnader för landslagsverksamhet

Precisering: Specialidrottsförbundens utgifter för landslagsverksamhet inklusive förberedelse för landslagsverksamhet

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Specialidrottsförbunden

År 2013 redovisade Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund med landslagsverksamhet en total omsättning på 1 648 miljoner kronor. Samma år redovisade förbunden landslagskostnader på 561 miljoner kronor. Det motsvarade 34 procent av förbundens totala omsättning. Ett ytterligare jämförelsemått är det totala SF-stödet år 2013 (till förbund med landslagsverksamhet) som uppgick till 449 miljoner kronor.

Men kostnaderna är inte jämnt fördelade mellan förbunden. I tabell 3.5.7 redovisas de fem förbund med högst respektive lägst landslagskostnader år 2013. Störst utgifter hade Svenska Fotbollförbundet med 211 miljoner kronor. Lägst utgifter hade Svenska Racerbåtförbundet med 161 000 kronor.

Tabell 3.5.7. Specialidrottsförbund med högst respektive lägst kostnader för landslagsverksamhet år 2013

Högst kostnader		Lägst kostnader	
Fotbollförbundet	211 000 000	Racerbåtsförbundet*	165 000
Skidförbundet	79 677 000	Frisbeeförbundet	215 913
Ishockeyförbundet	33 500 000	Sportdykarförbundet	240 000
Handbollförbundet	17 788 440	Bob- och rodelförbundet	270 000
Ridsportförbundet	14 393 000	Isseglarförbundet	275 000

Källa: Specialidrottsförbunden

*2012 års uppgifter

Ett ytterligare sätt att åskådliggöra de stora skillnaderna i specialidrottsförbundens landslagskostnader är att gruppera förbunden i olika utgiftskategorier. Resultatet visas i tabell 3.5.8. Av tabellen framgår att de fyra förbunden med störst landslagskostnader svarar för hela 61 procent av utgifterna för samtliga 64 förbund med landslagsverksamhet. Dessa fyra förbund har en sammantagen landslagskostnad på 342 miljoner kronor. Den stora majoriteten förbund har emellertid betydligt lägre utgifter. Hela 44 förbund har utgifter som understiger fem miljoner kronor.

Tabell 3.5.8. Specialidrottsförbundens kostnader för landslagsverksamhet år 2013, grupperade

Kostnader	Antal förbund	Totala kostnader i varje kategori (kr)	Varje kategoris andel av totala kostnader (%)
< 15 miljoner kr	4	341 965 440	61
10–15 miljoner kr	7	84 045 880	15
5–10 miljoner kr	9	64 249 000	11
1–5 miljoner kr	27	62 599 002	11
> 1 miljon kr	17	8 536 104	2
Totalt	64	561 395 426	100

Källa: Specialidrottsförbunden

Ett förbunds landslagskostnader är givetvis avhängigt av dess totala ekonomi. I tabell 3.5.9 redovisas de förbund med högst respektive lägst andel landslagskostnader i relation till deras totala omsättning.

Tabell 3.5.9. Specialidrottsförbund med hög respektive låg andel landslagskostnader i relation till total omsättning år 2013

Förbund med hög andel kostnader				Förbund med låg andel kostnader			
	Omsättning (kr)	Kostnader (kr)	%		Omsättning (kr)	Kostnader (kr)	%
Flygsport	3 934 067	3 758 000	96	Sportdykning	5 273 668	240 000	5
Skidor	91 674 000	79 677 000	87	Bilsport	32 087 595	2 134 000	7
Kanot	10 452 295	6 900 000	66	Racerbåt*	2 242 770	165 000	7
Vattenskidor	1 896 599	1 200 000	63	Taekwondo	7 064 060	578 211	8
Curling	9 318 839	4 881 221	52	Motorcykel	24 438 917	2 300 000	9
Handboll	36 879 000	17 788 440	48	Tyngdlyftning	8 219 526	812 380	10
Ishockey	77 336 000	33 500 000	43	Golf	95 471 214	11 200 000	12
Skidskytte	26 126 256	11 287 000	43	Klättring	3 734 587	450 000	12
Fotboll	502 043 000	211 000 000	42	Boule	4 746 252	578 600	12
Rodd	4 163 548	1 694 847	41	Frisbee	1 732 616	215 913	12

Källa: Specialidrottsförbunden

*2012 års uppgifter

Indikator 5.4 Deltagare i talangutvecklingsverksamhet

Precisering: Antal deltagare i förbundsövergripande elitsatsningar

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet och Sveriges Olympiska Komité

Källa: Den samlade elitsatsningen och SOK:s topp- och talangprogram

Indikator 5.4 mäter antalet deltagare i förbundsövergripande elitsatsningar. Indikatorn har tidigare redovisat antal aktiva och lag som tilldelades riktat stöd ur den samlade och fleråriga elitsatsning som inrättades 2009 efter att regeringen tillfört särskilda medel via AB Svenska Spels överskott. Denna särskilda elitsatsning pågick under åren 2009–2012 men har därefter inte förlängts. Av detta följer att det sedan 2013 saknas centrala resurser inom Riksidrottsförbundet för förbundsövergripande elitsatsningar. Indikator 5.4 avgränsas därmed till att redovisa antalet deltagare i SOK:s topp- och talangprogram hösten 2013 (tabell 3.5.10).

Tabell 3.5.10. Antal deltagare i SOK:s topp- och talangprogram år 2013

		Kvinnor	Män	Totalt kvinnor/män	Lag
Sommaridrotter	Talang	45	39	84	4
	Topp	10	12	22	3
Vinteridrotter	Talang	16	24	40	0
	Topp	10	17	27	0
Totalt	Talang	61	63	124	4
	Topp	20	29	49	3

Källa: SOK:s topp- och talangprogram

Indikator 5.5 Specialidrott i gymnasieskolan

Precisering: Antal flickor och pojkar vid riksrekryterande idrottsgymnasier (RIG)

Uppgiftslämnare: Riksidrottsförbundet

Källa: Berörda specialidrottsförbund

För ungdomar på hög idrottslig nivå finns möjlighet att kombinera gymnasiestudier med en elitsatsning inom ramen för riksidrottsgymnasierna. Systemet är utformat så att studenterna läser ett nationellt gymnasieprogram men utnyttjar studiemomentet individuellt tillval för den egna specialidrotten. I tabell 3.5.11 redovisas riksidrottsgymnasiernas dimensionering under perioden 2005–2017 fördelat på treårsperioder.

Tabell 3.5.11. Riksidrottsgymnasier (RIG), dimensionering angiven i antal

	2005–2008	2008–2011	2011–2014	2014–2017
Specialidrottsförbund	37	36	32	31
Anordnarkommuner	50	49	44	43
RIG-orter	62	58	51	52
Elever (per tre år)	1 136	1 297	1 204	1 229

Källa: Specialidrottsförbunden

Enligt Riksidrottsförbundet fördelar flertalet specialidrottsförbund sina platser enligt principen att det underrepresenterade könet ska uppgå till minst 40 procent. Det finns däremot undantag. Som exempel tillämpas ett fritt urval för bilsport, ishockey och ridsport.

4. Centrum för idrottsforsknings verksamhet 2014

Centrum för idrottsforskning (CIF) har som uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten. CIF ska också skapa förutsättningar för samarbete mellan forskare vid universitet och högskolor samt andra engagerade inom området.

Stödja och initiera

Kulturdepartementet via Riksidrottsförbundet (RF) och utbildningsdepartementet finansierar CIF:s verksamhet (tabell 4.1). Dessutom tillkommer intäkter från bland annat prenumerationsavgifter för tidningen *Svensk Idrottsforskning* samt återbetalade bidrag som inte använts. Intäkterna från utbildningsdepartementet räknas årligen upp med ett index, men detta sker inte med de intäkter som kommer via RF vilket kan utläsas i tabell 4.1 som visar att intäkterna från kulturdepartementet har varit desamma de senaste fem åren.

Tabell 4.1. Intäkter till CIF 2010–2014 redovisat i tusental kronor (tkr)

	2010	2011	2012	2013	2014
Utbildningsdepartementet	6 721	6 737	6 798	6 837	6 978
Kulturdepartementet via Riksidrottsförbundet	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Övriga intäkter (prenumerationer, böcker)	343	234	201	273	450
Summa	23 064	22 971	22 999	23 110	23 428

Att fördela forskningsmedel är en central del av CIF:s verksamhet. I tabell 4.2–4.4 och figur 4.1–4.4 redovisas hur medel fördelats under de senaste åren. Notera att utbetalningen av bidragsmedel för en tjänst eller ett projektbidrag som beviljats stöd ett givet år påbörjas först påföljande år.

CIF:s styrelse ger bidrag till idrottsforskning som har hög kvalitet och utöver detta har också styrelsen under flera år valt att premiera idrottsforskning som har inriktningen barn- och ungdomsidrott samt elitidrott. CIF:s styrelse har under år 2014 beviljat 8,37 miljoner kronor till projekt och tjänster som har inriktningen

elitidrott samt 3,39 miljoner till barn- och ungdomsidrott varav 1,61 miljoner handlar om både barn- och ungdomsidrott och elitidrott.

CIF har också under 2014 gjort en långsiktig strategisk satsning på hälsa och prestation med inriktning på barn- och ungdomsidrott. En konkurrensutsatt utlysning resulterade i att CIF:s styrelse beslutade att satsa totalt tre miljoner kronor på Bunkefloprojektet i Malmö under en period på tre år. Projektet har sedan tidigare visat att daglig motion och idrott i skolan skärper inlärningsförmågan och utvecklar motoriken hos skolbarn. CIF:s bidrag gör det nu möjligt att undersöka om mer fysisk aktivitet i skolan också har effekt på längre sikt. Forskarna bakom Bunkefloprojektet ska nu därför följa barnen högre upp i åldrarna.

Tabell 4.2. Antal beviljade tjänster, fördelning mellan män och kvinnor och beräknad kostnad för tjänster för CIF under åren 2010–2014

År	Doktorander antal (kvinnor/män)	Nydisputerade antal (kvinnor/män)	Heltidstjänst elitsatsning (kvinnor/män)	Totala beräknade kostnaden (tkr)
2010	15 (7/8)	11 (5/6)	1 (0/1)*	9 185
2011	15 (7/8)	12,5 (5/8)	1 (0/1) *	9 182
2012	14 (6/8)	11 (7/4)	1 (0/1) *	9 240
2013	15 (9/6)	9 (5/4)	1 (0/1) *	8 055
2014	12 (7/5)	12 (6/6)	-	9 000

*Beviljad våren 2011 och avslutades våren 2014

Inför årets fördelning av bidrag till nya tjänster kom det in totalt 56 ansökningar och sex nya tjänster (tre doktorander och tre nydisputerade) beviljades, vilka finansieras under en fyraårsperiod. CIF har de senaste fem åren gett lönebidrag till i snitt 25 tjänster per år. Sedan tidigare år är 18 tjänster delfinansierade av CIF och under 2015 beräknar CIF därmed att stödja totalt 24 tjänster, varav 54 procent kommer att innehållas av kvinnor (tabell 4.2).

Ansökan till tjänsterna för doktorander görs av handledarna. Fem av de handledare som fått sin ansökan beviljad för år 2015 är kvinnor, en siffra som inte redovisas i tabellen. Nydisputerade tjänster kommer att vara jämt fördelade mellan män och kvinnor under 2015.

Utöver tjänster så fördelar CIF även forskningsbidrag inom tre ämnesområden samt bidrag till ideella nationella föreningar/organisationer som bedriver verksamhet som är värdefull för svensk idrottsforskning (tabell 4.3).

Tabell 4.3. Projektbidrag beviljat per år, fördelat på de olika ämnesområdena och organisationsstöd, redovisat i tkr

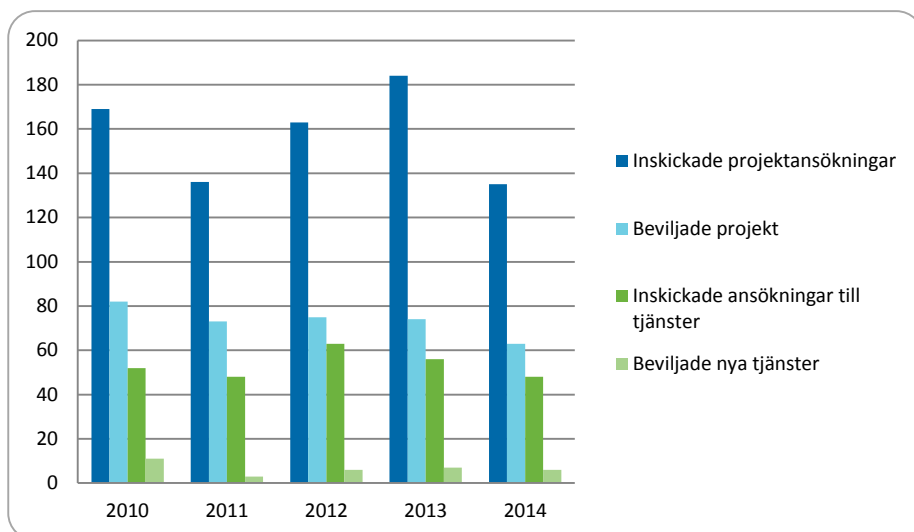
	2010	2011	2012	2013	2014
Humaniora och samhällsvetenskap inklusive hbtq-satsning	3 348	3 645	3 121	2 775	3 050
Fysiologi, medicin och biomekanik	4 729	3 310	3 230	3 025	2 590
Traumatologi, ortopedi och rehabilitering	2 337	1 881	2 295	2 840	2 760
Organisationsstöd	300	290	320	320	280
Summa	10 714	9 126	8 966	8 960	8 680

Inför år 2015 avsatte styrelsen 8,4 miljoner kronor till projektbidrag. Fördelningen av bidrag mellan ämnesområden baseras på söktrycket inom respektive område. Det går att utläsa en markant minskning i söktrycket inom *fysiologi, medicin och biomekanik* de senaste åren. Det har resulterat i att de medel som avsätts till projektbidrag inför 2015 års utdelning är 31 procent av den totala tilldelningen jämfört med 2010 då *fysiologi, medicin och biomekanik* fick drygt 45 procent. *Traumatologi, ortopedi och rehabilitering* och *humaniora och samhällsvetenskap* uppvisar däremot båda en liten uppgång i söktryck sedan 2010. Styrelsen avsätter varje år en bestämd summa till organisationsbidrag och denna kategori ingår därmed inte vid beräkning av söktryck.

Tabell 4.4. Genomsnittlig bidragsstorlek per projekt beviljat per år, redovisat i tkr

	2010	2011	2012	2013	2014
Humaniora och samhällsvetenskap inklusive hbtq-satsning	146	166	154	107	133
Fysiologi, medicin och biomekanik	135	150	142	178	144
Traumatologi, ortopedi och rehabilitering	97	65	72	92	125
Organisationsstöd	50	58	46	46	40

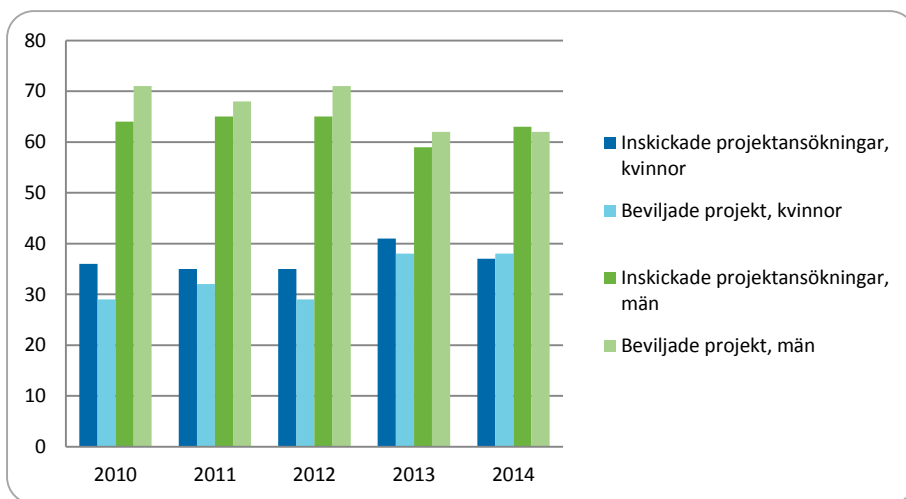
CIF:s styrelse har som ambition att bevilja högre bidragssummor till färre projekt. Tabell 4.4 visar hur den genomsnittliga bidragsstorleken per projekt inom respektive område ser ut. Inom *humaniora och samhällsvetenskap* och *traumatologi, ortopedi och rehabilitering* beviljades en något högre genomsnittlig tilldelning år 2014 jämfört med föregående år. *Fysiologi, medicin och biomekanik* har sedan år 2010 haft en ökning av den genomsnittliga bidragsstorleken för att sjunka något under år 2014.

Figur 4.1. Totalt antal nya inskickade och beviljade ansökningar för projekt respektive tjänster under åren 2010–2014

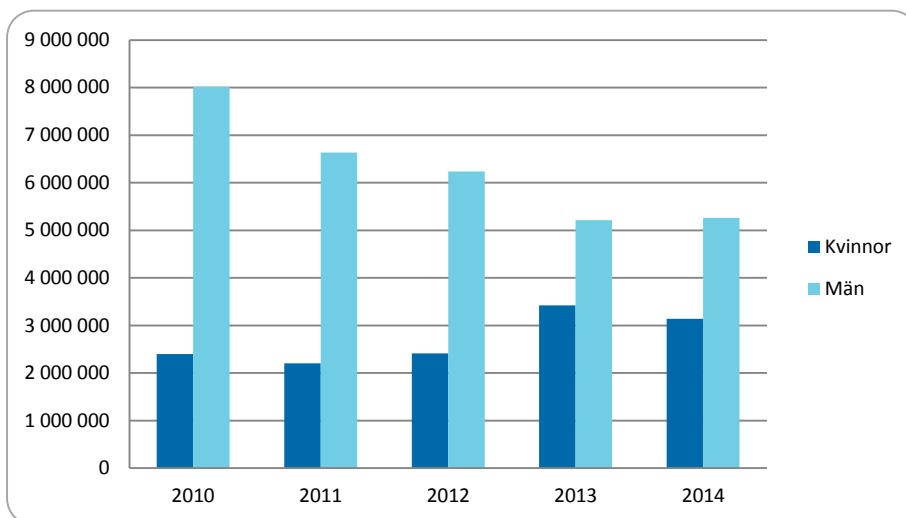
I figur 4.1 kan man se att det totala antalet inskickade ansökningar (projekt och tjänster) minskade under 2014 jämfört med föregående år. Detta kan delvis förklaras med att en begränsning i antal tillåtna ansökningar infördes 2014 med följderna att forskare numera endast kan söka totalt två projektbidrag samt en doktorandtjänst och en nydisputerad tjänst.

Under 2014 var det totala antalet beviljade projektansökningar 63 stycken och beviljningsgraden var 47 procent och den har under de senaste fem åren legat på 40 till 52 procent. Antalet nyinkomna ansökningar till tjänster var 48 stycken och sex nya tjänster har beviljats under år 2014. Beviljningsgraden för tjänster under åren 2011–2014 har varit mellan 6 och 12 procent från att ha legat på drygt 20 procent år 2010. De lägre beviljningsgraderna för både projekt och tjänster beror på det ökade söktrycket och på den oförändrade tilldelningen av statliga medel till idrottsforskningen som innebär att det ökade söktrycket inte kan bemötas. Kostnaderna för forskningen har ökat, bland annat på grund av ökade overheadkostnader vid lärosätena samt ökade kostnader för löner. Senaste gången CIF gjorde en höjning av löne-medel var 2011 och CIF:s styrelse valde att inför år 2015 höja bidragen till tjänsterna för att därmed följa med i löneutvecklingen.

Figur 4.2. Andel, anggett i procent, inskickade och beviljade ansökningar till projekt uppdelat på kvinnor respektive män under åren 2010–2014

Figur 4.2 visar att för kvinnor var andelen beviljade ansökningar 38 procent under år 2014 vilket är en lika stor andel som föregående år. Det kan jämföras med antal inskickade ansökningar år 2014 där kvinnor utgör 37 procent av de sökande och männen 63 procent, vilket innebär att andelen beviljade projekt för kvinnor respektive män ligger på samma nivå som andelen sökta.

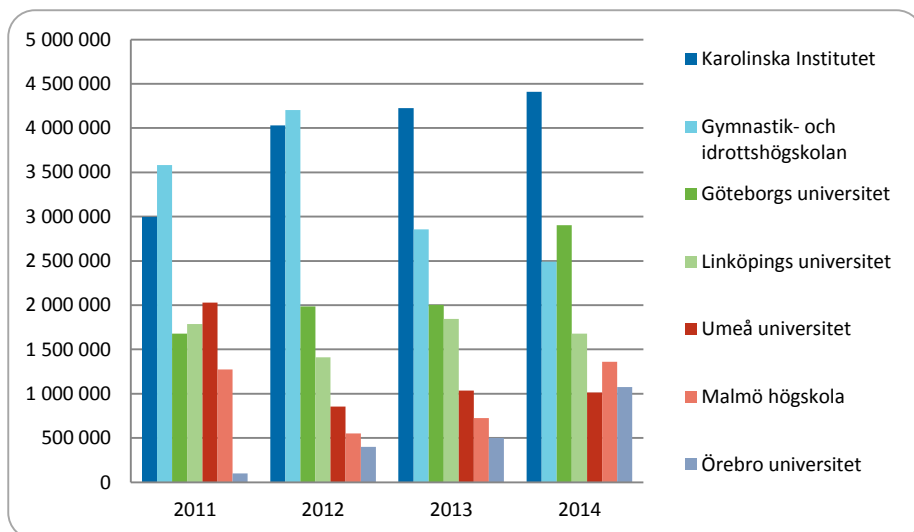

Figur 4.3. Beviljade forskningsbidrag till projekt anggett i kronor, fördelat mellan kvinnor och män under åren 2010–2014

Den totala summan för beviljade forskningsbidrag till projekt för 2014 är cirka 8,4 miljoner kronor vilket är en något lägre summa jämfört med 2013. I figur 4.3 kan man utläsa att den andel som tilldelats kvinnliga forskare har ökat något de senaste två åren till att nu utgöra cirka 40 procent av forskningsbidragen.

I den jämställdhetsstrategi som CIF:s styrelse antog 2013 stadgas att CIF ska eftersträva jämn könsfördelning i all verksamhet som finansieras eller anordnas av CIF, det vill säga att det underrepresenterade könet inte ska understiga 40 procent. Som ett led i detta arbete har CIF:s styrelse verkat för en jämn beviljningsgrad för män och kvinnor som söker projektbidrag och löneandel. Beviljningsgraden för projektbidrag för kvinnor respektive män låg under 2014 på 48 respektive 46 procent vilket kan jämföras med föregående år då den låg på 37 respektive 42 procent.

En positiv trend till en mer jämn könsfördelning inom tilldelningen av forskningsanslag har kunnat skönjas de senaste åren både vad gäller tjänster och projektbidrag (tabell 4.2 och figur 4.2 och 4.3). För att uppnå jämställdhet inom CIF:s verksamhetsområde krävs dock långsiktigt och uthålligt arbete samt kontinuerlig uppföljning. CIF:s styrelse kommer därmed fortlöpande att fortsätta följa upp och analysera sin verksamhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Figur 4.4. Fördelning av forskningsbidrag angett i kronor till projekt och tjänster fördelat mellan de sju lärosäten som tilldelats mest bidrag under år 2014 samt hur dessa utvecklats under åren 2011–2014.

Figur 4.4 visar de sju lärosäten som erhållit mest forskningsbidrag från CIF under 2014 och visar historiskt hur dessa lärosäten utvecklats sedan 2011. Karolinska Institutet och Göteborgs universitet innehar under 2014 en tätposition och Gymnastik- och idrottshögskolan, Linköpings universitet och Malmö högskola har funnits med bland de sju främsta under alla fyra åren. Örebro universitet har under de senaste åren ökat sin andel markant och ligger för närvarande på sjätte plats.

Uppföljning av statens stöd till idrotten

CIF:s uppföljning av statens stöd till idrotten består av en uppsättning indikatorer samt fördjupade analyser i frågor som regeringen beslutar om. För år 2013 var uppdraget att genomföra en fördjupad analys av vad som kännetecknar god etik inom idrotten med särskilt fokus på ekonomi, juridik och styrningsfrågor. I uppdraget ingick även att analysera vilka företeelser eller beteenden som riskerar att skada förtroendet för idrottsrörelsen som helhet.

Resultatet av 2013 års uppföljning överlämnades till regeringen den 15 maj 2014 i form av en huvudrapport samt två ytterligare rapporter: *I gråzonen – en antologi om idrottens etiska utmaningar* samt *Etik och ekonomi i idrottsföreningar*.

I CIF:s uppföljning ingick en större enkät riktad till kassörer i lokala idrottsföreningar om etik och ekonomihantering. Studien, som besvarades av hela 5 480 kassörer, indikerar att ekonomiska regelbrott är vanliga inom idrottsrörelsen. Drygt hälften av alla kassörer menar att omedvetna regelbrott är vanligt förekommande. Nästan var fjärde kassör anser dessutom att det är vanligt med medvetna ekonomiska regelbrott i syfte att gagna den egna föreningen.

Fördjupningsuppdraget om etik inom idrotten har diskuterats i olika sammanhang, bland annat på ett välbesökt seminarium på konferensen Träffpunkt idrott i Göteborg.

Samordna

Att samordna olika aktörer inom idrottsforskning är en angelägen uppgift för CIF och samverkan och dialog har bland annat skett med Riksidrottsförbundet (RF) vilket bland annat resulterat i ett samarbete där CIF bistår RF i arbetet att fördela de forskningsmedel som avsatts inom Idrottslyftet åren 2013–2015. Under år

2014 har projekten startat och dessa kommer att slutredovisas i slutet av 2015 och CIF tar även då del i arbetet med att kvalitetsgranska projektrapporterna.

CIF har också under åren 2013–2014 bidragit till uppbyggnaden av ett nationellt nätverk för utveckling av tester inom idrotten. Detta nätverk bildade en formell organisation under våren 2014 med namnet *Svensk förening för fysiska tester inom idrott och hälsa*. Utöver detta har CIF tillsammans med Gymnastik- och idrottshögskolan byggt upp ett nätverk för doktorander inom idrottsforskning och genomförde under år 2014 två träffar som har haft tema *Att söka forskningsbidrag* respektive *Forskare – skriv för att bli läst!* Syftet med doktorandnätverket är bland annat att sammanföra olika ämnesområden och på så sätt skapa framtida förutsättningar för tvär- eller mångvetenskapliga samarbeten vilket i sin tur kan leda till en mer innovativ forskning. Att skapa förutsättningar för en mer innovativ forskning var bland annat ett råd som föll utifrån den nordiska evaluering av idrottsforskning som gjordes år 2010.

Informationsverksamhet

CIF strävar efter att förbättra information och tillgänglighet av resultat från svensk idrottsforskning. Under året genomfördes en förändring av CIF:s webbplats. Från att ha legat under GIH:s domän har nu webbplatsen en egen domän. Syftet med förändringen var att öka synligheten och sökbarheten av CIF:s webbplats och dess nyhetsflöde. Förändringen medförde också att webbplatsen nu har en responsiv design vilket underlättar läsningen av nyheter på mobila enheter som läsplattor och smarta telefoner.

Sedan några år tillbaka arbetar CIF även bland annat med nyhetsbrev, Twitter och pressmeddelandeverktyget Mynewsdesk med syfte att leda in läsare till webbplatsen och öka spridningen av forskningsinformation. CIF har under året gett ut tolv nyhetsbrev och har även förändrat verktyget till ett mobilt anpassat nyhetsbrev vilket gör det lättare att läsa från mobila enheter som läsplattor och smarta telefoner. Arbetet med de olika informationskanalerna samt den nya webbplatsen är starkt bidragande till att trafiken till CIF:s webbplats ökat markant under senare år och under året hade webbplatsen 64 103 besök. Eftersom förändringen av webbplatsen har medfört ett byte av statistikverktyg finns inte jämförbara siffror på webbstatistiken för jämförelse med tidigare år, men tendensen är tydlig att antalet besök och nedladdningar av tidningsartiklar och regeringsrapporter har ökat.

CIF har även under året publicerat fyra nummer av tidningen *Svensk Idrottsforskning*. Antalet betalande prenumeranter har under åren 2010–2013 legat mellan 700 och 800 och under 2014 har antalet prenumeranter minskat något till drygt 600. Tidningen går även att ladda ner från CIF:s webbplats och CIF har varit aktiv med att sprida artiklar från tidningen genom kommunikationskanalerna Twitter, Facebook, Mynewsdesk och nyhetsbrev. Antalet nedladdade artiklar från webben under år 2014 var 125 111.

CIF har även varit medarrangör till två konferenser. Tillsammans med Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna arrangerades ett seminarium med titeln *Forskningskonferens barn- och ungdomsidrott* och i samarbete med flera andra aktörer genomfördes konferensen *Träffpunkt Idrott* i Göteborg, där bland annat 2013 års uppdrag om vad som kännetecknar god etik diskuterades. CIF arrangerade även under hösten ett öppet seminarium för allmänheten med titeln *Hård träning, för lite energi – ätstörningar, energibrist och konsekvenserna*.

Centrum för idrottsforsknings styrelse

Sammansättningen av styrelsen i Centrum för idrottsforskning bestäms enligt förordningen (2009:1226) och i den §2 som lyder enligt följande:

Centrumet leds av en styrelse som ska bestå av en ordförande och 13 andra ledamöter. Ordföranden ska utses av regeringen. Av de övriga ledamöterna ska Gymnastik- och idrottshögskolan utse en ledamot, Riksidrottsförbundet två ledamöter och följande lärosäten två ledamöter var:

- Lunds universitet efter samråd med Malmö högskola och Linnéuniversitetet,
- Göteborgs universitet efter samråd med Karlstads universitet och Högskolan i Halmstad,
- Karolinska Institutet efter samråd med Stockholms universitet,
- Örebro universitet efter samråd med Uppsala universitet och Linköpings universitet,
- Umeå universitet efter samråd med Mittuniversitetet, Luleå tekniska universitet och Högskolan Dalarna.

Samtliga ledamöter ska utses för en tid av högst tre år. För varje ledamot utom ordföranden får det finnas en ersättare. Ersättaren ska

utses på samma sätt och för samma tid som ledamoten. Styrelsen ska inom sig utse vice ordförande.

Styrelsens sammansättning under perioden 2012-2014 visas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 Sammansättning av CIF:s styrelse 2012–2014

Ordinarie ledamöter	
Per Nilsson (ordf.)	Professor i pedagogik och rektor på Ersta Sköndal högskola
Eva Nylander (vice ordf.)	Professor i klinisk fysiologi, Universitetssjukhuset Linköping
Marie Alricsson	Professor i idrottsvetenskap, Mittuniversitetet i Östersund
Per Göran Fahlström	Filosofie doktor i pedagogik, Linnéuniversitetet
Susanna Hedenborg	Professor i idrottsvetenskap, Malmö högskola
Fawzi Kadi	Professor i idrottsfysiologi, Örebro universitet
Håkan Larsson	Professor i idrott, Gymnastik- och idrottshögskolan
Jens Ljunggren	Professor i historia, Stockholms universitet
Ronny Lorentzon	Professor i idrottsmedicin, Umeå universitet
Peter Mattsson	Riksidrottsförbundet (RF)
Owe Stråhlman	Universitetslektor (pedagogik), Göteborgs universitet
Carl Johan Sundberg	Professor i molekylär och tillämpad arbetsfysiologi, Karolinska Institutet
Roland Thomeé	Professor i sjukgymnastik, Göteborgs universitet
Maja Uebel	Riksidrottsförbundet (RF)